

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Юридичний факультет

Біобібліографічний словник-довідник

професорсько-викладацького складу
кафедри міжнародного і європейського права
юридичного факультету
Харківського університету
(1805-2020 рр.)

Харків 2020

УДК 378.4 (4УКР—4ХАР) : 929 : 930
В63

Затверджено на засіданні вченої ради юридичного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 9 від 18.05.2020 р.)

Укладачі:

І. С. Воєводін, О. А. Гавриленко, Д. В. Гайдар,
О. С. Передерій, Т. Л. Сироїд, Є. Б. Тітов,
Л. О. Фомина, В. М. Шамраєва, А. Л. Шевченко.

Редакційна колегія:

Т. Л. Сироїд – доктор юридичних наук, професор;
О. А. Гавриленко – доктор юридичних наук, професор;
І. С. Воєводін – викладач;
А. Л. Шевченко – викладач.

Рецензенти:

М. О. Медведєва – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

С. І. Посохов – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історіографії, джерелознавства та археології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Бібліографічний словник-довідник професорсько-викладацького складу кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського університету (1805-2020 рр.) / [уклад. І. С. Воєводін, О. А. Гавриленко, Д. В. Гайдар та ін. ; ред. Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, І. С. Воєводін, А. Л. Шевченко]. Харків : ТОВ «Планета-Прінт», 2020. 174 с.

ISBN 978-617-7751-75-4

Словник-довідник містить бібліографічні матеріали про 27 вчених, які працювали або працюють на кафедрі міжнародного і європейського (міжнародного) права юридичного факультету Харківського університету. Видання розраховане на суспільствознавців, викладачів вузів, учителів, студентів, усіх, хто цікавиться історією науки міжнародного права. Дані зібрані станом на середину 2020 року.

УДК 378.4 (4УКР—4ХАР) : 929 : 930

ISBN 978-617-7751-75-4

© Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко,
І. С. Воєводін, А. Л. Шевченко та ін., 2020
© М. О. Гавриленко, макет обкладинки, 2020

Ministry of Education and Science of Ukraine
V. N. Karazin Kharkiv National University

Faculty of Law

Biobibliographical Reference Dictionary

of teaching staff
Department of International and European Law
Faculty of Law
Kharkiv University
(1805-2020)

Kharkiv 2020

Approved at the meeting of the Academic Board of the Faculty of Law,
V. N. Karazin Kharkiv National University
(Protocol № 9 of 18.05.2020)

Compilers:

I. S. Voievodin, O. A. Havrylenko, D. V. Haidar,
O. S. Perederii, T. L. Syroid, Ye. B. Titov,
L. O. Fomina, V. M. Shamraeva, A. L. Shevchenko.

Editors:

Syroid T. L. – Doctor of Law, professor;
Havrylenko O. A. – Doctor of Law, professor;
Voievodin I. S. – Lecturer;
Shevchenko A. L. – Lecturer.

Reviewers:

M. O. Medvedieva – Doctor of Law, Professor, professor at the Department of International Law, Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv

S. I. Posokhov – Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of Historiography, Source Studies and Archeology, V. N. Karazin Kharkiv National University

B63 Biobibliographical referece dictionary of teaching staff of the Department of International and European Law, Faculty of Law, Kharkiv University (1805-2020) / [I. S. Voievodin, O. A. Havrylenko, D. V. Haidar, etc. ; ed. T. L. Syroid, O. A. Havrylenko, A. L. Shevchenko, I. S. Voievodin]. Kharkiv: Sp.z.o.o «Planeta-Print», 2020. 174 p.

ISBN 978-617-7751-75-4

This reference dictionary contains biobibliographic materials about 27 scientists who worked or works at the Department of International and European (International) Law, Faculty of Law, Kharkiv University. The publication is intended for social scientists, university lecturers, teachers, students, and anyone interested in the history of international law. Data collected as of mid-2020.

ISBN 978-617-7751-75-4

© T. L. Syroid, O.A. Havrylenko,
I. S. Voievodin, A.L. Shevchenko and others, 2020
© M. O. Havrylenko, cover layout, 2020

Кафедра міжнародного і європейського права: віхи історії

Кафедра міжнародного і європейського права, яка спеціалізується на викладанні дисциплін та проведенні наукових досліджень у царині міжнародного права та його історії, підготовці науково-педагогічних кадрів, є однією з провідних і найдавніших кафедр юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Її передісторія розпочинається з 1805 р., коли у складі етико-політичного відділення щойно створеного Харківського університету, було започатковано кафедру прав природного, політичного та народного. Народним правом або правом народів у той час іменували право міжнародне. Протягом 1807–1835 рр. на кафедрі працювали Й. М. Ланг, що викладав навчальну дисципліну «Право природне, державне та народів» (1807–1813 рр.) і Б. Рейт, який з 1815 по 1820 рр., читав курс «Природне право: приватне, публічне та народне».

За університетським статутом 1835 р. на юридичному факультеті було створено вже окрему кафедру початків (основ) загальнонародного правознавства (*jus gentium*) в особі Т. Ф. Степанова, який викладав свій предмет студентам протягом обох семестрів третього курсу. Як зазначають автори історії юридичного факультету Харківського університету, за перші сто років його існування, розроблений ним курс спирався, насамперед, на фундаментальні праці німецьких професорів Г. Ф. Мартенса («Нарис сучасного європейського міжнародного права») та Й. Л. Клюбера («Новітнє європейське народне право»). У подальшому Т. Ф. Степанов підготував до видання власний курс «Право народів і дипломатія», який, однак, за його життя внаслідок низки обставин так і не побачив світ.

З приводу керівництва кафедрою вбачається доцільним наголосити на зауваженні О. В. Тарасова, який досліджував історію становлення харківської школи міжнародного права. Зокрема, він зазначав, що в XIX – на початку XX ст. поняття кафедри «пов'язувалося не так зі структурним підрозділом, як з наявністю лекційного курсу з конкретної навчальної дисципліни і, відповідно, з посадою лектора». Зважаючи на це, некоректно було б говорити, що Т. Ф. Степанов був її завідувачем. Насправді, відповідно до ст. 12 загального університетського Статуту 1835 р., міжнародне право (під найменуванням «Початки (основи) загальнонародного правознавства (*Jus gentium*)» було виокремлено як самостійну навчальну дисципліну. Викладати її мав фахівець, що обіймав би посаду професора. Водночас, інших співробітників кафедри міжнародного права на той час просто не могло існувати. Як наголошує О. В. Тарасов, «ад'юнкти, як помічники професорів, могли тимчасово посідати їхню кафедру в разі хвороби або відсутності професорів (ст. 90 університетського Статуту 1835 р.). Згодом поняття кафедри було перенесено

на викладачів, які читали паралельно один і той самий курс». Але таке розширення кафедр стало можливим лише після значного збільшення кількості студентів (адже, як свідчать джерела, перший випуск етико-політичного відділення, що відбувся 1818 р., складала лише 13 осіб) та зумовленої цим появи додаткових викладацьких посад.

Після того, як Т. Ф. Степанов вийшов на пенсію, викладання на кафедрі з 1846 по 1849 рр. здійснював професор С. М. Орнатський, а з переходом його на роботу до Московського університету – професор Г. С. Гордеєнков (Гордієнко), який водночас проводив також заняття з кримінального права. Після раптової смерті останнього, зважаючи на нагальну необхідність, викладання загальнонародного права тимчасово було покладено на тодішнього декана юридичного факультету, фахівця з римського права та історика цивільного права польсько-литовської держави О. М. Міцкевича (рідного брата видатного польського поета Адама Міцкевича).

Наступний період в історії кафедри пов'язаний з іменем вихованця юридичного факультету Харківського університету видатного вченого-міжнародника Д. І. Каченовського, ім'я якого набуло широкого розголосу не лише в Російській імперії, але й далеко за її межами. У травні 1849 р. ним було захищено магістерську дисертацію «Про володарювання над морями» (яка, на жаль, з політичних міркувань так і не була опублікована) і в грудні того самого року його було призначено на посаду ад'юнкта. Так почалося його професійне наукове та викладацьке життя у Харківському університеті. Вже невдовзі, завдяки своїй ерудиції та працездатності, він завоював заслужений авторитет і в 1850 р. був обраний на посаду секретаря юридичного факультету. У 1855 р. Д. І. Каченовський захистив докторську дисертацію «Про каперів та призове судочинство у відношенні до нейтральної торгівлі», в якій розглянув як історію самого явища, так і актуальні на той час аспекти проблеми. Як наголошувала Н. Г. Охотнікова, теоретичні положення, опрацьовані в дисертації вченого, набули практичної форми: Паризькою декларацією про морську війну від 16 квітня 1856 р. каперство було заборонено. У грудні того ж року Д. І. Каченовський отримав звання екстраординарного професора, а в 1858 р. – ординарного професора по кафедрі загальнонародного права та дипломатії.

За університетським Статутом 1863 р. відповідно до параграфу 15, на юридичних факультетах мали бути створені «тринадцять кафедр при 13 професорах та шести доцентах». Однією з них мала стати кафедра міжнародного права. Її посів Д. І. Каченовський, на той час вже широко відомий як блискучий лектор і палкий оратор, який не боявся відкрито виголошувати свої думки, навіть політичної спрямованості. Як зазначає О.М. Богдашина, вчений не приховував власної позиції та публічно критикував політику російського уряду, висловлюювався за необхідність проведення реальних демократичних реформ: розширення виборчого права та місцевого самоврядування, проголошення політичної свободи і запровадження конституційної монархії на кшталт англійської.

Незважаючи на нетривале життя, Д. І. Каченовський встиг опублікувати понад сто наукових праць. Визначне місце серед них посідає «Курс міжнародного права», перша (теоретична) частина якого побачила світ у 1863 р., а друга, присвячена питанням історії міжнародного права в стародавню добу та середні віки – у 1866 р. Багато з думок, виголошених у цій його праці, й нині звучать надзвичайно актуально: «Закони історії, так само як і закони природи, торжествують над політичними планами сильних землі. Держави, ворожі людству, падають, людство вдосконалюється... Немає боротьби більш грандіозної, в якій би свобода мала такий широкий простір, як боротьба держав; немає перемоги більш славетної для людства, ніж перемога міжнародного права над злою волею тиранів і загарбників. Маємо сподіватися, що право завжди протистоятиме сваволі... Вища його мета – сприяти захисту порядку і свободи, безпеки суспільства й користі людства».

Продовження історичного викладу міжнародного права автор планував видати у 1868 р., але тяжка хвороба завадила реалізації проекту. Наприкінці 1872 р. професор Д. І. Каченовський помер від сухоти. Перед смертю він заповів, щоб дев'ятсот рублів з його невеликих заощаджень, які він лишив у спадщину своїй матері, були покладені до банку з тим, щоб відсотки від них використовувалися «на премії та стипендії або допомогу студентам, які виявили особливі знання в галузі міжнародного права, а також для друкування написаних ними творів або зроблених перекладів із цього предмета».

У 1873 р. кафедру міжнародного права посів випускник Харківського університету, на той час вже широко відомий історик права, професор А. М. Стоянов. Його лекції, прочитані протягом 1873/1874 навчального року, були записані студентами та видані книгою у 1875 р. Як зазначають автори історії юридичного факультету за перші сто років його існування, це видання на той час було першим повним російськомовним курсом міжнародного права. Пізніше видатний фахівець з міжнародного права професор В. П. Даневський, високо оцінюючи опублікований курс лекцій, зазначав: «Насамперед, у книзі Стоянова знаходимо ту перевагу, яка не завжди зустрічається в історичних частинах у публіцистів нашої науки: через усю історію міжнародних зносин та права проведено одну думку і показано прогресивно-поступальний рух цього права, особливо від Вестфальського конгресу і до наших днів... Зводячи усе нами сказане про «нариси» Стоянова до єдиного цілого, ми не можемо не визнати, що попри деякі недоліки його праці щодо системи та окремих моментів, капітальний твір його відзначається безсумнівною талановитістю, знанням справи, багатством літератури і матеріалу, а також свіжістю та гуманністю поглядів».

З січня 1878 р. читання лекцій з міжнародного права розпочав приват-доцент В. П. Даневський, якого, за пропозицією А. М. Стоянова у травні 1879 р. загальними зборами професорів юридичного факультету було одногосно обрано на посаду штатного доцента кафедри. З притаманною йому енергією вчений активно працював над докторською дисертацією. Обов'язковою вимогою

до осіб, які готувалися до захисту такої дисертації, на той час було набуття міжнародного досвіду. Зважаючи на це, з лютого 1880 р. В. П. Даневський виїздив у двадцятимісячне відрядження за кордон, під час якого його було прийнято на посаду члена-співробітника Інституту міжнародного права, штаб-квартира якого від початку його діяльності в 1873–1878 рр. розташовувалася у Генті, а з 1878 по 1892 рр. перебувала в Брюсселі (Бельгія). Перебуваючи у відрядженні В. П. Даневський зібрав надзвичайно багатий матеріал, який після повернення на батьківщину було опрацьовано, оформлено та опубліковано в Санкт-Петербурзі у вигляді монографії. Докладну рецензію на цю роботу, надану О. М. Стояновим, надруковано в журналі «Юридичний вісник». Наслідком наполегливої праці став захист у 1882 р. у Київському університеті докторської дисертації на тему: «Система політичної рівноваги і легітимізму та початок національності в їх взаємному зв'язку: історико-догматичне дослідження».

Деякі з висновків, яких В. П. Даневський дійшов майже півтора сторіччя тому, не втратили актуальності й донині. Зокрема, він констатував, що у сфері міжнародних відносин доволі часто «початки національності зіштовхуються з так званим правом завоювання», внаслідок якого відбувається насильницьке відторгнення частини однієї держави та приєднання її до іншої. Водночас, загальна тенденція розвитку міжнародного права, на думку вченого, створює умови для докорінних змін: «право завоювання швидко йде до зникнення і скоро зовсім не буде мати *raison d'être*». «Відчуження території (серед миру чи внаслідок війни) можливе лише після поголовного голосування населення, обставленого всіма гарантіями для правильної та сумлінної організації подання голосів». В. П. Даневський вважав, що якби такі гарантії були досяжними, то вони настільки б обмежували агресора, що війна перетворилася б на «безглузду (у величезній більшості випадків) справу».

Після повернення до Харкова, в лютому 1883 р. вченого було обрано екстраординарним професором, а в лютому 1884 р., знов таки за ініціативи А. М. Стоянова, – ординарним професором кафедри міжнародного права. Сучасники В. П. Даневського згадували його, як надзвичайно працездатну й обдаровану людину. «Він віддавався роботі усім серцем; вона поглинала його. Працюючи над якоюсь темою, він переймався нею, забуваючи все інше. Викладаючи те, чим він зацікавився, він хвилювався та хвилював інших», – пізніше згадував професор Харківського університету М. М. Алексєнко. В. П. Даневський був відомий не лише як автор численних наукових праць, але й як активний популяризатор міжнародного права та його історії, блискучий лектор, що часто виступав як перед студентами, так і перед пересічно зацікавленими харків'янами з публічними лекціями. В університеті паралельно з лекціями з міжнародного права з 1888 р. В. П. Даневський також викладав, за дорученням факультету, курс кримінального права. У 1893 р. його було переведено на кафедру кримінального права і судочинства.

Відтоді в історії кафедри розпочався період, коли викладання міжнародного права здійснювалося відомими вченими-міжнародниками, які були представниками інших університетів Російської імперії. Серед них – вихованець юридичного факультету Казанського університету М. І. Догель, який у червні 1895 р. за розпорядженням міністерства народної освіти був призначений приват-доцентом кафедри міжнародного права Харківського університету. У квітні 1900 р. він захистив у Харківському університеті дисертацію «Про воєнне заняття (occupatio bellica)» та отримав ступінь доктора міжнародного права, а в листопаді 1896 р. був переміщений у званні приват-доцента на кафедру міжнародного права Казанського університету.

Плідним виявився період перебування у Харкові й для представника Санкт-Петербурзької школи міжнародного права – барона М. О. Таубе. Цей виходець зі старовинного шведсько-німецького роду, що вів свій початок з XIII ст., історик, юрист, дипломат, державний діяч, член-засновник Російського товариства морського права (1905 р.), представник Росії на Міжнародній конференції з морського права (Лондон, 1908–1909 рр.), член Постійної палати третейського суду в Гаазі (з 1909 р.), учень всесвітньо відомого юриста-міжнародника, професора Ф. Ф. Мартенса 28 травня 1896 р. був затверджений у ступені магістра міжнародного права, а 29 листопада 1899 р. – доктора міжнародного права. З 1 січня 1897 р. він здійснював викладання на юридичному факультеті Харківського університету, в 1903–1911 рр. – змінив на кафедрі у Петербурзькому університеті свого вчителя Ф. Ф. Мартенса.

Як і В. П. Даневському, М. О. Таубе був притаманний історичний підхід до міжнародно-правових досліджень. Так, 31 січня 1897 р., виступаючи в Харківському університеті з лекцією «Основні фазиси в історії розвитку міжнародних відносин і права», вчений характеризує міжнародне право, як «сукупність юридичних норм, що розмежовують інтереси та визначають взаємні відносини держав – учасниць міжнародного спілкування», наголошував: «Наука, яка вивчає принципи цього права – як продукту тривалого історичного процесу, що інтегрував окремі народи в одне культурне ціле, – є, звичайно, наукою переважно історичною».

М. О. Таубе наголошував, що період пізнього середньовіччя (а саме XIV–XV ст.), «зберігши в недоторканості моральну сторону папства та імперії, які об'єднували народи», знищив політичні, «небезпечні для міжнародного спілкування елементи імператорсько-папсько-феодальної системи X–XIII століть, висунувши на її місце низку незалежних великих національних держав», що являли собою держави вже сучасного типу і стали суб'єктами міжнародного права, яке вже народжувалося. Саме від цього часу вчений веде відлік існування повноцінного міжнародного права, яке тепер містить «усі елементи, необхідні для наявності міжнародного спілкування у нашому (сучасному – авт.) значенні». Ця його думка була широко обґрунтована М. О. Таубе у фундаментальній праці «Історія зародження сучасного міжнародного права (Середні віки)», перший том якої побачив світ у Петербурзі, а другий – у Харкові.

З 1899 по 1901 рр. лекції з міжнародного права на юридичному факультеті Харківського університету читав представник московської школи міжнародного права В. А. Уляницький, відомий низкою блискучих публікацій з різноманітних проблем міжнародного права. У 1883 році він захистив на основі дослідження широкого кола архівних джерел магістерську дисертацію «Нариси дипломатичної історії Східного питання. Дарданелли, Босфор і Чорне море у XVIII ст.». У 1885 р. цю книгу було удостоєно Академією наук Уварівської премії. 1885 р. В. А. Уляницького було прийнято на посаду приват-доцента кафедри міжнародного права юридичного факультету Московського університету, а в 1888 р. він був затверджений членом Археографічної Комісії міністерства народної освіти з залишенням у вже займаних ним посадах. 1899 р. В. А. Уляницький був переведений до Харківського університету приват-доцентом кафедри міжнародного права. В лютому 1900 р. він захистив у Московському університеті докторську дисертацію «Російські консульства за кордоном у XVIII ст.» і невдовзі був призначений ординарним професором кафедри міжнародного права юридичного факультету Харківського університету, де він працював до переведення в 1901 р. до Томського університету.

Останнім завідувачем кафедри в Харківському університеті перед ліквідацією його юридичного факультету був ще один випускник *alma mater* В. А. Ястржембський – автор фундаментальної праці «Про капітуляції в Оттоманській імперії». Ще навчаючись в університеті він був удостоєний іменної премії професора Д. І. Каченовського за дослідження «Воєнне міжнародне право в російсько-турецьку війну 1877–1878 рр.». У квітні 1895 р. В. А. Ястржембський, захистивши в Києві магістерську дисертацію, отримав звання приват-доцента, що дало йому можливість протягом 1895–1896 рр. читати в Харківському університеті паралельний обов'язковий курс міжнародного права. Пізніше ним було розроблено власний навчальний курс «Історія міжнародних зносин», який він викладав у першому півріччі 1896–1897 навчального року. В. А. Ястржембський був професором кафедри міжнародного права юридичного факультету аж до 1920 р., коли Комісією у справах реформування вищої школи при Наркоматі освіти УСРР було видано Інструкцію про тимчасову організацію вищої школи в Україні, яка наказувала заняття на юридичних факультетах «...повністю припинити й організаційні їх форми без шкоди для інвентарю рішучо ліквідувати».

Відновлення університетської кафедри міжнародного права відбулося вже за часів незалежності України та пов'язане з відродженням з 1 червня 2004 р. у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна юридичного факультету. Спочатку викладання міжнародного права здійснювалося професорсько-викладацьким складом кафедри конституційного, муніципального та міжнародного права. Водночас, з 2012 по 2016 рр. кафедра міжнародного права функціонувала на факультеті міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу. Її очолювала кандидат юридичних наук, доцент Л. М. Новікова. Однак, вченою радою Харківського національного

університету імені В. Н. Каразіна було прийнято рішення перенести здійснення підготовки юристів-міжнародників на юридичний факультет.

З утворенням, за ініціативою декана доктора юридичних наук, професора Т.Є. Кагановської кафедри міжнародного і європейського права, з 1 вересня 2016 р. на юридичному факультеті розпочалася підготовка бакалаврів та магістрів за спеціальністю «Міжнародне право». Кафедру очолила доктор юридичних наук, професор Т. Л. Сироїд. Під її керівництвом та спираючись на кращі освітянські традиції університету й інших провідних юридичних закладів сформувався спочатку невеликий, але дієвий колектив (д.ю.н., проф. О. А. Гавриленко, к.ю.н. Є. Б. Тітов, к.ю.н. Л. О. Фоміна, к.ю.н. Ю. О. Толстенко, старший лаборант Д. В. Гайдар). До співпраці були запрошені й провідні викладачі інших кафедр факультету (д.ю.н., проф. В. О. Сєрьогін, к.ю.н., доц. О. С. Передерій та ін.), а також інших вищих навчальних закладів м. Харкова (Т.М. Анакіна, А.В. Войціховський, Л.Д. Варунц).

Робота розпочиналася зі створення методичних матеріалів, залучення до наукової роботи найбільш старанних і талановитих студентів. Кафедрою було видано низку монографій та наукових статей, підручників і навчальних посібників. Зокрема, навесні 2018 р. побачили світ створений кафедральним авторським колективом перший в Україні посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання майбутніх бакалаврів «Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини», а також фундаментальний авторський підручник Т. Л. Сироїд «Міжнародне публічне право». Восени 2018 р. за результатами міжнародного трирічного проекту Модуль Жана Моне «Започаткування навчального курсу з права ЄС» (553472-EPP-1-2014-1-UA-EPPJMO-MODULE), який було реалізовано на юридичному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна у 2014–2017 рр. за підтримки Виконавчої агенції з освіти, аудіовізуальних засобів та культури (EACEA) Європейської Комісії, авторським колективом з представників кафедри, вітчизняних і зарубіжних учених – фахівців у галузі міжнародного і європейського права, видано підручник «Основи права Європейського Союзу» (2018 р.). У 2019 Т.Л. Сироїд і Л.А. Фоміною опубліковано підручник «Міжнародний захист прав людини». Представники кафедри беруть активну участь у спільній розробці з іншими факультетами університету навчально-методичної літератури, зокрема, в 2016 р. професором О.А. Гавриленком, професором Т.Л. Сироїд і представницею факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу ХНУ, кандидатом юридичних наук, доцентом Л.В. Новіковою, видана «Історія міжнародного права: хрестоматія-практикум для студентів напряму підготовки 6.030202 – «Міжнародне право».

Справжнім проривом у науковій роботі відновленої кафедри став захист у вересні 2017 р. в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, під науковим керівництвом професора Т. Л. Сироїд, викладачем кафедри Л. А. Фоміною кандидатської дисертації на

тему: «Правове регулювання забезпечення безпеки учасників міжнародного кримінального судочинства», присвяченої комплексному дослідженню міжнародних угод універсального і регіонального рівнів у галузі прав людини (ООН, РЄ, ЄС тощо), статутів, процедурно-процесуальних та інших внутрішніх актів органів міжнародної кримінальної юрисдикції (МУС, МТКЮ, МУТР, СССЛ, СТЛ, ЧПСК) щодо закріплення права на безпеку учасників міжнародного кримінального судочинства (посадових осіб, які забезпечують реалізацію завдань міжнародного кримінального судочинства і прав учасників процесу, потерпілих та свідків злочинів, осіб, які вчинили злочини).

З 2017 р., коли відбувся перший випуск магістрів, що навчалися за спеціальністю «Міжнародне право», до роботи в екзаменаційних комісіях регулярно залучалися фахівці-міжнародники з інших освітніх закладів України – Д.О. Гарбазей, С.М. Перепьолкін, Л.В. Філяніна.

У 2017 р. було відкрито аспірантуру відповідно до освітньо-професійної програми підготовки третього (доктор філософії) рівня галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 293 Міжнародне право.

З плином часу кафедра розвивалася. Лави викладачів поповнювали й колишні студенти – перші випускники магістратури за спеціальністю «Міжнародне право». Науково-педагогічну роботу для себе обрали А.Л. Шевченко та І.С. Воєводін. У 2018/2019 навчальному році на кафедрі викладала к.ю.н. Л. М. Гришко. Наприкінці 2019 р. на кафедрі прийшла знаний фахівець з політичних проблем міжнародних систем та глобального розвитку доктор політичних наук, доцент В.М. Шамраєва.

Нині кафедра забезпечує викладання та методичне забезпечення міжнародно-правового циклу юридичних дисциплін на факультеті за усіма формами навчання. Працівниками кафедри викладаються навчальні дисципліни, серед яких «Вступ до міжнародного права», «Міжнародне публічне право», «Право Європейського союзу», «Право міжнародних договорів», «Міжнародне кримінальне право», «Міжнародне гуманітарне право», «Міжнародне право прав людини», «Історія міжнародного права», «Історія дипломатії», «Джерелознавство історії міжнародного права», «Право зовнішніх зносин» та інші. Викладання здійснюється не лише українською, але й англійською мовами. За рахунок цього студентський колектив факультету щорічно поповнюється іноземцями з Туреччини, Узбекистану, Марокко, Лівану, Нігерії, Кот-Д'Івуару.

На кафедрі здійснюється підготовка науково-педагогічних кадрів та науково-експертна діяльність за спеціальностями 12.00.11 – міжнародне право, 239 Міжнародне право та 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Згідно з планом роботи кафедри професорсько-викладацький склад кафедри здійснює наукові дослідження, які безпосередньо пов'язані з

міжнародним та європейським правом. Викладачі кафедри постійно беруть участь у науково-теоретичних, всеукраїнських, міжнародних конференціях. Вихованню майбутніх юристів-міжнародників сприяє робота кафедрального наукового гуртка.

Кафедра підтримує тісні зв'язки з Інститутом міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Інститутом держави і права НАН України ім. В. М. Корецького, Національною юридичною академією України імені Ярослава Мудрого, Харківським національним університетом внутрішніх справ, юридичним факультетом Львівського національного університету імені Івана Франка, Інститутом права імені В. В. Сташиса Класичного приватного університету (м. Запоріжжя), Люблінським католицьким університетом імені Іоана Павла II (Республіка Польща) та іншими вищими навчальними закладами, організаціями та установами юридичного спрямування.

Співпраця з ними виявляється у спільній участі в наукових конференціях, спільному написанні та рецензуванні монографій, підручників, посібників, наукових праць, статей, опонуванні дисертацій тощо.

Студенти, які вивчають міжнародне право, навчаються за обміном в Латвійському університеті (м. Рига, Латвійська Республіка).

Підсумовуючи усе викладене вище, зауважимо, що підґрунтя діяльності кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна становлять напрацювання попередніх поколінь професорів, доцентів та викладачів. Окремих з них, зокрема, Д. І. Каченовського, А. М. Стоянова, В. П. Даневського, В. А. Ястржембського та інших, з повним правом можна віднести до тієї генерації професорів-юристів Харківського університету, науково-педагогічні напрацювання яких створили фундамент сьогodнішньої вітчизняної правничої освіти та науки. Їхні праці, які за радянських часів з ідеологічних міркувань були пущені в непам'ять і лише побіжно згадувалися дослідниками, містять багато шарів цінної інформації та глибоких наукових висновків, що надає можливість зарахувати їх до кола найвідоміших у свій час на європейських теренах фахівців з міжнародного права, які створили вагоме підґрунтя для подальших досліджень у цій царині. Сучасний професорсько-викладацький колектив, студенти-юристи прагнуть з гідністю продовжувати традиції, що були напрацьовані попередніми поколіннями міжнародників.

*Завідувач кафедри міжнародного
і європейського права, д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд
Професор кафедри міжнародного і європейського права,
д.ю.н., проф. О.А. Гавриленко*

Department of International and European Law: milestones of history¹

In recent years the origin and development of legal education and the science of law in Ukraine have attracted the attention of Ukrainian and foreign scholars. The object of research is more often becoming the activity of chairs of law – the base structural subdivisions in institutions of higher education which are responsible for the instructional and methods activities in one or several generic specialties or disciplines and also carry on scientific research activity in a determined orientation. The study of the history of chairs represents the possibility to generate an impression of the succession of scientific-pedagogical schools and determine the factors for the further functioning thereof.

Among the leading and the oldest chairs in the Faculty of Law of the V. N. Karazin Kharkiv National University is the Department of International and European Law, which specializes in teaching and scientific research in the field of international law and its history and the training of future research and teaching personnel. Its pre-history commences in 1805, when the Department of Natural, Political, and People's Law was created as part of the Division of Ethics and Politics at the newly-formed Kharkiv University. In those days international law was called "people's law" or the "law of peoples" as a Russian version of the Latin *jus gentium*. From 1807 to 1835 I. Lang taught "Natural Law, State Law, and the Law of Peoples" at the Department from 1807 to 1813, and B. Reut offered the course "Natural Law: Private, Public, and Peoples" from 1815 to 1820.

Under the 1835 University Statute a separate Department was formed in the Faculty of Law for the Fundamental Principles of All-Nations Jurisprudence (*Jus Gentium*) in the person of Tykhon Fedorovych Stepanov (1795–1847), who taught his own subject to third-year students for two semesters. During the first two years of offering this subject, Stepanov relied upon the treatises of two German professors, Georg Friedrich Martens (1756–1821) and Johann Ludwig Klüber (1762–1837). Thereafter he prepared for publication his own text, which for a number of reasons was never published (but for a chapter in the present journal), the full manuscript now reposing in the Central Scientific Library of the Kharkiv National University.

With regard to the leadership of the Department, we consider it advisable to note the comment of O. Tarasov, who investigated the history of the development of the Kharkiv School of International Law. He observed that in the nineteenth and early twentieth centuries the concept of a Department "was linked not so much with a structural subdivision as with the existence of a lecture course relating to a concrete instructional discipline and, respectively, with the post of lecturer". On the basis of

---

¹ The full version of this article is published in: *Jus Gentium. Journal of International Legal History (USA)*. 2019. Vol. 4. № 2. P. 607-620.

this observation, it would not be accurate to say that Stepanov was the head of the Department. In fact, according to the 1835 University Statute (Article 12), international law (under the name “Fundamental Principles of All-People’s Jurisprudence (Jus Gentium)”) was a solitary, autonomous instructional discipline. To teach it required a specialist who would hold the post of professor. However, other personnel of the Department of International Law could simply not exist at that time. As O. Tarasov emphasized, “junior scientific assistants as aides of professors might temporarily occupy their Department in the event of illness or absence of professors (Article 90, 1835 University Statute). Over time, the concept of a Department was carried over to lecturers who read in parallel the same course”. But such an expansion of Department became possible only after a significant increase in the number of students (as the sources indicate, the first graduation of the Division of Ethics and Politics, which occurred in 1818, consisted only of thirteen graduates) which affected the emergence of additional lecturing posts.

After Stepanov retired, Professor Serhii Mykolaiovych Ornatskyi (1806–1884) taught at the Department from 1846 to 1849, and when he moved on to Moscow University – Professor Havrylo Stepanovych Hordieienkov (Hordiienko) (1805–1849) in 1848, who also lectured on criminal law. Following the sudden death of Hordieienkov and having regard to urgent necessity, the teaching of all-people’s law was temporarily on the then Dean of the Faculty of Law, a specialist on Roman law and historian of the civil law of the Polish-Lithuanian State, Oleksandr Mykolaiovych Mitskevych (1801/1804–1871), brother of the noted Polish poet, Adam Mickiewicz (1798–1855).

The next period in the history of the Department is linked with a graduate of the Law Faculty of Kharkiv University, Dmytro Ivanovych Kachenovskyi (1827–1872), well-known in the Russian Empire and abroad. In May 1849 he defended a master’s thesis “On Dominion Over the Sea” (which for political reasons was not published) and in December 1849 was appointed to the post of junior scientific assistant. Thus commenced his professional scientific and lecturer life at Kharkiv University. Thanks to his erudition and diligence, he soon acquired deserved authority and in 1850 was elected secretary of the Faculty of Law. In 1855 he defended his doctoral thesis on the law of prize, wherein he considered the history of prize law and the problems topical in their day. As Okhotnikov emphasized, the theoretical propositions elaborated in his dissertation influenced maritime practice: privateering was prohibited by the 1856 Paris Declaration Respecting Maritime Law. In December 1856 Kachenovskyi was promoted to professor extraordinary, and in 1858, professor ordinarius at the Department of All-People’s Law and Diplomacy.

According to point 15 of the 1863 University Statute, law faculties were to create “thirteen chairs with thirteen professors and six docents”. One was to become the Department of International Law. Kachenovskyi occupied this Department, being widely known as a brilliant lecturer, fervent orator not afraid to express his views, even political. As Bohdashyna observed, Kachenovskyi did not conceal his own position and publicly criticized the policies of the Russian Government in favor of introducing

real democratic reforms: expansion of the right of suffrage and local self-government, introducing political freedom and a constitutional monarchy in the English style.

Despite a comparatively brief life, Kachenovskiy published more than one hundred scientific works. A pre-eminent place among these is occupied by his *Course of International Law*, the first volume of which, devoted to the theoretical aspects, appeared in 1863, and volume two, treating the history of international law in Antiquity and the Middle Ages, in 1866. Many ideas expressed in the *Course* remain topical: "The laws of history, just as the laws of nature, triumph over the political plans of the strong of the world. States hostile to mankind fall, and mankind is improved ... There is no struggle more enormous in which freedom has had such extensive space as the struggle of States; there is no victory more glorious for mankind than the triumph of international law over the evil of the wills of tyrants and conquerors. We may hope that law will always withstand arbitrariness ... Its highest purpose is to facilitate the defense of order and freedom, the security of society, and the benefit of mankind".

Kachenovskiy planned a continuation for 1868, but grave illness prevented the completion of this project. At the end of 1872 Kachenovskiy died of consumption. He bequeathed nine hundred rubles from his modest savings inherited from his mother and placed this sum on deposit so that the interest thereon might be used for "a prize or stipend or assistance to students who demonstrated special knowledge in the field of international law, and also to print works written by them or translations done on this subject-matter".

In 1873 the Department of International Law was taken by a graduate of Kharkiv University, the well-known legal historian, Andrii Mykolaiovych Stoianov (1831–1907). Later he wrote: "I came to the orphaned Department so that, while preserving the unconditional freedom of method, opinion, and convictions on private matters, to support the good scientific tradition [D. I. Kachenovskiy – authors], who fully deserves respect and whose name remains outstanding in the history of Kharkiv University".

His lectures during the 1873/74 academic year were transcribed by the students and published as a book in 1875. As the historians of the history of the law faculty noted, this was the first fully-fledged Russian-language course of international law. Professor Danevskiy later commented on the published course of lectures:

Above all in Stoianov's book we find that virtue which is not always encountered in the historical parts of publicists of our science: one thought is traced throughout the entire history of international relations and law and the progressive consecutive movement of this law is demonstrated, especially from the Congress of Westphalia to our day ... Reducing all said by us about Stoianov's "outlines" to a single whole, we cannot fail to acknowledge that despite certain shortcomings of his work relating to the system and individual moments, his capital work, they note, is noteworthy for an undoubted talent, knowledge, richness of literature, and material, and also a freshness and humanity of views.

The breadth of Stoianov's scholarly interests is astonishing. Among his work, in addition to books and articles on international law, are studies of legal history, State law, comparative jurisprudence, Roman law, and the methodology of the legal

sciences. Therefore, Stoianov's "element", as Bobin noted, speaking on 8 March 1903 at a session of the Kharkiv Law Society, was the history of law, and he held the Department of International Law only temporarily.

From January 1878 private associate professor Vsevolod Piiiovych Danevskiy (1852–1898) began to deliver lectures on international law, and upon the proposal of Stoianov in May 1879 was unanimously elected by the general meeting of professor of the Law Faculty to the post of an established docent at the Department. Danevskiy's brilliant defense of a master's thesis was a weighty consideration when the professors adopted this decision. Danevskiy himself determined that the topic of his scholarly work would be a "principally historical study of neutrality and critique of the act of 16 April 1856, closely linked with the history of neutrality and arising therefrom". The public defense of the thesis held in Kharkiv University generated lively discussions among the scholarly community.

The talent of Danevskiy as a historian of international law is on full display in this work. He analyzed in detail complex problems of the origin and development of neutrality with respect to maritime trade from ancient times to modern history. Three sections of the thesis were fully devoted to illuminating these questions. In the history of neutrality Danevskiy noted the consecutive replacement of two dominant ideas: (1) the idea of "absolute rights of belligerents", which was completely alien to neutrality and passed through the entire history of the ancient world; and (2) the origin and further development of the theory of "neutral rights", which arose in the Middle Ages on the basis of trade interests and was formulated in the Consolate del mare during the thirteenth and fourteenth centuries, evidently intended for use by the maritime consults of Barcelona, and later, in 1519, was published in Rome and widely disseminated throughout Europe.

Danevskiy divided the era of the forming and evolution of neutrality into three periods: (1) from the formation of the maritime trading republic and cities and strengthening of Christianity to the "first armed neutrality" (here Danevskiy had in mind the Declaration of Empress Catherine II on Armed Neutrality, issued on 28 February/10 March 1780; (2) from the "first armed neutrality" to the Congress of Vienna of 1814–1815; (3) from the Congress of Vienna to the Paris Naval Conference of 4/16 April 1856, which laid down the important principles of the international law of the sea of the modern period.

With his typical energy, Danevskiy began to write a doctoral thesis. An essential requirement for persons who prepared to defend such a thesis at the time was the acquisition of international experience. Having regard to this, Danevskiy went abroad for twelve-months, during which time he was elected to the Institute of International Law. While abroad, Danevskiy collected rich material to be processed upon his return and published as a monograph.

Some conclusions to which Danevskiy came continue to be relevant a century and a half later. He stated that in the sphere of international relations rather often the "principles of nationality conflict with the so-called law of conquest", as a result of which parts of one State are torn away violently and joined to another. The general

trend, however, in Danevskii's view created conditions for fundamental changes: "the right of conquest is rapidly disappearing and soon will have no *raison d'être* at all". The alienation of territory (in peacetime or as a result of war) is possible only after the per capita voting of the population, arranged with all guarantees for the correction and good-faith organization of the casting of votes". Danevskiy believed that if such guarantees were achieved, they would so restrict the aggressor that war would be transformed into a "senseless matter (in the great majority of cases)".

Upon returning to Kharkiv, Danevskiy was in 1883 elected extraordinary professor, and in February 1884 – again at the initiative of Stoianov – ordinary professor of the Department of International Law.³³ In this period Danevskiy most compellingly displayed his talent as a historian of international law. Several years before his death,³⁴ his capital work on studying the system and history of international law was published in Kharkiv. Sections two and three of volume one were devoted entirely to the development and evolution of international law and the science thereof.

The historical development of international relations and international law Danevskiy divided into two large eras – the ancient, when, in his view, international law as such did not yet exist, and the era of the Middle Ages and Modern Era (until the 1880s), when the processes occurred of the genesis and further development of international law and its institutions. In turn, this second era he broke down into five periods, each characterized by certain peculiarities: (a) Middle Ages and Modern Era up to the 1648 Peace of Westphalia; (b) from the Congress of Westphalia to the Great French Revolution of 1789 to 1799; (c) from the French Revolution to the 1814–1815 Congress of Vienna. This period Danevskiy considered to be "unhappy for international law" and thus which "turned Europe into a period of barbarism"; (d) the next period – from the Congress of Vienna which, in Danevskiy's expression, had the purpose to "strengthen peace and lay the foundation of the future international order" up to the 1856 Paris Congress; and (e) from the Paris Congress to the 1884–1885 Berlin "African" Conference, during the deliberations of which the principle was proclaimed of "effective occupation", which became the turning point for activating the colonization of the continent, and also the 1890 Berlin Labour Conference, later addressed in detail by the private associate professor of Tomsk University, Mykolai Mykolaiovych Kravchenko (1881–1955). Danevskiy's study was well-received by reviewers.

It should be noted that contemporaries of Danevskiy described him as an extremely diligent and talented person: "He gave himself to work with all his heart; he devoured it. While working on some topic, he penetrated into it, forgetting everything else. In setting out that which interested him, he was agitated and agitated others". Professor M. M. Aleksieienko later recalled. Danevskiy was known not only as the author of numerous works of scholarship, but as an active popularizer of international law and his history, a brilliant lecturer who often addressed the students, and simply interested Kharkivites, with public lectures. In parallel with his lectures on international law, from 1888 Danevskiy also taught a course on criminal law on behalf of the Faculty of Law. In 1893 he was transferred to the Department of Criminal Law and Procedure.

A period commenced in the history of the Department when lecturing in international law was undertaken by noted international legal scholars who came from other universities of the Russian Empire. Among them, a graduate of the Faculty of Law of Kazan University, Mykhailo Ivanovych Dohel (1865–1936), who in June 1895 by instruction of the Ministry of Public Education was appointed private associate professor of Kharkiv University at the Department of International Law. He defended in April 1900 a thesis research on military occupation (*occupatio bellica*) at Kharkiv University and received the degree of doctor of international law. In November 1896 he was, at his wish, transferred with the rank of private associate professor to the Department of International Law at Kazan University.

A period of sojourn in Kharkiv also proved to be useful for a representative of the St. Petersburg School of International Law, Baron Mykhailo Oleksandrovych von Taube (1869–1961). Emanating from early German-Swedish-Germanic kin who traced their origin to the thirteenth century, by profession a jurist, historian, diplomat, State official, founding member of the Russian Society of Maritime Law (1905), representative of the Russian Empire at the London Conference on maritime law (1908-1909), member of the Permanent Court of International Arbitration at the Hague (from 1909), student of Professor Fedor Fedorovych Martens (1845–1909), he received master's degree on 28 May 1896 and his doctorate of international law on 29 November 1899. From 1 January 1897 he taught at the Faculty of Law of Kharkiv University, and from 1903 to 1911 held the Department of his teacher, Martens, at St. Petersburg University.

Just as Danevskyi, von Taube had a historical approach to international legal studies. On 31 January 1897 he lectured at Kharkiv University on the “Principal Phases in the History of the Development of International Relations and Law”, describing international law as the “aggregate of legal norms which demarcate interests and determine mutual relations of States-participants in the international community”, emphasizing: “The science which studies the principles of this law – as a product of a continuous historical process that integrated individual peoples into one cultural whole – is, of course, primarily a historical science”.

Taube emphasized that the late Middle Ages (fourteenth and fifteenth centuries), “having retained inviolate the moral aspect of the Papacy and Empire which united peoples”, destroyed the political elements “dangerous for the international community of the Imperial-Papacy feudal system of the tenth to thirteenth centuries, having advanced in its place a number of independent large national States” that represented States of the contemporary type and became subjects of international law which already had been born. Taube calculated the existence of fully-fledged international law from this time onwards, for it now “contained all elements necessary for the existence of an international law in our meaning”. This view was substantiated extensively in his capital work on the history of the birth of contemporary international law, the first volume of which was published in St. Petersburg, and the second in Kharkiv.

From 1899 to 1901 lectures on international law at the Faculty of Law of Kharkiv University were delivered by a representative of the Moscow School of International

Law, Volodymyr Antonovych Ulianytskyi (1855–1920), noted for a number of brilliant publications on various problems of international law. In 1883 he defended on the basis of a vast range of archival sources a magister dissertation on the Eastern Question. Ulianytskyi was appointed to the post of private associate professor in 1885 at the Department of International Law at the Faculty of Law of Moscow University, and three years later made a member of the Archeographic Commission of the Ministry of Public Education while retaining his other posts. He was transferred in 1899 to Kharkiv University as private associate professor at the Chair of International Law. In February 1900 he defended at Moscow University a doctoral thesis on Russian consulates abroad in the eighteenth century and was soon appointed ordinary professor at the Department of International Law in the Faculty of Law of Kharkiv University, where he worked until his move in 1901 to Tomsk University.

The Head of the Department at Kharkiv University before the liquidation of its Faculty of Law was yet another graduate, Volodymyr Antonovych Yastrzhembskyi (1866–19?) – the author of a fundamental work on capitulations in the Ottoman Empire. Even during his studies at the University, he displayed his scholarly abilities and was awarded the Kachenovskiy Prize for a student work on military international law in the Russo-Turkish war of 1877–1878. In April 1895 he defended a master's thesis in Kyiv, received the rank of private associate professor, which made it possible for the years 1895–1896 to lecture at Kharkiv University a parallel compulsory course on international law. Later he produced his own instructional course on the history of international relations, which he taught during the first semester of the 1896/97 academic year.

Yastrzhembskyi was a professor at the Department of International Law of the Faculty of Law until 1920, when the Commission for reform of the higher school attached to the People's Commissariat of Public Education of the Ukrainian SSR issued an Instruction on the Temporary Organization of the Higher School in Ukraine; this contained a categorical requirement for the law faculties to "... fully terminate organized forms thereof without prejudice to the inventory to be decisively eliminated".

The restoration of the University Department of International Law occurred at the time of the independence of Ukraine and was linked with the renaissance from 1 June 2004 of the Faculty of Law in V.N. Karazin Kharkiv National University. At first the teaching of international law was undertaken by the professoriate of the Department of Constitutional and International Law. From 2012 to 2016 the Department of International Law functioned as the Faculty of International Economic Relations and Tourist Business and was headed by associate professor L. N. Novikova. However, the Scientific Council of Kharkiv National University adopted a decision to transfer the training of international lawyers to the Faculty of Law.

With the formation on 1 September 2016 of the Department of International and European Law at the Faculty of Law, the training of bachelors and masters majoring in "International Law" commenced. The Department was headed by Professor T. L. Syroid. Under her leadership and relying on the best educational traditions of the University and other leading institutions of higher education, a small but active collective was formed: O. A. Havrylenko, Y. B. Titov, L. O. Fomina, Yu. O. Tolstenko,

and D. V. Haidar. Lecturers from other departments of the Faculty were invited to collaborate: V. O. Serohin, O. S. Perederii, and others.

Work commenced to create methods materials and enlist the most diligent and talented students. A number of scholarly articles, textbooks, and instructional aids were published by the Department; in Spring 2018 an instructional aid, the first in Ukraine created by the collective of the Department, was published future masters in “Public International Law. International Protection of Human Rights”, and also a fundamental textbook by the Head of the Department. In autumn 2018 the members of the Department published a textbook on the fundamental principles of the Law of the European Union, followed in 2019 by a textbook on human rights law.

Members of the Department take an active part in works jointly with other faculties of the University, especially in 2016 Havrylenko, Syroid, and Novikova published an anthology devoted to the history of international law. Havrylenko also published a monograph analyzing the law of ancient States of the North Black Sea region at the end of the VII century BC until the first half of the VI century AD.

A genuine break-through in the scientific work of the re-established Department was the defense in September 2017 at the Institute of International Relations of the Taras Shevchenko Kyiv National University by L. O. Fomina of a PhD thesis on the “Legal Regulation of Ensuring the Security of Participants of an International Criminal Proceeding”.

Since 2017, when the first graduation of masters majoring in International Law took place, international specialists from other educational institutions of Ukraine – D. O. Harbazei, S. M. Perepolkin, L. V. Filianina – have been involved regularly in the work of exam commissions.

In 2017, a postgraduate studies was opened in accordance with the educational and professional training programme of the third (Doctor of Philosophy) level of the field of study 29 International Relations, specialty 293 International Law.

Over time, the department developed. The academia (lecturers) has replenished by former students –first graduates of master’s degree in International Law. Thus, A. L. Shevchenko and I. S. Voievodin have chosen scientific activity and pedagogy. In the 2018/2019 academic year, Associate Professor L. M. Hryshko taught at the department. At the end of 2019, a well-known specialist in political issues of international system and global development, Doctor of Political Sciences, Associate Professor V. M. Shamraieva joined the work of the department.

At present, the Department provides lecturing and methods provision for the international-legal cycle of legal disciplines for all forms of study. Staff of the Department teach instructional disciplines, among them: Introduction to the Specialty; Public International Law; Law of the European Union; Foreign Relations Law; Legal Foundations of International Civil Service; International-Legal Foundations of Right-Defence Activity; Law of International Treaties; International Criminal Law; International Court Procedure; International Humanitarian Law; International Human Rights Law; History of International Law; History of Diplomacy; Source Materials on the History of International Law; and others. Lecturing is carried out not only in Ukrainian but also in English. Due to this,

students of the faculty are annually replenished with foreigners from Turkey, Uzbekistan, Morocco, Lebanon, Nigeria, Côte d'Ivoire.

The department provides trainings of scientific and teaching staff and scientific and expert activities majoring in 12.00.11 – International law, 239 International law and 12.00.01 – Theory and history of state and law; History of political and legal doctrines.

According to the department's plan of action, the teaching staff of the department conducts research that is directly related to international and European law. Lecturers of the department take part in scientific and theoretical, all-Ukrainian and international conferences constantly. The education of future international lawyers is facilitated by the work of the department's scientific club.

The department maintains close ties with the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv, V. M Koretskyi Institute of State and Law of National Academy of Sciences of Ukraine, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv National University of Internal Affairs, Ivan Franko National University of Lviv (Law Faculty), V. V. Stashys Institute of Law of Classic Private University (Zaporizhzhia), John Paul II Catholic University of Lublin (Republic of Poland) and other higher educational institutions, organizations and legal institutions.

Cooperation with the latter institutions is manifested in joint participation in scientific conferences, joint writing and reviewing of monographs, handbooks, manuals, scientific papers, articles, stating opposition to theses and more.

Students in international law study on an exchange basis at the University of Latvia (Riga, Republic of Latvia).

Summarizing all the above, we note that the activity of the Department of International and European Law, Faculty of Law, V.N. Karazin Kharkiv National University is based on the work of previous generations of professors, associate professors and lecturers. Some of them, in particular, D. I. Kachenovskiy, A. M. Stoianov, V. P. Danevskiy, V. A. Yastrzhembskiy and others, are totally applied to such a generation of law professors of Kharkiv University, whose scientific and pedagogic developments created the foundation of today's domestic legal education and science. Their works, which in Soviet times were forgotten for ideological reasons and were mentioned in brief by researchers; contain many layers of valuable information and deep scientific conclusions, which makes it possible to include them among the most famous experts in international law in Europe, who created a solid basis for further research in this area. Current teaching staff and students of law strive to continue with dignity the traditions that have been developed by previous generations of specialists in international law.

Head of the Department of International and European Law,
Doctor of Law, Professor T.L. Syroid
Professor of the Department of International and European Law,
Doctor of Law, Professor O.A. Havrylenko

Від укладачів

Біобібліографічний словник-довідник професорсько-викладацького складу кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського університету охоплює період з 1805 по 2020 рр. Період 1921–2004 рр. не знайшов відображення оскільки в 1920 р. університети в Україні були реорганізовані і юридичний факультет, а відповідно й кафедра міжнародного права, припинили тут своє існування. Матеріали про професорів, доцентів і викладачів, які працювали у період з 1805 по 1905 рр., доволі повно зібрано в книзі «Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования» (1908) за редакцією професорів М. П. Чубинського та Д. І. Багалія, яку було перевидано в 2007 р. з розлогою та насиченою цікавим історичним матеріалом вступною статтю Т. Г. Павлової. При підготовці словника було також використано праці вітчизняних дослідників, насамперед, публікації д.ю.н., професора М. В. Буроменського, д.ю.н., доцента О. В. Тарасова, к.ю.н., доцента Сенатрової О.В., різноманітні біобібліографічні покажчики, енциклопедії та інші науково-довідкові видання. Висловлюємо подяку усім, хто долучався до збирання інформації щодо вчених, які працювали на кафедрі, а також, випускниці магістратури за спеціальністю «Міжнародне право» О. А. Асотській.

Відомості про працівників кафедри, що наведені у цьому словнику, складаються зі стислих біографічних даних, переліку основних друкованих праць вчених та літератури про них. У статтях про сучасних викладачів, доцентів і професорів наведено також посилання на їхні бібліографічні профілі в мережі Internet. Додаткові відомості можна знайти у розділі «Загальні праці про юридичний факультет та кафедру». За зразок до упорядкування матеріалу було взято опубліковану в 2012 р. у видавництві Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна працю «Біобібліографічний словник учених Харківського університету. Т. 2. Історики (1905–2012 рр.)» [уклад. О. М. Богданина, В. І. Бутенко, С. Р. Марченко та ін. ; відп. ред. С. І. Посохов].

У словнику-довіднику професорсько-викладацького складу кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету наводяться дані, які стосуються переважно часу роботи вчених у Харківському університеті. Бібліографія кожної персоналії має свою нумерацію і розташована в прямій хронології виданих праць, у межах року – за алфавітом. У хронологічному порядку розташована і література про вчених. Праці з неповним бібліографічним описом, не переглянуті *de visu*, позначені астеріском.

Видання може бути корисним вченим, студентам та всім, хто цікавиться історією вітчизняної юридичної науки та, зокрема, науки міжнародного права в Харківському університеті.

Authors' note

The biobibliographic reference dictionary of the teaching staff of the Department of International and European Law of the Faculty of Law of Kharkiv University covers the period from 1805 to 2020. The period of 1921–2004 is not represented because in 1920 the universities in Ukraine were reorganized and the Faculty of Law, and the Department of International Law accordingly ceased to exist here. The information about professors, associate professors and lecturers who worked in the period from 1805 to 1905 is quite fully collected in the book “Faculty of Law of Kharkiv University within the first hundred years of its existence” (1908), edited by professors M. P. Chubynskyi and D. I. Bahalii, which was republished in 2007 with an extensive introductory article by T. H. Pavlova, full of interesting historical material.

While preparing the dictionary, the works of domestic scientists were also used, first of all, the publications of Doctor of Law, Professor M. V. Buromenskyi, PhD in Law, Associate Professor O.V. Senatova, Doctor of Law, Associate Professor O. V. Tarasov, various biobibliographic indexes, encyclopedias and other scientific reference books. We would like to thank all those who participated in gathering information about the scientists who had worked at the department, first of all, O. A. Asotska, a graduate of the master's degree in International Law.

The information about the staff of the department, given in this reference dictionary, consists of concise biographical data, the main printed works of scientists and literature about them. Articles about current lecturers, associate professors and professors also provide links to their bibliographic profiles on the Internet. Additional information can be found in the section “Selected works on the Faculty of Law and the Department”. The work “Biobibliographic dictionary of scientists of Kharkiv University. Vol. 2. Historians (1905–2012)” [ed. O.M. Bohdashyna, V.I. Butenko, S.R. Marchenko and others; resp. ed. S.I. Posokhov], published in 2012 by the V. N. Karazin KhNU publishing house, was taken as a model for organizing the material.

The reference dictionary of teaching staff of the Department of International and European Law of the Faculty of Law provides information that relates mainly to the period of work of the scientists at Kharkiv University. The bibliography of each person has its own numbering and is laid out in the direct chronology of published works, within a year – in alphabetical order (in Ukrainian). The literature about scientists is laid out in chronological order. Works with incomplete bibliographic description, not revised de visu, are marked with an asterisk.

The publication is intended for scientists, students and anyone interested in the history of domestic legal science and, in particular, the science of international law at Kharkiv University.

Анакіна Тетяна Миколаївна

(1982 р.н.)

Народилася 9 лютого 1982 р. у м. Славути Хмельницької області. У 2004 р. закінчила Національну юридичну академію України імені Ярослава Мудрого. У 2005–2008 рр. навчалася в аспірантурі Академії на кафедрі міжнародного права та державного права зарубіжних країн. У 2009 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук на тему «Судовий прецедент у праві Європейського Союзу» за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право.

З 2008 р. до 2012 р. працювала на посаді асистента кафедри міжнародного права, з 2012 р. – доцента кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. У 2011–2015 рр. за сумісництвом обіймала посаду наукового співробітника Лабораторії порівняльного та європейського права Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України. У 2014 р. їй присуджено вчене звання доцента кафедри міжнародного права.

З грудня 2018 р. – доцент кафедри права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

З 2016 р. співпрацює з кафедрою міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Сфера наукових інтересів – право та політика Європейського Союзу, актуальні правові проблеми європейської інтеграції, співробітництво України та ЄС, міжнародні та європейські механізми захисту прав людини. Є автором понад 70 наукових публікацій.

Викладає лекційні курси з навчальних дисциплін «Право Європейського Союзу», «Правові засади європейської інтеграції», «Правове регулювання відносин України та ЄС», «Міграційне право ЄС», «Права людини в праві ЄС», «Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод та юридична практика», «Право зовнішніх зносин», «Дипломатія України». Протягом своєї педагогічної діяльності викладала дисципліни «Міжнародне право», «Право міжнародних договорів», «Конституційне (державне) право зарубіжних країн».

У 2014–2019 рр. працювала викладачем спільної англomовної магістерської програми подвійних дипломів «Міжнародне право» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та Університету Миколаса Ромеріса (м. Вільнюс, Литва) з авторським курсом «Diplomacy and Consular Law».

Має практичний досвід експертної діяльності та реалізації міжнародних проєктів. 2013–2014 рр. брала участь у проєкті Європейського Союзу Tempris «Розробка регіональних міждисциплінарних правових студій з питань енергетики і навколишнього середовища», у 2016–2017 рр. була лектором Модуля Жана Моне «Започаткування навчального курсу з права ЄС» (553472-EPP-1-2014-1-UA-EPPJMO-MODULE). У 2015–2016 р.р. була юристом Парламентської експертної групи проєкту НГО «Фундація «Відкрите суспільство»». У 2016–2019 рр. була старшим юридичним радником, а з 2020 р. є старшим юридичним експертом проєкту ЄС «Сприяння імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС». З 2016 р. є також радником Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Кабінету Міністрів України, а також радником Регіонального відділення Секретаріату Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини при Головному територіальному управлінні юстиції у Харківській області.

Є сертифікованим тренером освітньої програми Ради Європи у сфері прав людини для правників (HELP) з питань внутрішнього переміщення; тренером з проведення навчальних заходів із використанням методології «Shaping the Future of Europe» та проблематики Європейського Союзу; європейської інтеграції, права ЄС, Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, наближення законодавства.

Проходила стажування та була слухачем міжнародних заходів, зокрема Літньої школи з міжнародного гуманітарного права 2006 р. (Міжнародний Комітет Червоного Хреста, м. Москва, Російська Федерація); навчального туру «Experiencing Europe on the Ground» 2006 р. (Державний центр політичної освіти Баден-Вюртемберга та Фундація Конрада Аденауера, м. Штутгарт (Німеччина) та Страсбург (Франція)); семінару «Стажування в міжнародних організаціях» (ООН, ОБСЄ, Європейський Союз) 2015 р. (МНУО «Інститут міжнародної академічної та наукової співпраці» (ІМАНС), м. Відень, Австрія); Літньої школи «Права людини як ключ до демократії» 2016 р. (Інститут Європи Саарландського університету, м. Саарбрюккен (Німеччина)); тренінгової програми для радників з права ЄС, адаптації законодавства та Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 2016 р. (проєкт ЄС «Association4U», м. Київ); методологічної школи «Викладання Європейської конвенції з прав людини та практики Європейського суду з прав людини» 2017 р. (Координатор проєктів ОБСЄ в Україні, Die Bundesregierung, Global Affairs, Canada, Київська обл.); Школи з міграційного права на тему «Правовий захист біженців, шукачів притулку та осіб без громадянства» 2018 р. (Агентство ООН у справах біженців, НУО «Право на захист», Київська обл.); Літньої школи з конституційного права для викладачів 2019 р. (Міністерство освіти і науки України, Координатор проєктів ОБСЄ в Україні, Івано-Франківська обл.); курсу лекцій «Права людини та Європейський Союз» 2019 р. (Консультативна місія ЄС в Україні (EUAM Ukraine), м. Харків).

Anakina Tetiana Mykolaivna

(Born 1982)

Born 9 February 1982 in Slavuta, Khmelnytsky region (Ukraine). In 2004 graduated from the Yaroslav Mudryi National Law Academy of Ukraine. During 2005–2008 she was a PhD student at the Department of International Law and State Law of Foreign Countries. In 2009 she defended her PhD thesis “Judicial precedent in European Union Law” majoring in 12.00.11 – International Law.

From 2008 to 2012 worked as an Assistant of Professor at the Department of International Law, and since 2012 – Associate Professor at the Department of International Law at Yaroslav Mudryi National Law University. In 2011–2015 worked as a researcher in the Laboratory of Comparative and European Law of the Scientific Research Institute of State Building and Local Government of National Academy of Law Sciences of Ukraine. In 2014 she was awarded the academic rank of Associate Professor of the Department of International Law by the High Accreditation Commission of Ukraine.

Since 2018 is an Associate Professor of the European Union Law Department at Yaroslav Mudryi National Law University.

Since 2016 she has been cooperating with the Department of International and European Law of V.N. Karazin Kharkiv National University.

Her research interests include European Union law and policy, topical legal issues of European integration, cooperation between Ukraine and the EU, international and European human rights protection mechanisms. She is the author of more than 70 scientific publications.

She teaches the following courses: Law of the European Union, Legal Basis for European Integration, Legal Regulation of EU-Ukraine Relations, EU Migration Law, Human Rights in EU Law, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and Legal Practice, Law of External Relations, Diplomacy of Ukraine. She has previously taught the disciplines International Law, Law of International Treaties, Constitutional (State) Law of Foreign Countries. In 2014–2019 worked as a lecturer in the joint Masters Degree Program in International Law (in English) of Yaroslav Mudryi National Law University and Mykolas Romeris University (Vilnius, Lithuania) with a degree course Diplomacy and Consular Law.

Tetiana Anakina provides academic guidance for the PhD students on speciality International Law. In particular, under her supervision, the thesis was defended by V. Tychyna on the topic “International Legal Status of the Organization for Economic Cooperation and Development” on April 8, 2019.

She has practical experience of expert activity and implementation of international projects. 2013-2014 participated in the European Union Tempus Project “Development of Regional Interdisciplinary Legal Studies on Energy and

Environment”, in 2016–2017 was a lecturer of the Jean Monnet Module “Launching the EU law Training Course” (553472-ERP -1-2014-1-UA-EPPJMO-MODULE). In 2015-2016 was a lawyer at the Parliamentary Expert Group of the NGO “Open Society Foundation” (Beneficiary – Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on European Integration). In 2016–2019 she was a Senior Legal Advisor, and from 2020 she is Senior Legal Expert in the EU Funded Project “Support to the Implementation of the EU-Ukraine Association Agreement (Association4U). Since 2016 she has been an adviser to the Governmental Office for the Coordination of European and Euro-Atlantic Integration of the Cabinet of Ministers of Ukraine, as well as an adviser to the Regional Branch of the Secretariat-General of the European Commissioner for Human Rights at the Main Territorial Administration of Justice in Kharkiv District.

She is a Certified Trainer for the Council of Europe Human Rights Education Program for Legal Professionals (HELP) on Internal Displacement, a Trainer for Shaping the Future of Europe Methodology and European Issues on the Union of 22.04.2006, European Integration, EU Law, EU-Ukraine Association Agreement, legal approximation.

She has conducted more than 40 trainings and training courses in the field of European integration, international and European standards and mechanisms of human rights protection, legislative process and approximation of the legislation of Ukraine to the EU *acquis* for civil servants, lawyers, representatives of local self-government bodies, public organizations, journalists, teachers institutions, students of Ukraine and foreign countries.

Studied courses and participated in international events, including the 2006 Summer Humanitarian Law School (International Committee of the Red Cross, Moscow, Russian Federation); the Experiencing Europe on the Ground 2006 study tour (Baden-Württemberg State Center for Political Education and Konrad Adenauer Foundation, Stuttgart (Germany) and Strasbourg (France); Seminar “Internships in International Organizations” (UN, OSCE, European Union) 2015 (NGO “Institute for International Academic and Scientific Cooperation” (IMANS), Vienna, Austria); Summer School “Human Rights as a Key to Democracy” 2016 (Institute of Europe, Saarbrücken, Germany); Training program for EU law advisers, legal approximation and the EU-Ukraine Association Agreement 2016 (EU Association4U Project, Kyiv); Methodology School “Teaching the European Convention on Human Rights and the Practice of the European Court of Human Rights” 2017 (OSCE Project Coordinator in Ukraine, Die Bundesregierung, Global Affairs, Canada, Kyiv Region); Migration Law Schools “Legal Protection of Refugees, Asylum Seekers and Stateless Persons” 2018 (UN Refugee Agency, NGO “Right to Protection”, Kyiv Region); Summer School for Teachers on Constitutional Law 2019 (Ministry of Education and Science of Ukraine, OSCE Project Coordinator in Ukraine, Ivano-Frankivsk Region); course of lectures “Human Rights and the European Union” 2019 (European Union Advisory Mission to

Основні друківані праці Major printed works

I. Монографії / Monographs

Вітчизняні колективні монографії / Domestic collective monographs:

1. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / під ред. І. В. Яковюка. Київ : Ред. журн. «Право України», 2012. С. 83–114.

2. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції : монографія / за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. Київ : Ред. журн. «Право України», 2012. С. 230–284.

Зарубіжні монографії / Foreign monographs:

1. Европейская интеграция: проблемы теории и практики : монография / под ред. И. В. Яковюка, А. К. Сквикова. Москва : Изд-во Моск. гуманитар. ун-та, 2012. С. 94–122.

II. Наукові статті / Scientific articles

1. Анакіна Т. М. Значення рішень міжнародних судів для розвитку міжнародного права. *Проблеми законності*. Харків, 2007. Вип. 89. С. 200–206.

2. Анакіна Т. Прецедентні рішення Суду Європейських співтовариств у становленні правопорядку ЄС. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 2. С. 49–52.

3. Анакіна Т. Особливості відхилення від принципу *stare decisis* судами Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 3. С. 22–26.

4. Анакіна Т. Обмеження темпоральної дії рішень Суду Правосуддя. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 7. С. 47–49.

5. Анакіна Т. Співвідношення прецедентної практики судів Європейського Союзу та Європейського Суду з прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 8. С. 145–148.

6. Анакіна Т. М. Особливості політики Східного партнерства у контексті європейської інтеграції України. *Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі*. Вип. 1. Харків: Оберіг, 2012. С. 48–61. (Серія «Наукові доповіді»)

7. Анакіна Т. Порівняльно-правова характеристика Угоди про асоціацію та Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Союзом. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 4 (75). С. 123–132.

8. Анакіна Т. М. Інституційна модель співробітництва України та Європейського Союзу за Угодою про асоціацію. *Форум права*. 2013. № 3. С. 14–21.
9. Анакіна Т. М. Аналітична доповідь щодо проекту Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони / Т. М. Анакіна, М. В. Буроменський, В. М. Штещенко, О. Я. Трагнюк. *Державне будівництво та місцеве самоврядування: збірник наукових праць*. Харків: Право, 2013. № 26. С. 294–305.
10. Anakina T., Noncharenko D. Analysis of Legal Approaches to Hostile Corporate Takeover in the European Union with an Emphasis on Germany. *Юридичний вісник*, 2014. № 3. С. 287–292.
11. Анакіна Т. Н. Влияние политики Восточного партнерства на правоотношения Украины и Европейского Союза. *Ежегодник украинского права : сб. науч. тр. / отв. за вып. А. В. Петришин*. Харьков : Право, 2014. № 6. С. 147–155.
12. Анакіна Т. Регулювання прав окремих вразливих груп осіб за Хартією ЄС про основоположні права: досвід для України. *Український часопис міжнародного права*. 2015. № 2. С. 41–46.
13. Анакіна Т. Адаптація законодавства України до *acquis* ЄС у світлі Угоди про асоціацію: основні проблеми та шляхи удосконалення. *Актуальні проблеми сучасного міжнародного права: зб. наук. ст. за матеріалами І Харк. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті професорів М. В. Яновського і В. С. Семенова*, Харків, 27 листоп. 2015 р.: у 2 ч. / редкол.: А. П. Гетьман, І. В. Яковюк, В. І. Самощенко та ін. Харків: Право, 2015. Ч. 1. С. 157–163.
14. Anakina T. Legal Regulation of Rights of Some Vulnerable Groups under the Charter of Fundamental Rights of the European Union: Experience for Ukraine. *Yearbook of Ukrainian Law*. 2016. P. 124–131.
15. Anakina T. M. Kharkiv School of International Law after the II World War to Nowadays. *Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики : зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф.*, м. Харків, 24 трав. 2016 р. Харків, 2016. С. 61–67.
16. Анакіна Т. М. Європейська правова система. *Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; редкол. В. Я. Тацій [та ін.]*. Харків : Право, 2017. Т. 3: Загальна теорія права. С. 126-132.
17. Анакіна Т. Окремі правові аспекти дії поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. *Угода про асоціацію як інструмент правових реформ в Україні : зб. ст. та тез наук. повідомл. за матеріалами міжнар конф.*, м. Харків, 23 жовт. 2017 р. / Редкол. : А. П. Гетьман, І. В. Яковюк, Т. М. Анакіна, О. Я. Трагнюк. Харків : Право, 2017. С. 3–10.
18. Anakina T. Challenges and Perspectives of the EU-Ukraine Cooperation in the Space Area. *Римська декларація ЄС: нові пріоритети розвитку об'єднаної Європи : зб. наук. ст. за матеріалами наук.-практ. конф.*, м. Харків, 12 трав. 2017 р.: у 2 ч. / редкол. : А. П. Гетьман, І. В. Яковюк, В. І. Самощенко та ін. – Харків, 2017. Ч. 1. – С. 3–7.

19. Анакіна Т. М. Майбутнє Угоди про асоціацію у зв'язку із позицією Нідерландів. *Від громадянського суспільства – до правової держави : XIII Міжнар. наук. конф. молодих вчених та студентів*, 27 квітня 2017 р., м. Харків: зб. наук. ст. та тез доп. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2017. С. 329–334.

20. Анакіна Т. Співробітництво України та ЄС у космічній сфері в світлі Угоди про асоціацію. *Міжнародний конгрес європейського права : зб. наук. праць* (м. Одеса, 21-22 квітн. 2017 р.). Одеса : Фенікс, 2017. С. 157–161.

21. Анакіна Т. М., Тичина В. П. Співпраця з Організацією економічного співробітництва та розвитку у контексті європейської інтеграції України. *Український часопис міжнародного права*. 2019. № 4. С. 129–134.

III. Підручники та навчальні посібники / Tutorials:

1. Господарсько-правове регулювання використання альтернативних джерел енергії: навч.-метод. посіб. / уклад. Т. М. Анакіна. Х. : Право, 2015. 140 с.

2. Основи права Європейського Союзу : підручник / [Т.М. Анакіна, О.А. Гавриленко, Т.Л. Сироїд, Л.О. Фоміна, А.О. Червяцова та ін.]. Харків : Право, 2018. 456 с.

3. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2019. 360 с.

4. Право Європейського Союзу: Підручн. / За ред. Р. А. Петрова. Київ: Істина, 2019. 392 с.

5. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : компендіум / [О. В. Сердюк, Ю. В. Щокін, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. О. В. Сердюка, І. В. Яковюка. 2-ге вид., допов. Харків : Право, 2019. 404 с.

6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (в питаннях і відповідях): навч.-довідк. посіб. / За заг. ред. І. В. Яковюка. Х.: Право, 2019. 124 с.

7. Основи права Європейського Союзу : підручник / за заг. ред. Т. Л. Сироїд; [Л. І. Адашис, Т. М. Анакіна, С. М. Вихрист та ін.]. Харків : Право, 2020. 590 с.

8. Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях) : навч.-довід. посіб. ; вид. 2-ге, випр / за ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2020. 174 с.

Бібліографічні профілі Bibliographic profiles

Google Scholar:

<https://scholar.google.com/citations?user=v0sM6UIAAAAJ&hl=ru&oi=sra>

Research gate: https://www.researchgate.net/profile/Tetiana_Anakina

ORCID: 0000-0002-5819-9097

Academia.edu: <https://independent.academia.edu/TetianaAnakina>

Варунц Лариса Дмитрівна

(1967 р.н.)

Народилася 20 березня 1967 р. у с. Червона Слобода Черкаського району Черкаської області. У 1993 р. закінчила Українську юридичну академію за спеціальністю «Правознавство» (нині Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого) та отримала диплом із відзнакою.

З липня 1993 р. по липень 1994 р. працювала викладачем кафедри державно-правових дисциплін Харківського інституту внутрішніх справ (нині Національний університет внутрішніх справ), з липня 1994 р. по червень 2011 р. – викладачем кафедри конституційного і міжнародного права. З червня 2011 р. по липень 2013 р. – викладач

кафебри державно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства та дізнання Харківського національного університету внутрішніх справ.

У травні 2012 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Досвід організації та діяльності Королівської канадської кінної поліції та шляхи його використання в Україні» (науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент Гуменюк В.А.) за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

З липня 2013 р. по квітень 2015 р. працювала старшим викладачем кафедри конституційного та міжнародного права факультету підготовки фахівців для підрозділів боротьби з кіберзлочинністю та торгівлею людьми Харківського національного університету внутрішніх справ.

З квітня 2015 р. по теперішній час працює доцентом кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 Харківського Національного університету внутрішніх справ. У липні 2018 р. склала іспит з англійської мови та отримала відповідний сертифікат рівня B 2.

З жовтня 2019 р. працює доцентом (за сумісництвом) на кафедрі міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

У 2020 р. отримала вчене звання доцента кафедри конституційного і міжнародного права.

За час своєї педагогічної діяльності викладала для курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ, студентів факультету права та масових комунікацій ХНУВС, курсантів патрульної служби Національної поліції України (в якості тренера), слухачів курсів підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України, студентів юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, такі навчальні дисципліни: «Права людини. Верховенство права. Конституціоналізм», «Партнерство правоохоронних органів і суспільства», «Толерантність та недискримінація в роботі поліцейського», «Професійна етика», «Забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності», «Державне право зарубіжних країн», «Конституційне право України», «Міжнародне право», «Конституційне право», «Міжнародно-правові стандарти правоохоронної діяльності», «Право Європейського Союзу», «Право міжнародних організацій», «Міжнародно-правове забезпечення міграційних процесів», «Правовий статус територій у міжнародному праві», «Захист вразливих категорій осіб у міжнародному праві» та ін.

За період роботи публікувала праці наукового та навчально-методичного характеру, в тому числі наукові праці, оприлюднені у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях.

Varunts Larysa Dmytrivna

(Born 1967)

Born on 20 March 1967 in Chervona Sloboda village, Cherkasy region (Ukraine). In 1993 she graduated from the Ukrainian Law Academy with a degree in Law (now Yaroslav Mudryi National Law University) and obtained a diploma with honours.

From July 1993 to July 1994 she worked as a lecturer at the Department of State and Legal Disciplines of Kharkiv Institute of Internal Affairs (now National University of Internal Affairs); from July 1994 to June 2011 – a lecturer at the Department of Constitutional and International Law. During this period, the name of the educational institution changed: Kharkiv Institute of Internal Affairs, University of Internal Affairs, Kharkiv National University of Internal Affairs. From June 2011 to July 2013 she was lecturer at the Department of State and Legal Disciplines of the Faculty of Training for Investigation and Initial Inquiries of Kharkiv National University of Internal Affairs.

In May 2012 she defended her thesis research on “Experience in Organization and Activities of the Royal Canadian Mounted Police and Ways to Use this in Ukraine” (scientific supervisor – PhD in Law, Associate Professor V.A. Humeniuk) in

specialized academic council of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, majoring in 12.00.07 – Administrative law and process; Finance law; Information law.

From July 2013 to April 2015 she worked as a senior lecturer at the Department of Constitutional and International Law, Faculty of Training for Cybercrime and Human Trafficking Units, Kharkiv National University of Internal Affairs.

Since April 2015 she works as an associate professor at the Department of Constitutional and International Law, Faculty № 4, Kharkiv National University of Internal Affairs. In July 2018 she passed English language exam and received the appropriate B2 certificate.

Since October 2019 she works as an associate professor (part-time) at the Department of International and European Law, Faculty of Law, V.N. Karazin Kharkiv National University.

In 2020 she received the academic title of Associate Professor of constitutional and international law.

During her pedagogical activity she has taught for cadets, students of the Faculty of Law and Mass Communications of Kharkiv National University of Internal Affairs, cadets of the Patrol Service of the National Police of Ukraine (as a trainer), students of advanced training for employees of bodies and divisions of the National Police of Ukraine, students of V.N. Karazin Kharkiv National University, the following disciplines: Human rights. Rule of Law. Constitutionalism, Partnership of Law Enforcement Bodies and Society, Tolerance and Non-Discrimination in Police Work, Professional Ethics, Ensuring Human Rights in Law Enforcement, State Law of Foreign Countries, Constitutional Law of Ukraine, International Law, Constitutional law, International Legal Standards of Law Enforcement, Law of the European Union, Law of International Organizations, International Legal Support of Migration Processes, Legal Status of Territory in International Law, Protection of Vulnerable Categories of Persons in International Law, etc.

During her work she has published a number of scientific papers, namely, works of scientific and educational and methodical character, including scientific works published in Ukrainian and international peer-reviewed professional journals.

Основні друковані праці

Major printed works

I. Наукові статті / Scientific articles:

1. Варунц Л.Д. Становлення федеральної поліції Канади *Вісник Університету внутрішніх справ*. Вип. 12. Частина 1. 2000. С. 110–114.
2. Варунц Л.Д. Федеральна поліція Канади у боротьбі зі злочинністю *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Вип. 14. 2001. С.36–40.
3. Варунц Л.Д. Деякі аспекти взаємодії поліції з громадськістю (З досвіду Канади) *Вісник Запорізького юридичного інституту*. Запоріжжя: Вид-во Запорізького юридичного інституту. 2004. № 4. С. 18–27.

4. Варунц Л.Д. Деякі аспекти кадрового забезпечення Королівської канадської кінної поліції *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2008. № 42. С. 102–108.
5. Варунц Л.Д. Деякі аспекти міжнародної діяльності Королівської канадської кінної поліції *Вісник Харківського національного університету імені Каразіна*. № 841. Серія: Право. 2009. Вип. 1 (5). С. 249–252.
6. Варунц Л.Д. До питання щодо територіальної організації влади у Канаді *Право і безпека*. Харків: ХНУВС. 2015. №3 (58). С.11–15.
7. Варунц Л.Д. Особливості конституційно-правового статусу глави держави у Канаді *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. Науковий збірник. 2017. Вип. 3. С. 28–31.
8. Варунц Л.Д. Конституційно-правове становище корінних народів Канади: проблемні питання. *Вісник Харківського національного університету імені Каразіна*. Серія: Право. 2018. Вип. 25. С.48–53.
9. Варунц Л.Д. Місцеве самоврядування Канади: загальна характеристика *Порівняльно-аналітичне право*. Електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 2019. № 1. С. 80–82.
10. Варунц Л.Д. Федералізм Канади: загальна характеристика та проблемні питання *Virtus: Scientific Journal* 2019. № 32 March 281 p., P.242–246.
11. O. Artemenko, L. Potapenko, S. Braichenko, L. Varunts, V. Hmyria Current situation of agricultural enterprises financing in Ukraine: economic and legal analysis *Financial and credit activity-problems of theory and practice*. 2019.T.2. Вип. 29. С.90–100.

II. Підручники та навчальні посібники / Tutorials:

1. Конституції зарубіжних країн : навчальний посібник /Серьогін В.О., Коломієць Ю.М., Марцеляк О.В., Варунц Л.Д. та ін.; за заг ред. В.О.Серьогіна. Харків : Вид-во «ФИНН», 2009. 664 с.
2. Державне право зарубіжних країн. Особлива частина: навчальний поібник / Войціховський А.В., Гудзь Т.І., Варунц Л.Д. та ін.; за заг ред. В.О. Серьогіна. Харків, 2017. 408 с.
3. Конституційне право : навчальний посібник / Бакумов О.С., Гудзь Т.І., Марчук М.І., Варунц Л.Д. та ін.; за заг. ред. М.І. Марчука. Харків, 2017. 408 с.
4. Конституційне право : підручник / Бакумов О.С., Гудзь Т.І., Марчук М.І., Варунц Л.Д. та ін.; за заг. ред. О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М.І.Марчука. Харків : ХНУВС, 2019. 484 с.
5. Посібник для працівників органів та підрозділів Національної поліції України / Безпалова О.І. , Бугайчук К.І., Войціховський А.В., Варунц Л.Д. та ін. Харків : ФОРМ Бровін О.В. 2019. 134 с.

Бібліографічні профілі Bibliographic profiles

Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=vw6gqwqgAAAAJ>
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0024-385X>

Воєводін Ігор Сергійович

(1994 р.н.)

Народився 27 грудня 1994 р. у м. Луганськ. У 2016 році з відзнакою закінчив факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за спеціальністю «Міжнародне право» і здобув кваліфікацію бакалавра з міжнародного права. Того ж року він закінчив факультет військової підготовки Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» за спеціальністю «Військова політологія». У 2018 р. з відзнакою закінчив юридичний факультет Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за спе-

ціальністю «Міжнародне право» і здобув кваліфікацію магістра з міжнародного права.

З вересня 2019 р. працює на посаді викладача кафедри міжнародного і європейського права.

Має багаторічний досвід викладання англійської мови, перекладу наукової і спеціальної літератури. Викладає дисципліни англійською мовою іноземним студентам Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Коло наукових інтересів: міжнародне публічне право, міжнародне гуманітарне право, право міжнародної безпеки, міжнародний захист прав людини.

Викладає такі навчальні курси: «Міжнародне право», «Європейське право», «Міжнародно-правові засади правозахисної діяльності», «Право зовнішніх зносин», «Міжнародне публічне право (основні галузі)», «Міжнародне право навколишнього середовища».

Voievodin Ihor Serhiiovych

(Born 1994)

Born on 27 December 1994 in Luhansk. In 2016 he graduated with honours from the Faculty of International Economic Relations and Tourism Business of

V. N. Karazin Kharkiv National University and obtained a bachelor's degree in international law. In the same year he graduated from the Faculty of Military Training of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" with a degree in military political science. In 2018 he graduated with honours from the Faculty of Law of V.N. Karazin Kharkiv National University and obtained a master's degree in international law.

He has many years of experience in teaching English and translation of scientific and special literature. He teaches subjects in English to the foreign students of V. N. Karazin Kharkiv National University.

Since September 2019 he has been working as a lecturer at the Department of International and European Law.

Research interests: public international law, international humanitarian law, international security law, international human rights protection.

List of courses taught: International Law, European Law, International Legal Principles of Human Rights Activities, Law of Foreign Relations, Public International Law (main branches), International Environmental Law, etc.

Основні друковані праці

Major printed works

Матеріали наукових конференцій / Materials of scientific conferences:

1. Воєводін І.С. Міжнародно-правове регулювання застосування методів ведення збройних конфліктів. *Верховенство права – основоположний принцип правової держави: VII Науковий круглий стіл молодих вчених, аспірантів та магістрів, 16 грудня 2016 р., м. Харків: збірник тез доповідей.* Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. С. 50-53.

2. Воєводін І.С. Правила ведення війни: релігійний аспект. *Від громадянського суспільства – до правової держави: XIII Міжнародна наукова конференція молодих вчених та студентів, 27 квітня 2017 р., м. Харків: Збірник тез доповідей.* Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. С. 44–46.

3. Воєводін І. С. Кібервійна як сучасний метод ведення збройних конфліктів. *Протидія кіберзагрозам та торгівлі людьми. Матеріали науково-практичної конференції (26 листоп. 2019 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Координатор проектів ОБСЄ в Україні.* Харків : ХНУВС, 2019. С. 46–49.

4. Воєводін І. С. Реформа децентралізації в Україні відповідно до принципів Європейської хартії місцевого самоврядування. *Конституційні принципи місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 24 квітня 2020 року).* Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. С. 147-150.

Войціховський Андрій Васильович

(1975 р.н.)

Народився 26 лютого 1975 р. у м. Стрий, Львівської області. У 1997 р. закінчив юридичний факультет Університету внутрішніх справ (нині Харківський національний університет внутрішніх справ) за спеціальністю «правознавство». Протягом двох років працював на посаді викладача кафедри конституційного і міжнародного права Харківського національного університету внутрішніх справ. З 1999 по 2002 рр. навчався в адюнктурі Харківського національного університету внутрішніх справ. Після закінчення аспірантури перебував на посаді викладача і старшого викладача кафедри конституційного і міжнародного права Харківського національного університету внутрішніх справ.

7 липня 2005 р. захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право на тему: «Міжнародне співробітництво держав у боротьбі з фальшивомонетництвом» (наукові керівники – кандидат юридичних наук, професор Семенов В.С., кандидат юридичних наук, доцент Сироїд Т.Л.). Після присвоєння наукового ступеня кандидата юридичних наук обіймав посаду доцента кафедри конституційного і міжнародного права Харківського національного університету внутрішніх справ. 11 квітня 2011 р. присвоєно вчене звання доцента.

З 2016 р. працює на посаді професора кафедри конституційного і міжнародного права Харківського національного університету внутрішніх справ.

З 2018 р. працює на посаді доцента кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (за сумісництвом).

Сфера наукових інтересів: міжнародно-правова протидія злочинності, міжнародне кримінальне право, міжнародно-правове регулювання поліцейської співпраці.

За час своєї педагогічної діяльності викладає для курсантів усіх факультетів Харківського національного університету внутрішніх справ, студентів юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна такі навчальні дисципліни: «Міжнародне право», «Право Європейського Союзу», «Міжнародно-правові стандарти правоохоронної діяльності», «Європейське право», «Міжнародне економічне право», «Міжнародне повітряне і космічне право», «Міжнародно-правові стандарти щодо запобігання катування», «Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю», «Міжнародні правоохоронні організації», «Правові основи миротворчої діяльності» та ін.

За період роботи опублікував понад 90 наукових та навчально-методичних праць.

З 2019 р. є членом редакційної колегії часопису «Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ».

Voitsikhovskyi Andrii Vasylovych

(Born 1975)

Born on 26 February 1975 in Stryi, Lviv region (Ukraine). In 1997 he graduated from the Faculty of Law of University of Internal Affairs (now Kharkiv National University of Internal Affairs) with a degree in Law. For two years he worked as a lecturer at the Department of Constitutional and International Law of Kharkiv National University of Internal Affairs. From 1999 to 2002 he pursued the postgraduate studies (PhD at Kharkiv National University of Internal Affairs. After graduating he held the position of lecturer and senior lecturer at the department of Constitutional and International Law of Kharkiv National University of Internal Affairs.

On 7 July 2005 he defended his thesis research majoring in 12.00.11 – International Law on “International Cooperation of States in the Fight against Counterfeiting” (scientific supervisors – PhD in Law, Professor V.S. Semenov, Doctor of Law, Professor T.L. Syroid). After being awarded the degree of PhD in Law, he held the position of associate professor of the Department of Constitutional and International Law of Kharkiv National University of Internal Affairs. On 11 April 2011 he was awarded the academic title of Associate Professor.

Since 2016 he works as a professor at the Department of Constitutional and International Law of Kharkiv National University of Internal Affairs.

Since 2018 he works as an associate professor of the Department of International and European Law at the Faculty of Law of V.N. Karazin Kharkiv National University (part-time).

Research interests: international legal fight against crime, international criminal law, international legal regulation of police cooperation.

During his pedagogical activity he has taught for cadets of all faculties of Kharkiv National University of Internal Affairs, students of the Faculty of Law of V.N. Karazin Kharkiv National University the following disciplines: International Law, Law of the European Union, International Legal Standards for Law Enforcement, European Law, International Economic Law, International Air and Space Law, International Legal Standards for Prevention of Torture, International Cooperation in the Fight against Crime, International Law Enforcement Organizations, Legal Basis for Peacekeeping, etc.

During his work he has published more than 90 scientific and academic works.

Since 2019 he is a member of the editorial board of the Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs.

Основні друковані праці

Major printed works

I. Наукові статті / Scientific articles

1. Войциховский А. В. Наркобизнес. *Бизнес Информ*. 1995. № 35–36 (159 – 160). С. 12– 15.
2. Войциховский А. В. Компьютерная преступность. *Бизнес Информ*. 1996. № 14 (186). С. 18– 25.
3. Войциховский А. В. Международная борьба с фальшивомонетничеством. *Бизнес Информ*. 1996. № 2 (174). С. 14– 20.
4. Войциховский А. В. История создания Интерпола. *Бизнес Информ*. 1998. № 10 (230). С. 7– 10.
5. Войціховський А. В. Інтерпол, як центр міжнародного співробітництва в боротьбі з фальшивомонетництвом. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Спецвипуск. Харків: Видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2001. С. 8 – 11.
6. Войціховський А. В. Деякі питання щодо відповідальності держав за фальшивомонетництво. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Випуск 18. Харків: Видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2002. С. 159 – 163.
7. Войціховський А. В. Міжнародно-правові і організаційні основи співробітництва України в боротьбі з фальшивомонетництвом у рамках СНД. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Випуск 19. Харків: Видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2002. С. 68 – 72.
8. Войціховський А. В. Проблеми щодо вдосконалення покарання за фальшивомонетництво. *Актуальні проблеми державного управління*: Збірник наукових праць. Харків: Видавництво ХарПі УАДУ «Магістр», 2002. № 3 (14). С. 117– 122.
9. Войціховський А. В. Деякі питання міжнародного співробітництва в боротьбі з фальшивомонетництвом як злочином транснаціонального характеру.

Вісник Запорізького юридичного інституту. Запоріжжя: Видавництво Запорізького юридичного інституту, 2003. № 3 (24). С. 45 – 50.

10. Войціховський А. В. Міжнародні та національні механізми протидії фальшивомонетництву: сучасний досвід та перспективи розвитку. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Випуск 35. Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2006. С. 149 –155.

11. Войціховський А. В. Геополітичні особливості миротворчої діяльності в СНД. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Випуск 37. Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2007. С. 91– 97.

12. Войціховський А. В. Основні принципи здійснення миротворчої діяльності. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Випуск 40. Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2008. С. 18–26.

13. Войціховський А. В. Поліція ООН як організаційна форма міжнародної правоохоронної діяльності. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія: Право. Випуск 1 (3)/2008. № 817. С.85–90.

14. Войціховський А. В. Особливості миротворчої діяльності НАТО: сучасний стан і перспективи розвитку. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія: Право. Випуск 1 (5)/2009. № 841. С. 46 – 52.

15. Войціховський А. В. Україна на шляху європейської інтеграції: сучасний стан й перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія: Право. Випуск 6. 2009. № 872. С. 158–162.

16. Войціховський А. В. Співробітництво України з НАТО у миротворчій діяльності. *Право і безпека*. Випуск № 3. Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2009. С. 24–29.

17. Войціховський А. В. Забезпечення колективної безпеки та миротворчість в діяльності Європейського Союзу. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць*. Випуск 492: Правознавство. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2009. С. 53 – 57.

18. Войціховський А. В. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю як пріоритетний напрямок зовнішньої політики України. *Право і безпека*. Випуск № 3 (35). Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2010. С. 10–15.

19. Войціховський А. В. Міжнародні неурядові організації у боротьбі зі злочинністю. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія: Право. Випуск 8. 2010. № 934. С. 93–97.

20. Войціховський А. В. Міжнародне співробітництво в боротьбі з кіберзлочинністю. *Право і безпека*. Випуск № 4 (41). Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2011. С. 107–112.

21. Войціховський А. В. Міжнародне співробітництво в боротьбі з організованою злочинністю. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Випуск 4 (55). Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2011. С. 96–104.

22. Войціховський А. В. Міжнародне співробітництво у боротьбі з морським піратством. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Випуск 3 (58). Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2012. С. 60–68.

23. Войціховський А. В. Рішення Європейського суду з прав людини як критерій оцінки діяльності міліції України. *Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини: Збірник наукових статей Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 15 вересня 2012 р.) / За загальною редакцією д.ю.н., проф., академіка С.В.Ківалова; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2012. С. 415–425.*

24. Войціховський А. В. Міжнародне співробітництво у боротьбі з торгівлею людьми. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія: Право. № 1077. 2013. С. 148–152.

25. Войціховський А. В. Тенденції створення регіональних міжнародних правоохоронних організацій у сучасних умовах. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. Випуск 28. Том 3. Ужгород: Вид-во Ужгородського національного університету внутрішніх справ, 2014. С. 166–170.

26. Войціховський А. В. Забезпечення безпеки інформаційного простору як напрям правоохоронної діяльності ООН. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць*. № 2 (76). Дніпропетровськ: Видавництво Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2015. С. 76–85.

27. Войціховський А. В. Питання інформаційної безпеки України на сучасному етапі. *Право і безпека*. Випуск № 3 (58). Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2015. С. 15–21.

28. Войціховський А. В. Діяльність Ради Європи щодо протидії торгівлі людьми. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Випуск 2 (73). Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2016. С. 45–54.

29. Войціховський А. В. Діяльність Європейського Союзу щодо протидії торгівлі людьми. *Право і безпека*. Випуск № 2 (61). Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2016. С. 18–24.

30. Войціховський А. В. Особливості договірно-правового регулювання співробітництва держав у сфері протидії злочинності на двосторонньому рівні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Випуск 2 (77). Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2017. С. 56–63.

31. Войціховський А. В. Кібербезпека як важлива складова системи захисту національної безпеки європейських країн. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 53. С. 26–37. (http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/voysikhovsky_53.pdf).

32. Войціховський А. В. Кібербезпека як напрям євроатлантичної інтеграції України. *Право і безпека у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції*: збірник статей та тез наукових повідомлень за матеріалами дискусійної панелі II Харківського міжнародного юридичного форуму, м. Харків, 28 вересня 2018 р. / редкол: Ю.Г. Барабаш, Т.М. Анакіна, Д.В. Аббакумова. Харків: Право, 2018. С. 42–48.

33. A. Voitsikhovskiy, O. Bakumov, O. Ustymenko, M. Marchuk The Legal Mechanisms of Ensuring Regional Cooperation in Combatting Crime Within the Framework of the Council of Europe: Experience of Ukraine / *The Central European Journal of International and Security Studies (CEJISS)*. 2019. Vol. 13. Issue 1. p.138–160.

34. A. Voitsikhovskiy, O. Bakumov, O. Ustymenko, V. Seliukov The observance of human right to freedom from torture in professional activity of the national police of Ukraine (Article 3 of the Convention for the Protection Of Human Rights And Fundamental Freedoms) / *OBSERVARE – JANUS.NET e-journal of International Relations*. Volume 10. № 2 (November 2019 – April 2020), pp. 152–165. (https://observare.ual.pt/janus.net/en/137-english-en/en-vol10-n2/484-en_vol10_n2_art11?fbclid=IwAR2hDyqKHgRPYcRYv4qZ-zlKbpnpN-4Bkx2hO64NmRm8tOOUkhDQmYRby90).

II. Підручники та навчальні посібники / Tutorials:

1. Конституції зарубіжних країн: [навчальний посібник] / В.О. Серьогін, О.В. Марцеляк, Ю.М. Коломієць, А.В. Войціховський та ін.; за заг. ред., доц. В.О. Серьогіна. Харків: Видавництво «ФІНН», 2009. 664 с.

2. Модульна технологія загальноправової підготовки студентів неюридичних факультетів: [навчально-методичний посібник]. / М.К. Подберезський, М.П. Васильєва, А.В. Губа, А.В. Войціховський та ін.; за заг. ред., д.п.н., проф. М.К. Подберезського; 2-е вид., випр. і доп. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, Навчально-науковий інститут педагогіки та психології, 2011. 460 с.

3. Державне право зарубіжних країн. Особлива частина: [навчальний посібник] / Л.Д. Варунц, А.В. Войціховський, Т.І. Гудзь та ін.; за заг. ред. В.О. Серьогіна / МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків: ХНУВС, 2011. 292 с.

4. 86. Історія держави та права України (1991–2019 роки) (п.3.3. Розділ III, Розділ IV у співавторстві з Бакумовим О.С.): [навчальний посібник]; за заг. ред. д.ю.н., проф., акад. Національної академії правових наук Бандурки О.М. Харків: Майдан, 2019. 344 с.

5. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України: [навчальний посібник] / О.І. Беспалова, К.Л. Бугайчук, А.В. Войціховський та ін. / Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків: ФОП Бровін, 2019. 134 с.

6. Войціховський А.В. Міжнародне право : [підручник]. Харків : ХНУВС, 2020. 544 с.

Бібліографічні профілі Bibliographic profiles

Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=r3K5rBgAAAAJ>

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5629-8852>

Academia.edu: <https://independent.academia.edu/AndreyVoitsihovsky>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=572088>

64208

Гавриленко Олександр Анатолійович

(1966 р.н.)

Народився 27 травня 1966 р. у м. Харків. У 1988 р. закінчив історичний факультет Харківського державного університету імені О.М.Горького (нині ХНУ імені В.Н.Каразіна). Протягом двох років працював у Харківському державному університеті викладачем кафедри політичної історії. З листопада 1990 р. по листопад 1993 р. навчався в аспірантурі. У лютому 1994 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «М.Л. Рухимович: особистість, політик, господарський діяч» за спеціальністю 07.00.01 – історія громадських рухів і політичних партій (наук. керівник – к.і.н., проф. В.І. Семененко).

По закінченні аспірантури перебував на посаді старшого викладача кафедри українознавства Харківського державного технічного університету радіоелектроніки (нині Харківський національний університет радіоелектроніки).

З липня 1994 р. працював старшим викладачем, пізніше доцентом кафедри теорії та історії держави і права Університету внутрішніх справ (згодом – Національного університету внутрішніх справ). У 1997 р. йому було присвоєно вчене звання доцента кафедри теорії та історії держави і права. В 2000 р. закінчив п'ятирічне навчання в Університеті внутрішніх справ за спеціальністю «Правознавство» та здобув кваліфікацію юриста.

У 2004 р. переведений на посаду професора кафедри теорії та історії держави і права Харківського національного університету внутрішніх справ. У 2011 р. захистив докторську дисертацію на тему: «Становлення та розвиток античних держав і права у Північному Причорномор'ї (кінець VII ст. до н.е. – перша половина VI ст. н.е.)» за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень (науковий консультант – член-кореспондент АПрНУ, доктор юридичних наук, професор О.Н. Ярмиш). У 2014 р. присвоєно вчене звання професора кафедри теорії та історії держави і права.

З 2015 по 2016 рр. працював на посаді професора кафедри міжнародного права факультету міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. З 2016 р. – по теперішній час – професор кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Коло наукових інтересів: історія міжнародного і європейського права; становлення та розвиток права на теренах України у добу античності та середньовіччя; поліцейське (адміністративне) право в українських губерніях Російської імперії (кінець XVIII – поч. XX ст.); історія органів внутрішніх справ України (1917–1921 рр.); держава і право УСРР у добу раннього тоталітаризму (20-ті рр. XX ст.); юридична біографістика; історико-правове джерелознавство.

За час своєї педагогічної діяльності викладав для курсантів факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства та дізнання, факультету економічної безпеки, факультету кримінальної міліції, факультету громадської безпеки, студентів факультету права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ, студентів Харківського національного університету радіоелектроніки, економіко-правового факультету Харківського державного політехнічного університету (нині НТУ «Харківський політехнічний інститут»), студентів юридичного факультету та факультету міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна такі навчальні дисципліни: «Історія України», «Історія держави і права України», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Історія органів внутрішніх справ», «Теорія держави і права», «Історія учень про право і державу», «Історія міжнародного права», «Історія дипломатії», «Історія таємної дипломатії та розвідки», «Історія інтеграційних утворень (об'єднань)», «Джерелознавство історії міжнародного права» та ін.

Проходив зарубіжні стажування, зокрема науково-педагогічне стажування «Юридична освіта майбутнього: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (м. Люблін, Республіка Польща, 2017 р.); навчався в літній школі «Protection of Migrants' Rights» (The John Paul II Catholic University of Lublin, Lublin Coalition for Integration; м. Люблін, Республіка Польща, 2019 р.).

За період роботи опублікував понад 240 наукових, науково-популярних та навчально-методичних праць. Автор понад трьох десятків статей в довідкових виданнях, зокрема, у шеститомній Юридичній енциклопедії (Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1998–2004), а також у першому томі двадцятитомної Великої української юридичної енциклопедії (Харків: Право, 2016).

Протягом багатьох років працював у складі спеціалізованих вчених рад по захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів зі спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень у Харківському національному університеті внутрішніх справ; Класичному приватному університеті (м. Запоріжжя); Харківському національному

університеті імені В.Н. Каразіна. Нині є членом спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальностями 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» та 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна.

Член редакційної колегії часопису «Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право».

З 1997 р. є членом Міжнародної асоціації істориків права.

Havrylenko Oleksandr Anatoliiovych (Born 1966)

Born on 27 May 1966 in Kharkiv (Ukraine). In 1988 he graduated from the Faculty of History of Kharkiv State University named after O.M. Horkyi (now V.N. Karazin Kharkiv National University). For two years he worked at Kharkiv State University as a lecturer at the Department of Political History. From November 1990 to November 1993 he studied in postgraduate studies. In February 1994 he defended his thesis research on the topic "M.L. Rukhymovych: personality, politician, economic figure" majoring in 07.00.01 – History of social movements and political parties (scientific supervisor – PhD, Professor V.I. Semenenko). After graduating, he held the position of senior lecturer at the Department of Ukrainian Studies of Kharkiv State Technical University of Radioelectronics (now Kharkiv National University of Radio Electronics).

From July 1994 he worked as a senior lecturer, later associate professor of the Department of Theory and History of State and Law at the University of Internal Affairs (later – the National University of Internal Affairs). In 1997 he was awarded the academic title of Associate Professor of theory and history of state and law. In 2000, he completed a five-year course at the University of Internal Affairs with a degree in Law and qualified as a lawyer.

In 2004 he was transferred to the position of professor of the Department of Theory and History of State and Law of Kharkiv National University of Internal Affairs. In 2011 he defended his doctoral thesis on "Formation and development of ancient states and law in the North Black Sea Coast (late VII century BC – first half of VI century AD)" majoring in 12.00.01 – Theory and history of state and law; History of political and legal doctrines (scientific adviser – corresponding member of National Academy of Legal Sciences of Ukraine (NALS of Ukraine), Doctor of Law, Professor O.N. Yarmysh). In 2014 he was awarded the academic title of Professor of theory and history of state and law.

From 2015 to 2016 he worked as a professor at the Department of International Law, Faculty of International Economic Relations and Tourism Business, V.N. Karazin Kharkiv National University. Since 2016 – Professor of the Department of International and European Law, Faculty of Law, V.N. Karazin Kharkiv National University.

Research interests: history of international and european law; formation and development of law in Ukraine in antiquity and the Middle Ages; police (administrative) law in the Ukrainian provinces of the Russian Empire (late eighteenth – early twentieth century); history of internal affairs bodies of Ukraine (1917–1921); the state and law of the USSR in the days of early totalitarianism (1920s); legal biography; historical and legal source studies.

During his pedagogical activity he has taught for cadets of the Faculty of Investigation, the Faculty of Economic Security, the Faculty of Criminal Police, the Faculty of Public Security, students of the Faculty of Law and Mass Communications of Kharkiv National University of Internal Affairs, students of Kharkiv National University of Radioelectronics, Economics and Law Faculty of Kharkiv State Polytechnic University (now NTU “Kharkiv Polytechnic Institute”), students of the Faculty of Law and the Faculty of International Economic Relations and Tourism Business, Faculty of Philology of V.N. Karazin Kharkiv National University the following disciplines: History of Ukraine, History of State and Law of Ukraine, History of State and Law of Foreign Countries, History of Internal Affairs, Theory of State and Law, History of Law and State Studies, History of International Law, History of Diplomacy, History of Secret Diplomacy and Intelligence, History of Integration Entities (Associations), Source Studies of the History of International Law, etc.

Passed foreign internships, in particular scientific and pedagogical internship “Legal education of the future: promising and priority areas of research” (Lublin, Republic of Poland, 2017); studied at the Summer School “Protection of Migrants' Rights” (The John Paul II Catholic University of Lublin, Lublin Coalition for Integration; Lublin, Republic of Poland, 2019).

During his work he has published more than 240 scientific, popular science and academic works. Author of about three dozen articles in reference publications, in particular, in the six-volume Legal Encyclopedia (Kyiv: Publishing House “Ukrainian Encyclopedia” named after M.P. Bazhan, 1998–2004), as well as in the first volume of the twenty-volume Big Ukrainian Legal Encyclopedia (Kharkiv : Pravo, 2016).

For many years he worked as a member of specialized scientific councils for the defense of theses for scientific degrees majoring in 12.00.01 – Theory and history of state and law; History of political and legal doctrines at Kharkiv National University of Internal Affairs; Classic Private University (Zaporizhzhia); V.N. Karazin Kharkiv National University. Currently, he is a member of the specialized academic council with the right to accept for consideration and defense of theses for the PhD degree in Law majoring in 12.00.01 – Theory and history of state and law; History of political and legal doctrines; and 12.00.08 – Criminal law and criminology; Criminal executive law at V.N. Karazin Kharkiv National University.

Member of the editorial board of the “Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series: Law”.

Since 1997 he is a member of the International Association of Legal Historians.

Основні друковані праці

Major printed works

I. Монографії / Monographs

Одноосібні монографії / Sole monographs:

1. Гавриленко О. А. Античні держави Північного Причорномор'я: біля витоків вітчизняного права (кінець VII ст. до н.е. – перша половина VI ст. н.е.): монографія. Харків: Парус, 2006. 352 с.

Вітчизняні колективні монографії / Domestic collective monographs:

1. Нариси з історії розвідки суб'єктів державотворення на теренах України / Цибулькін В. В., Рожен Л. М., Веденєєв Д. В., Гавриленко О. А. та ін. Київ : Преса України, 2011. 536 с.

2. Судова влада в Україні: історичні витoki, закономірності, особливості розвитку : монографія / ред. І. Б. Усенко. Київ : Наукова думка, 2014. 501 с.

3. Гавриленко О. А., Сівальньов О. М., Цибулькін В. В. Генуезька спадщина на теренах України: етнодержавознавчий вимір. Харків : Точка, 2017. 260 с.

II. Наукові статті / Scientific articles:

1. Гавриленко А. А. М. Л. Рухимович: украинофил или украинофоб? *Сборник научных работ аспирантов Харьковского государственного университета*. Харьков, 1992. С. 136–140.

2. Гавриленко А. А. М. Л. Рухимович: неизвестные страницы биографии. *Вестник Харьковского университета : Проблемы политической истории Украины*. 1993. № 375. С. 72–79.

3. Гавриленко О. А., Озерський Ю. А. Військовий комісар Донецько-Криворізької республіки. *Деякі питання історії української держави*. Харків: Харківськ. політехн. ін-т, 1993. С. 78–87.

4. Гавриленко О. А., Логвиненко І. А. Більшовицький переворот у Харкові: як це було. *Наукові записки кафедри українознавства Харківського університету*. 1994. Вип. 1. С. 48–55.

5. Гавриленко О. А., Філіпов В. І. Військова діяльність М. Л. Рухимовича у серпні 1918–березні 1919 р. *Актуальні проблеми історії України : Зб. статей*. Харків: Харківський військовий університет, 1994. С. 21–29.

6. Логвиненко І. А., Гавриленко О. А. До питання про більшовицьку колонізацію України (очима українських політичних діячів). *Вісник Харківського університету: Проблеми політичної історії України*. 1994. № 381. С. 36–42.

7. Гавриленко О. А., Кислий Д. В. Початок діяльності Наркомату оборонної промисловості СРСР (1936–1937 рр.). *Актуальні проблеми історії та права України : Зб. наук праць*. Харків : Харківський військовий університет, 1994. С. 202–206.

8. Логвиненко І. А., Гавриленко О. А. Центральна Рада та ідея автономії України. *Вісник Університету внутрішніх справ*. 1996. Вип. 1. С. 99–109.
9. Гавриленко О. А., Логвиненко І. А. Органи охорони громадського порядку в Україні у період гетьманату. *Проблеми державотворення України: історія і сучасність: зб. наук. ст.* Ч. 1. Харків : Ін-т сходознавства і міжнар. відносин «Харків. колегіум»; Ун-т внутр. справ, 1997. С. 53–60.
10. Гавриленко О. А., Логвиненко І. А. «Справа А. Доброго». *Праці кафедри політичної історії та політології*. Харків: Харківський державний технічний університет сільського господарства, 1998. С. 18–22.
11. Гавриленко О. А., Логвиненко І. А. Органи охорони громадського порядку періоду Центральної Ради. *Вісник Університету внутрішніх справ*. 1998. № 3–4. С. 126–137.
12. Гавриленко О. А., Тетерич О. М. Моральні засади професії юриста. *Вісник Університету внутрішніх справ*. 1998. № 3–4. С. 335–343.
13. Ярмаш О. Н., Гавриленко О. А. Перевидання кодексу українського права 1743 р. *Вісник Університету внутрішніх справ*. 1998. № 3–4. С. 378–379.
14. Гавриленко О. А. Правова політика радянської влади щодо українського селянства у перші роки непу. *Вестник Международного славянского университета* (г. Харьков). 1999. Т. 2. №1. С. 44–50.
15. Гавриленко О. А., Гавриленко О. О. Джерела до вивчення суспільно-державного устрою геліоно-будинів (VII–III ст. до н. е.). *Актуальні проблеми юриспруденції у дослідженнях вчених : додаток до журналу «Міліція України»*. 1999. № 1 (5–6). С. 3–5.
16. Гавриленко О. А. Аграрне законодавство уряду генерала Врангеля. *Вісник Університету внутрішніх справ*. 1999. Вип. 7: Державно-правові проблеми Північного Причорномор'я: Історія і сучасність. У 3-х чч. Ч. 2. С. 10–16.
17. Ярмаш О. Н., Гавриленко О. А. Спеціальні навчальні заклади МВС у Харкові: становлення та розвиток. *Вісник Університету внутрішніх справ*. 1999. № 9. С. 20–26.
18. Зайцев Л. О., Гавриленко О. А. Історія органів внутрішніх справ в системі навчально-виховного процесу МВС України. *Вісник Університету внутрішніх справ*. 1999. № 9. С. 80–85.
19. Логвиненко І. А., Гавриленко О. А. Державний переворот 29 квітня 1918 р.: причини та наслідки. *Актуальні проблеми юридичної науки у дослідженнях вчених: науково-практичний збірник* (Київ). 2000. № 3. С. 2–10.
20. Гавриленко А. А. К вопросу об особенностях уголовного права Киевской Руси. *Проблеми державотворення України: історія і сучасність. Зб. статей за ред. В. П. Бурмаки*. Вип. 2. Харків : Велес, 2001. С. 65–72.
21. Гавриленко О. А. Злочини та покарання у праві античних держав Північного Причорномор'я. *Право і безпека*. 2002. №1. С. 45–52.
22. Гавриленко О. А. Правові основи валютного регулювання в Ольвійській державі на початку IV ст. до н. е. *Держава і право. Зб. наук. праць. Юридичні і*

політичні науки. Вип. 17. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М.Корецького НАН України, 2002. С. 26–31.

23. Гавриленко О. А. Правове регулювання стягнення податків та неподаткових платежів в античних державах Північного Причорномор'я. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2003. № 22. С. 252–261.

24. Гавриленко О. А., Сезонов В. С., Танько О. М. Організація та діяльність органів внутрішніх справ України у тоталітарний період. *Право і безпека*. 2003. № 2. Т. 2. С. 77–79.

25. Гавриленко О. А. Дослідження лапідарних пам'яток міжнародного права античних держав Північного Причорномор'я у вітчизняній та зарубіжній історіографії. *Право і безпека*. 2004. №1. Т. 3. С. 10–13.

26. Гавриленко О. А., Сезонов С. В., Сезонов В. С. Адміністративно-правове регулювання дорожнього руху в Україні: історико-правове дослідження. *Право і безпека*. 2004. № 4. С. 127–129.

27. Гавриленко О. А. Лапідарні пам'ятки права античних полісів Північного Причорномор'я в історичних та юридичних дослідженнях другої половини ХХ – початку ХХІ ст. *Порівняльно-правові дослідження. Українсько-грецький міжнародний науковий юридичний журнал*. 2005. № 1. С. 19–25.

28. Гавриленко О. А. Судові органи античних полісів Північного Причорномор'я. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2006. № 32. С. 157–162.

29. Гавриленко О. А. Особливості правосвідомості громадян північнопричорноморських держав античної доби. *Часопис Київського університету права*. 2006. № 1. С. 30–35.

30. Гавриленко О. А. Органи влади та управління античних держав Північного Причорномор'я з республіканською формою правління. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2006. № 4. С. 26–34.

31. Гавриленко О. А. Основні риси міжнародного права та міжнародно-правові відносини держав північнопонтійського регіону античного часу. *Право і безпека*. 2006. № 1. С. 147–151.

32. Гавриленко О. А. Поняття, мета та види покарань в античних державах Північного Причорномор'я: історико-правове дослідження. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених*. 2006. Вип. 9. Сімферополь : Таврія, 2006. С. 195–201.

33. Гавриленко О. А. Міжнародно-правові стосунки еллінів та скіфів у північнопонтійському регіоні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2006. № 33. С. 89–97.

34. Гавриленко О. А. Стадії процесу в античних державах Північного Причорномор'я. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2006. № 1. С. 192–195.

35. Гавриленко О. А. Боспоро-римські взаємини у другій половині I ст. до н.е. – третій чверті III ст. н.е.: історико-правове дослідження. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2006. № 34. С. 46–53.

36. Гавриленко О. А. В. С. Сезонов. Правовий статус громадянина в античних державах Північного Причорномор'я. *Вісник національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Збірник наукових праць. Тематичний випуск. «Актуальні проблеми історії України». 2006. № 8. С. 24–32.

37. Гавриленко О. А. Правова регламентація договору позики в античних державах Північного Причорномор'я. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2006. № 35. С. 79–85.

38. Гавриленко О. А. Поняття і норми права власності в античних державах Північного Причорномор'я (кінець VII ст. до н.е. – перша половина VI ст. н.е.). *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. Серія «Юридичні науки». 2006. Т. 19 (58). № 2. С. 59–64.

39. Гавриленко О. А. Правовий статус рабів в античних державах Північного Причорномор'я. *Держава і право*. 36. *наук. праць. Юридичні і політичні науки*. Вип. 34. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. С. 122–127.

40. Гавриленко О. А. Перші поліцейські органи на території України. *Іменем закону. Громадсько-правовий тижневик МВС України*. 2007. № 35. С. 22–23.

41. Гавриленко О. А. Основні риси права скіфських ранньодержавних утворень. *Часопис Київського університету права*. 2007. № 1. С. 17–22.

42. Гавриленко О. А. Інститути античної демократії на українських теренах: історико-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. № 36. С. 85–92.

43. Гавриленко О. А. Правові взаємини північнопричорноморських держав-республік з Римом (др. пол. I ст. до н.е. – третя чверть III ст. н.е.). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. № 38. С. 48–56.

44. Гавриленко О. А. Центральні та місцеві органи влади Боспорської держави: історико-правовий аналіз. Актуальні проблеми державного управління: 36. *наук. пр.* 2007. № 2 (32). Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр». С. 9–18.

45. Гавриленко О. А. Договори міні та купівлі-продажу в античних державах Північного Причорномор'я (історико-правове дослідження). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. № 39. С. 79–85.

46. Гавриленко О. А. Нормативна регламентація укладення та розірвання шлюбу в античних державах Північного Причорномор'я. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2008. № 41. С. 75–82.

47. Гавриленко О. А. Поняття та види злочинів в античних державах Північного Причорномор'я. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. № 817. Серія: Право. 2008. Вип. 1(3). С. 153–159.

48. Гавриленко О. А. Становлення основ бюджетного права та бюджетний устрій північнопричорноморських держав античного часу. *Часопис Київського університету права*. 2008. № 2. С. 22–27.

49. Гавриленко О. А. Правове регулювання зобов'язальних відносин в античних Афінах і державах Північного Причорномор'я: спільне та особливе. *Порівняльно-правові дослідження. Українсько-грецький міжнародний науковий юридичний журнал*. 2008. № 2. С. 227–234.

50. Гавриленко О. А. Становлення інституту зобов'язального права в античних державах Північного Причорномор'я. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. № 841. Серія: Право. 2009. Вип. 1 (5). С. 182–187.

51. Гавриленко О. А., Ярмошук С. С. Номофілаки античних полісів та синдики генуезьких колоній у Північному Причорномор'ї: історико-компаративне дослідження. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 1 (48). С. 37–44.

52. Гавриленко О. А. Правове регулювання торговельних відносин у еллінських та генуезьких колоніях Північного Причорномор'я: діахронно-компаративне дослідження. *Порівняльно-правові дослідження. Українсько-грецький міжнародний науковий юридичний журнал*. 2010. № 1. С. 118–124.

53. Гавриленко О. А. Правовий статус консулів генуезьких колоній у Криму (середина XIII – друга половина XV ст.). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. № 919. Серія: Право. 2010. Вип. 7. С. 152–156.

54. Гавриленко О. А. Стягнення податків і мит в античних державах Північного Причорномор'я: історико-правове дослідження. *Історія торгівлі, податків та мита* (Дніпропетровськ). 2010. № 2 (2). С. 46–53.

55. Гавриленко О. А. Судова система кримських колоній Генуї (друга половина XIII – середина XV ст.). *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. № 945. Серія: Право. 2011. С. 49–53.

56. Гавриленко О. А. І. П. Якимішин: постать правника на тлі епохи (історико-юридичне дослідження). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. № 998. Серія: Право. 2011. С. 62–67.

57. Гавриленко О. А. Панегірик львівському міському праву. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 4 (55). С. 395–397.

58. Гавриленко О. А. Основні риси цивільного процесу в північнопричорноморських колоніях Генуї (друга половина XIII – третя чверть XV ст.). *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. Т. 24 (63). 2011. № 2. С. 17–22.

59. Гавриленко О. А. Генеза паспортної системи Російської імперії в Україні (XVIII – поч. XX ст.). *Право та державне управління*. 2012. №2 (7). С. 9–13.

60. Гавриленко О. А., Васильєв С. В. Правові засади заснування аптечних закладів в українських губерніях Російської імперії у другій половині XIX століття. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. № 1000. Серія: Право. 2012. С. 55–59.

61. Гавриленко О. А. Становлення судової влади у протодержавну добу: погляд через тисячоліття. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2013. № 23. Ч. I. Т. 1. С. 38–42.

62. Гавриленко О. А. З досвіду античного законодавства про продовольчу безпеку (Самос, II ст. до н.е.): історико-правове дослідження. *Форум права*. 2013. № 4. С. 47–52. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_4_10.pdf

63. Гавриленко О. А. Правові основи майнового страхування в українських губерніях російської імперії у XIX – на початку XX ст. *Право і безпека*. 2013. № 3. С. 6–11.

64. Гавриленко О. А. Нове видання з історії кримінального покарання в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 402–403.

65. Гавриленко О. А., Васильєв С. В. Нормативно-правове регулювання внутрішнього управління аптечними закладами в українських губерніях російської імперії у другій половині XIX ст. *Вісник ХНУВС*. 2013. №3. С. 165–172.

66. Гавриленко О. А. Правове регулювання виготовлення та обігу виробів з дорогоцінних металів в українських губерніях Російської імперії (кінець XIX – поч. XX ст.). *Учёные записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2014. Т. 26 (65). № 2–2. С. 3–9.

67. Гавриленко О. А. Розвідувально-підривна доктрина давньоіндійської держави Маур'їв у політико-правовому трактаті Каутільї «Артхашастра». *Право і суспільство*. 2014. № 6–1. Ч. 2. С. 7–12.

68. Гавриленко О. А. У списках засуджених не значився. *Реабілітовані історією. Харківська область: Книга друга / ДП «Редакційно-видавнича група Харківського тому серії «Реабілітовані історією»*. Київ, Харків : Оригінал, 2014. С. 156–160.

69. Гавриленко О. А. Організаційно-правові засади функціонування фінансового апарату генуезьких колоній у Криму (за матеріалами Статуту 1449 р.). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. – Серія «Юридичні науки». 2014. № 782. С. 153–158.

70. Гавриленко О. А. Античне міжнародне право в контексті міждержавних відносин у Північному Причорномор'ї (кінець VII ст. до н.е. – VI ст. н.е.). *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. № 1144. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». Т. 2 : Міжнародне право. 2014. С. 6–9.

71. Gavrylenko O. Legal Policy of the Soviet State in Relation to the Ukrainian Peasantry in 1921–1923. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 15. С. 6–15. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/05/gavrylenko_15.pdf

72. Гавриленко О. А. Формування підґрунтя принципу мирного вирішення міжнародних спорів у стародавній час та добу середньовіччя. *Український часопис міжнародного права*. 2015. № 2. С. 59–64.

73. Гавриленко О. А. Формування правових основ протидії корупції у державах Стародавнього Світу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: *Право*. 2016. Вип. 37. Т. 1. С. 14–18.

74. Gavrylenko O., Skryl O. Legal Regulation of Civil Contracts in Ancient City-States of the Black Sea Northern Coast. *Journal on European History of law* (UK, London). Vol. 7. 2016. No. 1. P. 190–200.

75. Гавриленко О.А. В.П. Даневський як історик міжнародного права. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2016. Вип. 22. С. 21–25.

76. Гавриленко О.А. Міжнародно-правове та внутрішньодержавне регулювання торговельної діяльності в Європі у XII – XIV ст. *Актуальні проблеми правознавства.* 2017. Вип. 4 (12). С. 61–67.

77. Гавриленко О.А. Сироїд Т.Л. Кафедра міжнародного і європейського права Харківського університету: класична традиція та сучасність. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право.* Вип. 26. 2018. С. 10–15.

78. Гавриленко О.А. Генеза консульських установ держав Європи у стародавній час та добу середньовіччя. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм».* № 7. 2018. С. 16–20.

79. Gavrylenko O.A., Syroed T.L. Classical and Modern Traditions in Kharkiv University: International and European Law. *Jus Gentium. Journal of International Legal History (USA).* 2019. Vol. 4. № 2. P. 607–620.

80. Гавриленко О.А. Статут генуезьких колоній на Чорному морі 1449 р. – пам'ятка середньовічного італійського права на українських теренах. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право.* Вип. 27. 2019. С. 18–24.

81. Syroid T., Havrylenko O., Shevchenko A. Evolution of Financial Law Basics within the Antique States of the North Black Sea Region (Late 7th Century BC – the First Half of the 6th Century AD). *Journal on European History of law (UK, London).* Vol. 10. 2019. No. 2. P. 101–114.

82. Гавриленко О.А. Правова політика Російської імперії щодо римо-католицької церкви в українських губерніях наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право.* Вип. 28. 2019. С. 19–25.

83. Svidersky O., Havrylenko O., Kovalenko K., Shlapko T. Administrative and legal mechanism of land relations protection in Ukraine and Russia: comparative legal analysis. *Asia Life Sciences. The Asian International Journal of Life Sciences (Philippines, Rushing Water Publishers Ltd).* 2019. Supplement 21(2). P. 45–58.

84. Гавриленко О. А. Перше узагальнююче історико-правове дослідження діяльності радянських органів державної безпеки в Україні доби тоталітаризму. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України.* 2020. № 1. С. 154–155.

85. Гавриленко О. А. Зародження права на території України в античну добу. *Право України.* 2020. № 1. С. 64–84.

III. Підручники та навчальні посібники / Tutorials:

1. Гавриленко О.А., Колесніков С.Д., Логвиненко І.А. Київська Русь: політико-правовий нарис: [навч. посібник]. Харків : УніВС, 1999. 70 с.

2. Історія органів внутрішніх справ. Частина I (До початку XX ст.). Навчальні матеріали до спецкурсу / С.І. Безрук, О.А. Гавриленко, Л.О. Зайцев, В.Є. Кириченко, Ю.А. Холод. Харків : Університет внутрішніх справ, 1999. 71 с.
3. Історія органів внутрішніх справ. Частина II (XX ст.). Навчальні матеріали до спецкурсу / Зайцев Л.О., Гавриленко О.А., Головка Б.Г. та ін. – Харків : Університет внутрішніх справ, 1999. 106 с.
4. Державність, право та культура Київської Русі : [навч. посібник] / О.А. Гавриленко, О.О. Гавриленко, В.А. Греченко, С.Д. Колесніков, І.А. Логвиненко, В.А. Режко. Харків : УніВС, 2000. 112 с.
5. Історія органів внутрішніх справ. Навчальні матеріали до спецкурсу : [навч. посібник] / С.І. Безрук, О.А. Гавриленко, М.М. Войцеховський та ін. Кіровоград : Імекс ЛТД, 2003. 236 с.
6. Гавриленко О.А. Право античних держав Північного Причорномор'я : навчальний посібник. Харків: НУВС, 2004. 111 с.
7. Історія державності України: Експериментальний підручник / за заг. ред. О.М. Бандурки, О.Н. Яримиша. Харків: ТОВ «Одіссей», 2004. 608 с.
8. Гавриленко О.А. Історія держави і права України: стародавня доба : навчальний посібник. Харків : ХНУВС, 2011. 64 с.
9. Гавриленко О.А., Логвиненко І. А., Новікова Л. В. Історія держави і права України: хрестоматія-практикум : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів України напряму підготовки 6.030202 – «Міжнародне право». Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 348 с.
10. Гавриленко О.А., Сироїд Т.Л., Новікова Л. В. Історія міжнародного права : хрестоматія-практикум для студентів напряму підготовки 6.030202 – «Міжнародне право». Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 676 с.
11. Історія держави і права України : практикум : навчальний посібник для курсантів, студентів, слухачів вищих навчальних закладів МВС України / М.Ю. Бурдін, О. А. Гавриленко, І.Д. Коцан, Є.С. Логвиненко, І. А. Логвиненко / Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків : ФОП Бровін О.В., 2017. 444 с.
12. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : Посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / ред. Т.Л. Сироїд. Харків : ФОП Бровін О.В., 2018. 292 с.
13. Еволюція воєнного мистецтва : навч. посібник : у 2 ч. Ч. 1 / [Д.В. Веденєєв, О.А. Гавриленко, С.О. Кубіцький, В.В. Цибулькін та ін. ; за заг. ред. В.В. Остроухова]. Київ : Нац. акад. СБУ, 2017. 276 с.
14. Еволюція воєнного мистецтва : навч. посібник : у 2 ч. Ч. 2 / [Д.В. Веденєєв, О.А. Гавриленко, С.О. Кубіцький, В.В. Цибулькін та ін. ; за заг. ред. В.В. Остроухова]. Київ : Нац. акад. СБУ, 2017. 336 с.
15. Історія держави та права України. Підручник / за ред. О.М. Бандурки; О.М. Головка, В.А. Греченко, О.А. Гавриленко та ін. Харків : Майдан, 2018. 640 с.

16. Основи права Європейського Союзу : підручник / [Т.М. Анакіна, О.А. Гавриленко, Т.Л. Сироїд, Л.О. Фоміна, А.О. Червяцова та ін.]. Харків : Право, 2018. 456 с.

17. Сироїд Т.Л., Гавриленко О.А., Фоміна Л.О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. Т.Л. Сироїд. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 494 с.

18. Історія держави і права України : підручник / за заг. ред. О.М. Бандурки; [Бандурка О.М., Бурдін М.Ю., Гавриленко О.А. та ін.]. Харків : ХНУВС, 2019. 448 с.

19. Основи права Європейського Союзу : підручник / за заг. ред. Т.Л. Сироїд; [Л.І. Адашис, Т.М. Анакіна, С.М. Вихрист та ін.]. Харків : Право, 2020. 590 с.

20. Сироїд Т.Л., Гавриленко О.А., Фоміна Л.О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 494 с.

Література про нього Literature about him

1. Гавриленко Олександр Анатолійович. *Харківський національний університет внутрішніх справ: Ювілейне видання* / під заг. ред. С. М. Гусарова. Харків, 2015. С. 159, 275–276.

2. Гавриленко Олександр Анатолійович. *Професори та доктори наук Харківського національного університету внутрішніх справ: біогр. довід. : До 100-річчя початку підготовки охоронців правопорядку в Харкові* / редкол.: В. В. Сокурєнко (голова), О. М. Бандурка, С. М. Гусаров, М. Ю. Бурдін, В. А. Греченко. Харків: ХНУВС, 2017. С. 51–54.

Бібліографічні профілі Bibliographic profiles

Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=-x11xywAAAAJ>

Researchgate: https://www.researchgate.net/profile/Oleksandr_Gavrylenko

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5554-4919>

Academia.edu: <https://kharkov-ua.academia.edu/OleksandrGavrylenko>

Mendeley profile: <https://www.mendeley.com/profiles/oleksandr-havrylenko/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211967314>

Гайдар Дар'я Валеріївна

(1989 р.н.)

Народилася 1 квітня 1989 р. у м. Харків, Україна. У 2011 р. закінчила Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна за спеціальністю «Правознавство» та здобула кваліфікацію спеціаліста з права.

З вересня 2011 по серпень 2016 рр. працювала на посаді старшого лаборанта кафедри конституційного, муніципального і міжнародного права юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

З 2015 по 2019 рр. навчалася в аспірантурі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (без відриву від виробництва) за спеціальністю 12.00.07 – «Адміністративне право

і процес; фінансове право; інформаційне право» (науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Кагановська Тетяна Євгеніївна).

З вересня 2016 р. по теперішній час – старший лаборант кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Haidar Daria Valeriivna

(Born 1989)

Born on 1 April 1989 in Kharkiv (Ukraine). In 2011 she graduated from V.N. Karazin Kharkiv National University with a degree in Law and qualified as a specialist in law.

From September 2011 to August 2016 she worked as a senior assistant at the Department of Constitutional, Municipal and International Law, Faculty of Law, V.N. Karazin Kharkiv National University.

From 2015 to 2019 she pursued the postgraduate studies (PhD) at V.N. Karazin Kharkiv National University (part-time) majoring in 12.00.07 – Administrative law and

process; Finance law; Information law (scientific supervisor – Doctor of Law, Professor Kahanovska Tetiana Yevheniivna).

Since September 2016 she is a senior assistant at the Department of International and European Law, Faculty of Law, V.N. Karazin Kharkiv National University.

Основні друковані праці Major printed works

I. Наукові статті / Scientific articles:

1. Гайдар Д. В. Наукові працівники як суб'єкти адміністративно-правових відносин: поняття, ознаки, види. *Порівняльне-аналітичне право*. 2016. №2. С. 118–122. URL: http://www.pap.in.ua/2_2016/35.pdf;

2. Гайдар Д. В. Гарантії діяльності наукових працівників в Україні: поняття і види. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2017. Вип. 24. С. 199–203.

II. Матеріали наукових конференцій / Materials of scientific conferences:

1. Гайдар Д. В. Вимоги щодо освітньо-кваліфікаційного рівня наукового працівника. *Верховенство права-основоположний принцип правової держави: VIII Науковий круглий стіл молодих вчених, аспірантів та магістрів, 16 грудня 2016 року, м. Харків: збірник тез доповідей*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2016. С. 56–59.

2. Гайдар Д. В. Тенуре як елемент правового статусу наукового-викладацького працівника. *Від громадянського суспільства – до правової держави: тези доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2017. С. 346–349.

3. Гайдар Д. В. Щодо питання статусу наукових працівників. *Захист прав людини: національний та міжнародно-правовий виміри: XIV Міжнародна науково-практична конференція «Від громадянського суспільства – до правової держави»: Збірник тез доповідей*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2017. С. 557–560.

Гордеєнков (Гордієнко) Гаврило Степанович

(1805 – 1849 рр.)

Народився в 1805 р. у дворянській родині. Після завершення навчання в 1825 р. у Слобідськоукраїнській (Харківській) гімназії вступив до Харківського університету на юридичний факультет, який закінчив три роки потому зі ступенем кандидата. Був учнем І. М. Даниловича. У 1831 р. за дорученням факультету почав викладати цивільне та кримінальне право, а з часом йому було надано право викладання курсів публічного права, судочинства та історії російського законодавства. У 1834 р. був затверджений у званні ад'юнкта. У 1837 р. отримав вчене звання екстраординарного професора кафедри законів поліцейських і кримінальних, а в 1838 р., після набуття ступеня доктора права – звання ординарного професора тієї ж кафедри.

У магістерській дисертації «Розбір основних засад науки кримінального права» Г.С. Гордеєнков спробував осмислити поняття і цілі покарання, виходячи з тогочасних кримінально-політичних вимог. Там же автор вперше визначає значення науки кримінального права для вирішення практичних проблем.

Його дисертація на ступінь доктора права «В чому має полягати вчене кримінальне законодавство у теперішній час?» за своєю сутністю стала продовженням дослідження предмета науки кримінального права. Г.С. Гордеєнков виступив апологетом поглядів свого вчителя. Це дослідження в основному ґрунтувалося на комбінуванні філософських засад та історичного досвіду кримінальної політики.

В 1841 р. Г.С. Гордеєнкова було відряджено за кордон (він перебував у Німеччині, Франції, Італії, Бельгії). Там дослідник мав змогу ознайомитися з викладанням кримінального і поліцейського права у найкращих закордонних університетах і вивчав законодавство іноземних держав. У 1844 р. він повернувся з великим запасом досвіду та знань, завдяки яким його лекції для студентів юридичного факультету Харківського університету збагатилися новим змістом і викликали значний інтерес.

У 1849 р. через нагальну необхідність, разом із викладанням кримінально-правових дисциплін, йому було доручено читати лекції й з міжнародного права. Але діяльність на цьому поприщі тривала недовго. В тому ж році Г.С. Гордеєнков помер.

Hordieienkov (Hordiienko) Havrylo Stepanovych

(1805–1849)

Born in 1805 in a noble family. After graduating in 1825 from the Sloboda Ukraine (Kharkiv, Ukraine) gymnasium, he entered Kharkiv University at the Faculty of Law, graduating three years later with the degree of candidate. He was a student

of I.M. Danylovych. In 1831, on behalf of the Faculty, he began teaching civil and criminal law, and over time he was given the right to teach courses in public law, justice and the history of Russian law. In 1834 he was appointed adjunct professor. In 1837 he received the academic title of Extraordinary Professor of the Department of Police and Criminal Law, and in 1838, after obtaining the Doctor of Law degree – the title of Ordinary Professor of the same department.

In the master's thesis "Analysis of the basic principles of the science of criminal law" H.S. Hordieienkov tried to comprehend the concepts and purposes of punishment, based on the criminal and political requirements. In the same place the author for the first time defines value of science of criminal law for the decision of practical problems.

His thesis research for the Doctor of Law degree "What should be the scientific criminal law at the present time?" became a continuation of the study of the subject of criminal law. H.S. Hordieienkov was an active apologist for the views of his teacher. This study was mainly based on a combination of philosophical principles and historical experience of criminal policy.

In 1841, H.S. Hordieienkov was sent abroad (he was in Germany, France, Italy, Belgium). There, the researcher had the opportunity to get acquainted with the teaching of criminal and police law in the best foreign universities and studied the legislation of foreign countries. In 1844 he returned with a large stock of experience and knowledge, thanks to which his lectures for students of the Faculty of Law of Kharkiv University were enriched with new content and aroused considerable interest.

In 1849, due to an urgent need, along with the teaching of criminal law, he was commissioned to give lectures on international law. But his activity in this field wasn't not long. In the same year H.S. Hordieienkov died.

Основні друковані праці Major printed works

1. Гордиенко Г.С. О законодательном достоинстве свода законов (речь). Харьков, 1885.*
2. Отчет о путешествии за границу. *Отчет Харьковского университета за 1844–45 академ. год.* Харьков, 1846. С. 27–52.
3. Гордиенко Г.С. В чем должно состоять ученое уголовное законоведение в настоящее время? Харьков, 1838.*
4. Разбор основных начал науки уголовного права, составленный по названиям этико-политич. факультета Императорского Харьковского университета кандидатом Г. Гордеенковым. Харьков, 1832.*

Література про нього

Literature about him

1. Багалеї Д. Опыт истории Харьковского университета (по неизданным материалам). Т.2 (с 1815 по 1835 год). Т.2 (с 1815 по 1835 год). Харьков: Паровая тип. и литогр. М. Зильберберг и сыновья, 1904. С. 578, 495, 591, 613–614, 704.

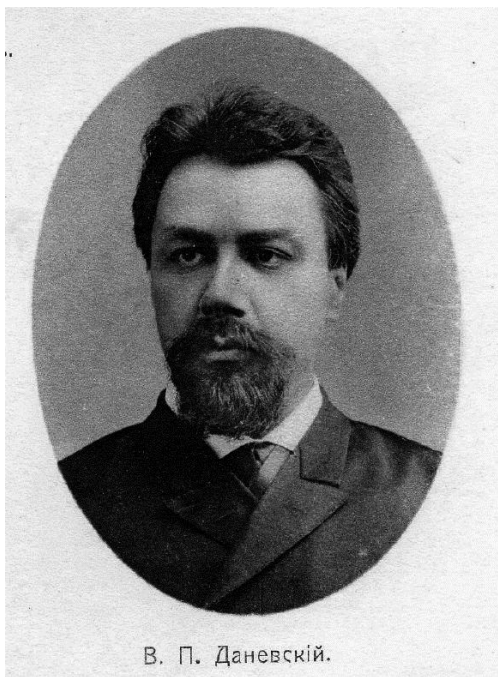
2. Багалеї Д.И., Сумцов Н.Ф., Бузескул В.П. Краткий очерк истории Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905). Харьков: Тип. А. Дарре, 1906. С. 140, 145, 71, 63, 151.

3. Загурский Л. Опыт истории юридического факультета Императорского Харьковского Университета / Л. Н. Загурский. Харьков : Тип. Адольфа Дарре, 1906. 19–21, 35–37.

4. Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования, 1805–1905 / Под ред. М. П. Чубинского и Д. И. Багалея. Харьков, 1908. С. 222–224.

Даневський Всеволод Пійович

(1852 – 1895 рр.)

В. П. Даневський.

Народився 27 серпня (9 вересня) 1852 р. у м. Ніжині (нині Чернігівська обл.) в дворянській родині. Після завершення з відзнакою курсу навчання у Харківській губернській гімназії в 1870 р. В. П. Даневський вступив до Московського університету, який закінчив у 1875 р. із золотою медаллю за студентську працю «Про права нейтральних», де ним було використано широкий історичний матеріал, зібраний протягом періоду навчання. За кілька років, цю свою першу наукову розвідку правник поклав у підґрунтя великої монографії та магістерської дисертації.

По закінченні студентського навчання його було залишено професорським стипендіатом на кафедрі міжнародного права юридичного факультету Московського університету. Протягом кількох років В. П. Даневський плідно опрацюював вітчизняну та іноземну бібліографію з міжнародного права. Вирішивши пізнати світ та набути досвіду, він вступив добровольцем до війська, у складі якого протягом 1876–1877 рр. брав участь у російсько-турецькій війні на Балканах.

Повернувшись до цивільного життя, В. П. Даневський склав у вересні 1877 р. магістерський іспит, а в грудні того ж року, зважаючи на успіхи молодого вченого, після блискуче проведеного диспуту на тему: «Нарис новітньої літератури з міжнародного права», загальними зборами професорів юридичного факультету Харківського університету його було одногосно обрано на посаду приват-доцента за кафедрою міжнародного права.

Глибоке знання джерел та літератури надало молодому вченому можливість вже наступного року підготувати для журналу «Юридичний вісник»

фундаментальну статтю «Думки про каперство та морську війну», яка була видана також окремою брошурою. У ній він здійснив історичний екскурс, показавши витоки та еволюцію каперства, обґрунтувавши закономірність зникнення його з історичної арени.

Напружено працюючи, протягом двох років молодий правознавець написав магістерську дисертацію. Сам В. П. Даневський зазначав, що предмет його розвідки становить «принципово-історичне дослідження нейтралітету та критика акту 16 квітня 1856 р., який тісно пов'язаний з історією нейтралітету та впливає з неї». Публічний захист дисертації, що викликав жваві обговорення серед наукової спільноти, відбувся у Харківському університеті в 1879 р.

Після захисту магістерської роботи, того ж самого 1879 р. В. П. Даневського було односторонньо обрано радою юридичного факультету на посаду штатного доцента. З притаманною йому енергією вчений продовжував займатися улюбленою справою, розпочавши працю над докторською дисертацією. Обов'язковою вимогою до осіб, які готувалися до захисту такої дисертації, на той час було набуття міжнародного досвіду. Зважаючи на це, з 1 лютого 1880 р. В. П. Даневський від'їздить у двадцятимісячне відрядження за кордон, під час якого його було прийнято на посаду члена-співробітника Інституту міжнародного права, штаб-квартира якого від початку його діяльності в 1873–1878 рр. розташовувалася у Генті, а з 1878 по 1892 рр. перебувала в Брюсселі (Бельгія).

Протягом свого закордонного відрядження В. П. Даневський зібрав багатий фактичний матеріал, який після повернення на батьківщину було опрацьовано, оформлено та опубліковано у вигляді монографії. Наслідком наполегливої праці став захист у 1882 р. у Київському університеті докторської дисертації на тему: «Система політичної рівноваги і легітимізму та початок національності в їхньому взаємному зв'язку: історико-догматичне дослідження».

Після захисту докторської дисертації, у 1883 р. вченого було обрано радою юридичного факультету Харківського університету і затверджено міністром народної освіти у званні екстраординарного, а в наступному – 1884 р. – ординарного професора.

В. П. Даневський був відомий не лише як автор численних наукових праць, але й як активний популяризатор міжнародного права та його історії, блискучий лектор, що часто виступав як перед студентами, так і перед пересічно зацікавленими харків'янами з публічними лекціями. Так, у 1883 р. в будівлі Харківського університету він прочитав на користь Товариства допомоги нужденним студентам три публічних лекції «Про конгреси та конференції», в яких широко висвітлив, окрім іншого, й історичний аспект проблеми. Наявна також інформація про запрошення його для лекційних виступів з питань міжнародного морського права до Миколаєва та Севастополя.

З 1888 р. паралельно з лекціями з міжнародного права читав, за дорученням факультету, курс кримінального права. В 1893 р. його було переведено на кафедру кримінального права і судочинства. В 1895 р. проф.

В.П. Даневський залишає викладацьку й наукову діяльність у галузі міжнародного права і з властивими йому енергією та захопленням займається виключно кримінальним правом.

Даневський виступав палким прихильником ідеї рівноправності народів, обґрунтовуючи свою точку зору, зокрема, й історичним досвідом. Саме з таких позицій він виходив у своїй статті «Про боротьбу з негроторгівлею та рабовласництвом», опублікованій восени 1898 р., в якій особливо підкреслював значення Віденського конгресу 1814–1815 рр., що поклав початок міжнародній протидії торгівлі людьми.

Але, звичайно, найбільше хист В. П. Даневського, як фахівця з міжнародного права, виявився в його ґрунтовній праці «Посібник до вивчення історії та системи міжнародного права», яка вийшла друком у Харкові за кілька років до смерті вченого (він помер 25 березня 1895 р.). Другий та третій розділи першого тому книги цілком присвячені питанням становлення та еволюції міжнародного права і його науки.

Роботи дослідника, які за радянських часів з ідеологічних міркувань були позабуті й лише побіжно згадувалися дослідниками, містять багато шарів інформації та наукових висновків, що надає можливість не лише зарахувати В. П. Даневського до кола найвідоміших у свій час на європейських теренах фахівців у сфері міжнародного права, але й наголосити на його здобутках у створенні вагомого підґрунтя для подальших досліджень у царині історії міжнародного права.

Danevskiy Vsevolod Piiovych (1852 – 1895)

Born on August 27 (9 September) 1852 in Nizhyn (now Chernihiv region) in a noble family. After graduating with honors from Kharkiv provincial gymnasium in 1870 V. P. Danevskiy entered Moscow University. In 1875 he graduated with a gold medal for his work “On the rights of neutrals”, where he used extensive historical material collected during the period of his studies. In a few years, the lawyer took this first scientific research as a basis for a large monograph and master’s thesis.

After graduating, he stayed at the Department of International Law, Faculty of Law, Moscow University. For several years Danevskiy studied domestic and foreign bibliography on international law fruitfully. Having decided to know the world and gain experience, he volunteered for the army and during 1876-1877 he took part in the Russo-Turkish war in the Balkans.

After returning to civilian life, V. P. Danevskiy passed the master’s exam in September 1877, and in December of the same year, taking into account the success of the young scientist, after a brilliant debate on the topic “Outline of the latest literature on international law”, a general meeting of professors of the Faculty of Law

of Kharkiv University, unanimously elected him to the position of associate professor at the Department of International Law.

The deep knowledge of sources and literature gave the young scientist an opportunity to prepare a fundamental article "Thoughts on privateering and naval warfare» for a scientific journal "Herald of Law". The article was also published as a separate brochure. There he made a historical excursion, showing the origins and evolution of privateering, justifying its disappearance from the historical arena.

After two years of hard work, the young lawyer wrote his master's thesis. V. P. Danevskyi himself determined that the subject of his research was "a fundamental historical study of neutrality and a critique of the act of 16 April 1856, which is closely connected with the history of neutrality and follows from it". The public defence of the thesis, which provoked heated discussions among the scientific community, took place at Kharkiv University in 1879.

After defending his master's thesis, in the same year V. P. Danevskyi was unanimously elected by the council of Faculty of Law to the position of full-time associate professor. With his inherent energy, the scientist continued doing his favorite work and started his doctoral thesis. Gaining international experience at that time was a mandatory requirement for defending such a thesis. In view of this, on 1 February 1880, V. P. Danevskyi went on a twenty-month assignment abroad, during which he was accepted as a member of the Institute of International Law, whose headquarters since its formation in 1873-1878 located in Ghent and from 1878 to 1892 – in Brussels (Belgium).

During his foreign assignment, V. P. Danevskyi collected a lot of factual material, which was processed, structured and published in the form of a monograph after returning home. The result of hard work was the defence of his doctorate thesis "The system of political balance and legitimacy and the beginning of nationality in their relationship: historical and dogmatic research" which took place at the University of Kyiv in 1882.

After defending his doctoral thesis, in 1883 the scientist was elected by the council of Faculty of Law of Kharkiv University and approved by the Minister of Education as an Extraordinary Professor, and in 1884 – as an Ordinary Professor.

V. P. Danevskyi was known not only as the author of numerous scientific works, but also as an active popularizer of international law and its history, a brilliant lecturer who often gave lectures to students and ordinary Kharkiv residents. Thus, in 1883 in the building of Kharkiv University he gave three public lectures "On congresses and conferences", in which he widely covered, among other things, the historical aspect of the problem. There is also information, that he was invited to give lectures on international maritime law in Mykolaiv and Sevastopol.

Since 1888, alongside with lectures on international law, he taught a course in criminal law on instructions of the faculty. In 1893 he was transferred to the Department of Criminal Law and Judicial Proceedings. In 1895 Professor V. P. Danevskyi quit teaching and research in the field of international law and with his inherent energy and passion was engaged only in criminal law.

Danevskiy was an ardent supporter of the idea of equality of peoples, justifying his point of view, in particular, by historical experience. This is the position he took in his article "On the struggle against negro trade and slavery", published in the autumn of 1898, in which he emphasized the importance of the Congress of Vienna of 1814-1815, which had marked the beginning of the international fight against human trafficking.

But of course, V. P. Danevskiy's flair as a specialist in international law was most evident in his fundamental work "A guide to the study of the history and system of international law", published in Kharkiv a few years before his death (he died on 25 March 1895). The second and third chapters of the first volume of the book are entirely devoted to the formation and evolution of international law science.

The works of the scientist, which were forgotten in Soviet times due to ideological reasons and only briefly mentioned by researchers, contain many layers of information and scientific outcomes, which makes it possible not only to include V. P. Danevskiy into the list of most famous experts in the field of international law in Europe of that time, but also to emphasize his achievements in creating a solid basis for further research in the field of history of international law.

Основные друкoванные пpацн

Major printed works

1. Даневский В. П. Очерк новейшей литературы по международному праву. Санкт-Петербург : Тип. 2 отд. Собств. Е.И.В. канцелярии, 1876. IV, 273 с.
2. Даневский В. П. Изложение и мысли о сочинении Блунчли «О праве добычи». 1878. *
3. Даневский В. П. Мысли о каперстве и морской войне. *Юридический вестник*. 1878. № 4. С. 459–489.
4. Даневский В. П. Основания международного права, его принципы и цели. 1879.*
5. Даневский В. П. Современное состояние призового судоустройства по отношению к нейтральным и необходимые в нем реформы. 1879.*
6. Даневский В. П. Исторический очерк нейтралитета и критика Парижской морской декларации 16-го апреля 1856 года : История нейтралитета по отношению к морской торговле, учения публицистов о правах нейтральных и исследование Парижской морской декларации. Москва : Тип. К. Индриха, 1879. XIII, 466, X с.
7. Даневский В. П. Принципы международного права. 1880.*
8. Даневский В. П. Система политического равновесия и легитимизма и начала национальности в их взаимной связи: Историко-догматическое исследование. Санкт-Петербург : Тип. Р. Голике, 1882. 334 с.
9. Даневский В. П. Законы войны на суше. 1882.*
10. Даневский В. П. Конгрессы и конференции, как органы общения между народами. *Наблюдатель*. 1885. № 1. С. 134–174.*

11. Даневский В. П. О борьбе с неготорговлей и рабовладением. *Русская мысль*. 1892. № 9. С. 1–24.
12. Даневский В. П. Пособие к изучению истории и системы международного права. Вып. 1. Харьков: Тип. А. Н. Гусева (бывш. В.С. Бирюкова), 1892. II, 230, IV, I с.
13. Даневский В. П. Пособие к изучению истории и системы международного права. Вып. 2. Харьков: Тип. А. Н. Гусева (бывш. В.С. Бирюкова), 1892. V, 178 с.
14. Даневский В. П. Наше предварительное следствие, его недостатки и реформа. Москва: Т-во скоропеч. А.А. Левенсон, 1895.*

Література про нього

Literature about him

1. Алексеенко М. М. В. П. Даневский [Надгробная речь]. *Записки Харьковского университета*. 1898. Кн. 4. Летопись Харьковского университета. С. 17–18.
2. В. П. Даневский [Некролог]. *Журнал Министерства юстиции*. 1898. № 4. С. 344–346.
3. Гольцев В. А. [Рецензия] Даневский. Системы политического равновесия и легитимизма и начала национальности в их взаимной связи. СПб, 1882/ *Русская мысль*. 1882. № 5. URL: http://az.lib.ru/g/golxcsev_w_a/text_1882_danevsky_olderfo.shtml
4. Стоянов А. Н. [Рецензия] Даневский. Системы политического равновесия и легитимизма и начала национальности в их взаимной связи. СПб, 1882. *Юридический вестник. Изд. Моск. юрид. общества*. Москва : Тип. А.И. Мамонтова и Ко . 1883. № 4. С. 726–730.
5. Гредескул Н. А. В. П. Даневский [Надгробная речь]. *Записки Харьковского университета*. 1898. Кн. 4. Летопись Харьковского университета. С. 19–21.
6. Казанский П. Е. [Рецензия] В. П. Даневский. Пособие к изучению истории и системы международного права. Выпуск I и II. 1892. *Юридический вестник*. 1892. Т. XII. Кн. 2. С. 304.
7. Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования. 1805–1905 / под ред. М. П. Чубинского и Д. И. Багаля. Харьков : Тип. «Печатное дело», 1908. С. 247–249.
8. Касяненко Ю. Я. Даневський Всеволод Пійович. *Юридична енциклопедія*. У 6 т. Т. 2. Д–Й. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1999. С. 7–8.
9. Мартенс Ф. Ф. [Рецензия] Даневский В.: Очерк новейшей литературы по международному праву. СПб., 1876. IV; 273 с. *Правоведение*. 2008. № 1. С. 278–281.

10. Комнатная Ю. А. Воззрения Всеволода Пиевича Даневского (1852–1898) на проблему определения международного частного права. К 160-летию со дня рождения. *Юридическая наука*. 2011. № 4. С. 73–76.

11. Савчук К. А. Проблема основных прав государства в работах Андрея Николаевича Стоянова и Всеволода Пиевича Даневского. *Leges si viata*. 2012. № 12/4. С. 128–131.

12. Савчук К. О. Поняття та зміст принципів міжнародного права у працях Всеволода Пійовича Даневського. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 354–357.

13. Гавриленко О.А. В.П. Даневський історик міжнародного права. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право*. 2016. Вип. 22. С. 21–25.

14. Starodubtsev G. S. Vsevolod Pievich Danevskii: A Life Well-Lived. *Jus Gentium. Journal of International Legal History* (USA). 2019. Vol. 4. № 1.

15. Gavrylenko O.A., Syroed T.L. Classical and Modern Traditions in Kharkiv University: International and European Law. *Jus Gentium. Journal of International Legal History* (USA). 2019. Vol. 4. № 2. P. 607–620.

Догель Михайло Іванович

(1865 – 1936 рр.)

Народився 11 вересня 1865 р. у Гайдельбергу (Німеччина). Син професора фармакології Казанського університету. У 1888 р. закінчив Казанський університет, де пройшов курс зі званням дійсного студента фізико-математичних наук. У 1890 р. витримав випробування в юридичній випробувальній комісії при Казанському університеті, а в грудні 1890 р. вступив на службу до міністерства юстиції. У 1891 р. був призначений кандидатом на судові посади при Казанському окружному суді. У 1892 р. отримав закордонне відрядження за власний рахунок для наукових занять. У 1892–1893 рр. він слухав лекції в паризькій Ecole de Droit. Повернувшись з відрядження, витримав відповідний іспит на ступінь магістра міжнародного права і отримав звання приват-доцента при Казанському університеті. Тема магістерської дисертації – «Юридичне становище особи під час війни на суходолі». У червні 1895 р. за розпорядженням Міністерства народної освіти призначений приват-доцентом кафедри міжнародного права Харківського університету, а в листопаді 1896 р. переведений у званні приват-доцента на кафедру міжнародного права Казанського університету. В 1900 р. захистив у Харкові дисертацію на ступінь доктора міжнародного права. Тема докторської дисертації – «Про воєнне заняття (occupatio bellica)». Того ж року його було призначено екстраординарним професором кафедри міжнародного права Казанського університету. З 7 березня 1903 р. – ординарний професор по тій самій кафедрі. Приват-доцент кафедри міжнародного права юридичного факультету Петербурзького університету з 1911 по 1913 рр.

У той самий період М. І. Догель отримав місце члена Ради Головного управління у справах друку (на той час – головний орган цензури), що входив до складу міністерства внутрішніх справ. Як юрист, фахівець з міжнародного права, він займався питаннями міжнародного книгообміну й авторського права, був представником від МВС у Комісії з міжнародного обміну науковими і художніми виданнями при Міністерстві народної освіти.

Паралельно в 1911–1913 рр. він читав лекції (в якості приват-доцента) з історії міжнародних відносин на історико-філологічному факультеті Петербурзького університету, а в 1914 р. був призначений ординарним професором Юр'ївського університету кафедри поліцейського права із залишенням на займаних посадах. Того ж року М. І. Догель був за сумісництвом призначений керуючим юрисконсультською частиною Міністерства закордонних справ.

Під час громадянської війни М. І. Догель перебував на дипломатичній службі в білогвардійських урядах у Криму. У 1919 році емігрував до

Константинополя. Був обраний товаришем голови правління Російського комітету в Туреччині. Переїхав до Франції, жив у Парижі. Читав лекції на Російському юридичному факультеті Паризького університету (1925–1926). Виступав з доповідями в російських організаціях (1920-ті рр.). Помер 25 серпня 1936 р. у Парижі.

Dohel Mykhailo Ivanovych

(1865 – 1936)

He was born on 11 September 1865 in Heidelberg (Germany). Son of a pharmacology professor at Kazan University. In 1888 he graduated from Kazan University, where he had completed a course with the title of a full student of physical and mathematical sciences. In 1890 he passed the test in the legal examination commission at the University of Kazan and in December 1890 he entered the service of the Ministry of Justice. In 1891 he was appointed as a candidate for judicial positions at the Kazan district court. In 1892 he went on an assignment abroad at his own expense for scientific studies. From 1892 to 1893 he attended lectures at the Ecole de Droit in Paris. On returning from the business trip, he passed the exam for a master's degree in international law and received the title of Private Associate Professor at Kazan University. The topic of the master's thesis is "Legal status of a person during the land warfare". In June 1895, by order of the Ministry of Education, he was appointed as a private associate professor of Kharkiv University at the Department of International Law, and in November 1896 he was transferred to the position of a private associate professor at the Department of International Law at Kazan University. In 1900 he defended his thesis for the degree of Doctor of International Law in Kharkiv. The topic of the doctoral thesis was "On military occupation (occupatio bellica)". In the same year he was appointed as an extraordinary professor of the department of International Law at Kazan University. From 7 March 1903, he was an ordinary professor at the same department. He was a private associate professor of international law at Faculty of Law of St. Petersburg University from 1911 to 1913.

In the same period M. I. Dohel was appointed as a member of the Council of the Main Directorate for the Press (the main censorship body at that time), which was a part of the Ministry of Internal Affairs. As a lawyer, a specialist in international law, he dealt with issues of international book exchange and copyright, was a representative of the Ministry of Internal Affairs in the Commission on international exchange of scientific and artistic publications at the Ministry of Education.

Alongside with that, in 1911–1913 he gave lectures (as a private associate professor) on the history of international relations at the Faculty of History and Philology of St. Petersburg University, and in 1914 he was appointed as an ordinary professor at University of Yuriev (at the Department of Police Law) with the position

retained. In the same year M.I. Dohel was appointed as the head of the legal advisory unit of the Ministry of Foreign Affairs.

During the Civil war in Russia M.I. Dohel worked in the diplomatic bodies of the White movement in the south of Russia. In 1919 he emigrated to Constantinople. He was elected as a deputy of chairman of the board of Russian committee in Turkey. He moved to France and lived in Paris. He lectured at the Russian Faculty of Law at the University of Paris (1925-1926), made reports in Russian organizations (1920s). M.I. Dohel died on 25 August 1936 in Paris.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Догель М.И. Отчет о занятиях за границей. *Ученые записки Казанского университета*. 1894.*
2. Догель М.И. Юридическое положение личности во время сухопутной войны. Комбатанты. Магистерская диссертация. Казань : Типо-литогр. Имп. университета, 1894. 368 с.
3. Догель М. И. О военном занятии (Occupatio bellica). Казань : Типо-литогр. Имп. университета, 1899. 357 с.
4. Догель М.И. Международное право во время войны. Казань, 1905. 17 с.*

Література про нього

Literature about him

1. Догель Михаил Иванович. *Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского Казанского университета : За сто лет (1804–1904) : В 2 ч. Ч. 1 / под ред. заслуж. орд. проф. Н. П. Загоскина*. Казань : Типо-литогр. Имп. университета, 1904. С. 20.
2. Догель Михаил Иванович. *Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона : в 86 т. Т 84*. Санкт-Петербург, 1890–1907.
3. Ястржембский В.А. Догель Михаил Иванович. *Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования, 1805–1905 / под ред. М. П. Чубинского и Д. И. Багалея*. Харьков, 1908. С. 249–250.
4. Баринов Д.А., Ростовцев Е.А. Догель Михаил Иванович. *Биографика СПбГУ*. URL: <https://bioslovhist.spbu.ru/person/56-dogel-mikhail-ivanovich.html>.
5. Раскин Д.И. Род Догелей на службе русской науки. *Биосфера. Междисциплинарный научный и прикладной журнал*. 2016. Т. 8. № 1. С. 121–133.

Каченовський Дмитро Іванович

(1827 – 1872 рр.)

Д. І. Каченовський.

Народився 8(20) грудня 1827 р. у м. Карачеві Орловської губернії (Російська імперія). У 1839 р. з канцелярського училища в Орлі за успіхи був переведений до Харківської губернської гімназії, яку закінчив із золотою медаллю. З 1843 р. – студент юридичного факультету Харківського університету (з особливого дозволу попечителя університету графа Д. І. Головікіна). По закінченні навчання у 1847 р. його було залишено при університеті для підготовки до професорського звання.

Д. І. Каченовський увійшов до історії як юрист-міжнародник, який заклав основи вітчизняної науки міжнародного публічного права. Вже при вступі до університету Дмитро Іванович

привернув до себе загальну увагу як студентів, так і професорів. Про старанність занять студента Каченовського, зокрема, свідчить його твір «Про Закон XII таблиць», який за підсумками 1844/1845 навчального року був визнаний кращим серед студентських наукових робіт.

У травні 1849 р. відбувся прилюдний захист його магістерської дисертації «Історичний огляд положення міжнародного права про панування над морями», яка, на жаль, так і не була видана. У грудні 1849 р., отримавши призначення на посаду ад'юнкта, він став до роботи на кафедрі міжнародного права, де читав лекції з енциклопедії законодавства і державних установ, а також з основних законів Російської імперії.

В 1854 р. ад'юнкту Каченовському було дозволено відрядження на три місяці до Москви і Петербурга для огляду бібліотек та архівів, вивчення пам'яток європейської та російської дипломатії, відвідування лекцій, а також поповнення матеріалів для роботи з міжнародного права, над якою він працював.

У березні 1855 р. він склав іспити на ступінь доктора політичних наук і захистив дисертацію на тему: «Про каперів і призове судочинство у відношенні до нейтральної торгівлі» в Московському університеті. В грудні 1855 р. отримав звання екстраординарного професора кафедри загальнонародного права та дипломатії Харківського університету; викладав курс міжнародного права.

З цього часу розпочався розквіт наукової і публічної діяльності професора Д. І. Каченовського. Він друквався у різноманітних вітчизняних і зарубіжних виданнях, газетах та журналах, виступав з доповідями у Лондонському юридичному товаристві, встановлював зв'язки з видатними вченими і громадськими діячами Західної Європи, спостерігав та вивчав європейські політичні інститути, перебуваючи у закордонних відрядженнях.

Пропозиції Д. І. Каченовського щодо змін у правилах морської війни, викладені в його докторській дисертації, були відображені в Паризькій декларації з міжнародного морського права 1856 р.

У 1858 р. вчений отримав звання ординарного професора кафедри міжнародного права. Протягом 1860–1872 рр. читав у Харківському університеті курс державного права європейських країн.

У 1863 і 1866 рр. вийшли друком перші два випуски «Курсу міжнародного права», які стали значним внеском у вітчизняну і зарубіжну юридичну науку. На жаль, роботу над курсом так і не було завершено, але навіть перші два випуски стали вагомим доробком для міжнародно-правової наукової літератури не лише вітчизняної, де на той час не було жодного загального дослідження в цій царині, але й для зарубіжної, багаті монографіями і загальними курсами.

В 1867 р. дослідження Д. І. Каченовського «Про каперів та призове судочинство у відношенні до нейтральної торгівлі» було перекладено англійською з доповненням самого автора «Prize Law: Particularly with Reference to the Duties and Obligations of Belligerents and Neutrals» і надруковано в Лондоні.

Окрім наукової роботи, професор популяризував Харківський університет. За його ініціативи в 1868 р. Музей витончених мистецтв при Харківському університеті став членом Еранделева товариства любителів мистецтв у Лондоні (Arundel Society).

В 1850–1851, 1853–1857, 1867–1870 рр. Д. І. Каченовський обирався секретарем юридичного факультету. А в 1870 р. його на трирічний термін було обрано деканом юридичного факультету. Однак вже восени 1872 р. він був змушений просити факультет про відставку з цієї посади за станом здоров'я. В грудні 1872 р. помер у м. Харкові.

Kachenovskiy Dmytro Ivanovych

(1827–1872)

He was born on 8(20) December 1827 in Karachev, Orlov Province (Russian Empire). In 1839 for his academic achievements he was transferred from the clerical

school in Orlov to Kharkiv provincial gymnasium, which he graduated with a gold medal. Since 1843 was a student of the Faculty of Law of Kharkiv University (by the special permission of the university patron count D. I. Holovkin). After graduating in 1847 he stayed at Kharkiv University to prepare for a professorship

D. I. Kachenovskiy went down in history as an international lawyer who had laid the foundations of domestic science of public international law. Upon entering the university, D. I. Kachenovskiy attracted the general attention of both students and professors. The particular evidence of the diligence of Kachenovskiy's studies is, in particular, his work "On the Law of XII tables", which was recognized as the best among student research papers in the 1844/1845 academic year.

In May 1849 there was a public defense of his master's thesis "Historical review of international law on dominance over the seas" (unpublished). In December 1849, after being appointed as an adjunct, he entered the Department of International Law, where he gave lectures on the encyclopedia of legislation and government agencies, as well as on the basic laws of the Russian Empire.

In 1854 Kachenovskiy was allowed to travel to Moscow and St. Petersburg for three months to explore libraries and archives, study legal acts of European and Russian diplomacy, attend lectures, and collect materials for his work on international law.

In March 1855 he passed the examinations for the degree of Doctor of Political Sciences and defended his thesis "On privateers and prize proceedings, in relation to neutral trade" at Moscow University. In December 1855 he received the title of Extraordinary Professor at the Department of Public Law and Diplomacy; taught a course in international law.

Since then the flourishing of scientific and public activities of professor D. I. Kachenovskiy began. He published his works in various domestic and foreign publications, newspapers and journals, gave lectures in the London Law Society, established contacts with prominent scientists and public figures of Western Europe, observed and studied European political institutions during his assignments abroad.

D. Kachenovskiy's proposals on changing the rules of naval warfare, set out in his doctoral thesis, were reflected in the Paris Declaration Respecting Maritime Law of 16 April, 1856.

In 1858 he received the title of Ordinary Professor.

From 1860 to 1872 he taught a course in state law of European countries.

In 1863 and 1866 the first two issues of the "Course of international law" were published. They became a significant contribution to the domestic and foreign legal science. Unfortunately, D. I. Kachenovskiy did not have a chance to complete the "Course of International Law", but even the first two issues were a significant contribution not only to the domestic scientific literature, which did not have any general researches, but also to the foreign, rich in monographs and general courses.

In 1867 Kachenovskiy's research "On privateers and prize proceedings, in relation to neutral trade" was translated into English and supplemented by the author

himself, "Prize Law: particularly with reference to the duties and obligations of belligerents and neutrals", published in London. Upon his initiative, in 1868 the Museum of fine arts at Kharkiv University became a member of the Arundel Society of art lovers in London.

In 1850–1851, 1853–1857, and 1867–1870 he was elected as a secretary of the law faculty. In 1870 D. I. Kachenovskyi was elected as the Dean of the faculty of Law for a term of three years. However, in the autumn of 1872 he was forced to ask the faculty to resign from this position for health reasons. In December 1872 professor D. I. Kachenovskyi died in Kharkiv.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Каченовский Д.И. Генерал Тэйлор. *Московские ведомости*. 1851.*
2. Лорд Клейв. Томас Бебингтон Маколей; пер. Д. Каченовского. *Москвитянин*. 1852. Т. 5, № 17–18. С. 19–86.
3. Каченовский Д.И. Морские разбои Ост-Индского архипелага. *Московские ведомости*. 1852.*
4. Каченовский Д.И. Морская война и каперство в средние века (Начало). *Московские ведомости*. 1855. 24 февр. № 24.*
5. Каченовский Д.И. Морская война и каперство в средние века (Окончание). *Московские ведомости*. 1855. 26 февр. № 25.*
6. Каченовский Д.И. О каперах и призовом судопроизводстве, в отношении к нейтральной торговле : исслед. Москва: Тип. В. Готье, 1855. XVI, 174 с.
7. Война за наследство Испанского Престола / Т. Б. Маколей; пер. Д. И. Каченовского. *Русский вестник*. 1856. Т. 1. С. 331–372.
8. Каченовский Д.И. Успехи науки международного права в Германии и Англии. *Русский вестник*. 1856. Т. 2 : март, кн. 2. С. 28–34.
9. Каченовский Д.И. Жизнь и сочинения Даниеля Вебстера. (Рец. на кн.: *Works of Daniel Webster / Daniel Webster*. 4th ed. Boston: Little, Brown and Company, 1853. Vols. 1–6. Начало). *Русский вестник*. 1856. Т. 3. С. 385–416.
10. Каченовский Д.И. Жизнь и сочинения Даниеля Вебстера. (Рец. на кн.: *Works of Daniel Webster / Daniel Webster*. 4th ed. Boston: Little, Brown and Company, 1853. Vols. 1–6. Окончание). *Русский вестник*. 1856. Т. 4: июль, кн. 2. С. 239–278.
11. Каченовский Д.И. Взгляд на судьбу Испании в XIX в. *Русский вестник*. 1856. Т. 4: Сентябрь.*
12. Лорд Байрон / Томас Бебингтон Маколей ; пер. Д. И. Каченовского. *Русский вестник*. 1856. Т. 5: Октябрь. Кн. 2.*
13. Международное право древних греков / Лоран; пер. Д. И. Каченовского. *Прописки* (Москва). 1856. Кн. 5. Отд. 1. С. 225–256.

14. Каченовский Д.И. Взгляд на историю политических наук в Европе. *Русский вестник*. 1857. Т. 10. С. 5–42; 321–351.
15. Каченовский Д.И. Взгляд на историю политических наук в Европе. *Русский вестник*. 1857. Т. 11. Сентябрь. Кн. 2. С. 209–247.
16. Каченовский Д.И. Взгляд на историю политических наук в Европе. *Русский вестник*. 1857. Т. 12. Ноябрь. Кн. 1. С. 5–36.
17. Katchenovskiy D. Daniel Webster : Étude biographique. Bruxelles; Ostende : Librairie de Ferdinand Claassen, 1858. X, 144 p.
18. Katchenovskiy D. Daniel Webster, sa vie et ses oeuvres: Aperçu de l'histoire des États-Unis. Paris, 1858.*
19. Katchenovskiy D. Discourse on war and peace of Malinovsky. *Herald of peace*. 1858. June.*
20. Каченовский Д.И. Взгляд на историю политических наук в Европе. Москва : Тип. Каткова и К, 1859. [6], 142 с.
21. Каченовский Д.И. Христиан-Фридрих Вурм : [некролог]. *Русский вестник*. 1859. Т. 20, кн. 3–4. С. 136–144.
22. Каченовский Д.И. Отчет о путешествии по Западной Европе профессора Д. Каченовского в 1858–59 годах. Харьков : Унив. тип., 1860. [2], 47 с.
23. Каченовский Д.И. Вступительная лекция по международному праву: чтения проф. Д. И. Каченовским по возвращении из-за границы в имп. Харьк. ун-те (24 сент. 1859 г.). *Русское слово*. 1860. Кн. 4. Отд. 1. С. 1–17.
24. Каченовский Д.И. Воспоминания о Маколя: (дорогой памяти Т. Н. Грановского и П. Н. Кудрявцева). *Русское слово*. 1860. Кн. 6. Отд. 1. С. 55–111.
25. Каченовский Д.И. Труды общества, учрежденного в Англии, для развития общественной науки : [ст. первая]. *Русское слово*. 1860. Кн. 11. Отд. 2. С. 59–80.
26. Каченовский Д.И. Труды общества, учрежденного в Англии, для развития социальной науки : [ст. вторая]. *Русское слово*. 1860. Кн. 12. Отд. 2. С. 46–69.
27. Каченовский Д.И. Заметки о характере французов и англичан [Начало]. *Русская речь*. 1861. 15 янв. (№ 5). С. 72–76.
28. Каченовский Д.И. Заметки о характере французов и англичан [Окончание]. *Русская речь*. 1861. 19 янв. (№ 6). С. 90–95.
29. Каченовский Д.И. Мои встречи и беседы с г-жою Джемсон : (рассказ путешественника I, посвящ. преподавательницам жен. воскрес. шк. в Харькове) [Начало]. *Русская речь и Московский вестник*. 1861. 27 авг. (№ 69). С. 253–258.
30. Каченовский Д.И. Мои встречи и беседы с г-жою Джемсон : (рассказ путешественника II) [Продолжение] *Русская речь и Московский вестник*. 1861. 31 авг. (№ 70). С. 269–273.
31. Каченовский Д.И. Мои встречи и беседы с г-жою Джемсон : (рассказ путешественника III) [Окончание] *Русская речь и Московский вестник*. 1861. 3 сент. (№ 71). С. 285–287.

32. Каченовский Д.И. Новая Европа и Новая Россия : (лекция, читанная 6 окт. 1861 г. в Харьк. ун-те). *Русская речь и Московский вестник*. 1861. 3 дек. (№ 97). С. 705–710.

33. Каченовский Д.И. Энциклопедический словарь, составленный русскими учеными и литераторами. Санкт-Петербург : Тип. И. И. Глазунова и К, 1861. Т. 1 : А, Адбута дарма. XIV, 586 с. (Из содерж.: Аахенский конгресс (1818), С. 8–9; Агенты дипломатические, С. 454–464).

34. Каченовский Д.И. Краткий отчет о занятиях профессора Императорского Харьковского университета Д. И. Каченовского за границей с июня по октябрь 1861 г. Харьков : Унив. тип., 1862. 12 с.

35. Каченовский Д.И. О современном состоянии политических наук на западе Европы и в России: речь, написанная для произнесения в торжеств. собр. императ. Харьк. унта, 1862 г. Харьков : Унив. тип., 1862. [2], VI, [4], 172 с.

36. Каченовский Д.И. Прежнее и нынешнее положение русских университетов. *Русская речь и Московский вестник*. 1862. 4 янв. (№ 1). С. 2–6.

37. Daniel Webster : Étude biographique. Amérique et ses Hommes d'État / D. Katchenovsky. Bruxelles : Librairie de Ferdinand Claassen, 1863. 50 p.*

38. Katchenovsky D. On the present state of international jurisprudence : [read on June 21, 1858]. *Papers read before the Juridical Society, 1858–1863*. Vol. 2. London : William Maxwell, 1863. P. 99–111.*

39. Katchenovsky D. Biographical notice of the late professor Wurm : [read on March 7, 1859]. *Papers read before the Juridical Society, 1858–1863*. Vol. 2. Pt. 2. London : William Maxwell, 1863. P. 114–118.*

40. Katchenovsky D. On the present state of international jurisprudence : [read on May 5, 1861]. *Papers read before the Juridical Society, 1858–1863*. Vol. 2. Pt. 5. London : William Maxwell, 1863. P. 553–576.*

41. Каченовский Д.И. Курс международного права. Харьков: Унив. тип., 1863. Ч. 1, [кн. 1: Вступительные заметки; Часть Общая]. LXVIII, 120 с.

42. Каченовский Д.И. Международное право, изложил де-Галет. *Журнал Министерства юстиции*. 1863. Т. 16. Кн. 4. С. 207–228. (Рец. на кн.: де-Галет. Международное право. Санкт-Петербург, 1861).

43. Каченовский Д.И. Понятие о государстве у французов. *Санкт-Петербургские ведомости*. 1863. 4 мая. № 99.

44. Каченовский Д.И. Рассказы об Испании. *Русское слово*. 1863. Кн. 1, отд. 1. С. 1–53.

45. Каченовский Д.И. Корнваль Льюис. *Санкт-Петербургские ведомости*. 1864.

46. Каченовский Д.И. О сочинении Г. Сиренко на тему: «Об отношениях европейских государств к римскому двору по делам церкви, и в особенности о Конкордатах». *Извлечение из отчета о состоянии и деятельности*

Императорского Харьковского университета за 1862–63 академический год. Харьков : Унив. тип., 1864. С. 37–43.

47. Каченовский Д.И. Курс международного права. Харьков : Унив. тип., 1866. Ч. 1, кн. 2 : Часть Общая. 121–336 с.

48. Katchenovskiy D. Prize Law: Particularly with Reference to the Duties and Obligations of Belligerents and Neutrals / transl. from the russ. by F. T. Pratt. London : Stevens & Sons, 1867. X, 189 p.

49. Каченовский Д.И. Флоренция и ее старые мастера : (из путешествия по Италии). *Вестник Европы*. 1869. Т. 4, кн. 8. С. 634–683. Начало.

50. Каченовский Д.И. Флоренция и ее старые мастера : (из путешествия по Италии). *Вестник Европы*. 1869. Т. 5, кн. 10. С. 678–750. Окончание.

51. Указатель произведений, хранящихся в Музее изящных искусств при Императорском Харьковском университете. Скульптура: слепки со статуй и бюстов и под. / сост. Д. И. Каченовский. Харьков : Унив. тип., 1870.*

52. Каченовский Д.И. Государственное право Европейских держав : лекции. Харьков, 1871. 565, 15 с. (В кн. 22 лекции читанные в 1870/1871 акад. г. и прогр. курса. Литогр., написана от руки).*

53. Katchénowsky D. Nouvelles recherches sur les formes de gouvernement. *Revue de droit international et de législation compare*. Bruxelles, 1871. Т. 3. P. 12–54. (Рец. на кн.: Des formes de gouvernement et des lois qui les régissent / H. Passy. Paris, 1870).*

54. Каченовский Д.И. Курс международного права : по лекциям проф. Харьк. ун-та Д. И. Каченовского; сост. А. Дорошенко 1871/1872 г. Харьков, 1872. 230, [7], [6] с.

55. Каченовский Д.И. О современном состоянии политических наук на Западе Европы и в России. Антология мировой правовой мысли : в 5 т. / Нац. обществ.-науч. фонд ; рук. науч. проекта Г. Ю. Семигин. Москва : Мысль, 1999. Т. 4: Россия XI–XIX вв. С. 569–576. (Публ. по изд.: О современном состоянии политических наук на Западе Европы и в России. Харьков, 1862. С. 1–17, 130–160).

56. Каченовский Д.И. Курс международного права. *Антологія української юридичної думки*. Т. 8 : Міжнародне право / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : Юридична книга, 2004. С. 77–108.

57. Каченовский Д.И. Современное состояние международного правоведения : докл., прочит. на заседаниях Лондон. юрид. о-ва (21 июня 1856 г. и 5 мая 1862 г.). *Международное право*. 2013. № 2. С. 230–258.

Література про нього

Literature about him

1. Стоянов А. Н. Воспоминания о Д. И. Каченовском. Записки Харьковского университета. 1894. Кн. 1. С. 1–33.

2. Ковалевский М.М. Характеристика Д.И. Каченовского в связи с личными о нем воспоминаниями. *Памяти Дмитрия Ивановича Каченовского : Торжеств. засед. Юрид. о-ва при Имп. Харьк. ун-те 22 нояб. 1903 г. : Характеристики и воспоминания* / В.А. Ястржембский, М. Ковалевский, А.Н. Фатеев, Н.Ф. Сумцов, Л.Л. Гиршман, А.П. Шимков. Х. : Типо-Лит. Н.В. Петрова, 1905. С. 21–42.

3. Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905) / под ред.: М. П. Чубинский, Д. И. Багалея. Репринт. изд. 1908 г. Харьков : Сага, 2007. С. 242–247.

4. Академія у віках. *Літопис випускників Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. Київ : Логос Україна, 2008. С. 11–28.

5. Погодин С. Н. Дмитрий Иванович Каченовский и его ученики. *Национальные образы прошлого. Этническая доминанта в историографии и философии истории : третьи С.-Петербур. чтения по теории, методологии и философии истории, 20–21 апр. 2007 г.* Санкт-Петербург : Северная Звезда, 2008. С. 168–205.

6. Погодин С. Н. Правовые взгляды Д. И. Каченовского. *Философия права в России: теоретические принципы и нравственные основания*. Санкт-Петербург : Изд-во С.-Петерб. гос. ун-та, 2008. С. 163–179.

7. Каченовський Дмитро Іванович. *Професори Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. Харків : Кроссрууд, 2009. С. 69.

8. Охотнікова Н. Г. Питання міжнародного морського права у творах Д. І. Каченовського. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2009. № 872, вип. 6. С. 218–220.

9. Савчук К. О. Поняття та класифікація джерел міжнародного права у вченнях вітчизняних юристів-міжнародників ХІХ – початку ХХ ст. *Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку : зб. матеріалів міжнар. наук. симпозиуму «Дні порівняльного правознавства» (м. Київ, 8–11 квіт. 2009 р.)*. Київ : Логос, 2009. С. 677–679.

10. Становлення і розвиток провідного юридичного закладу освіти та науки України. *Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 1804–2009*. Харків : Право, 2009. Розд. 1. С. 6–43.

11. Сырых В. М. Каченовский Дмитрий Иванович. *Правовая наука и юридическая идеология России : энцикл. слов. биогр.* Т. 1 : ХІ – начало ХХ в. / отв. ред. и рук. авт. кол. В.М. Сырых. Москва : Юрист, 2009. С. 332.

12. Ніколаєнко Н. Роль вчених-правознавців Харківського університету у формуванні наукового світогляду Максима Ковалевського. *Юридична Україна*. 2010. № 8. С. 19–24.

13. Охотнікова Н. Г. Вплив Д. Каченовського на розвиток вітчизняної школи міжнародного права у ХІХ столітті. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2010. № 945. С. 59–62.

14. Охотнікова Н. Г. Роль Дмитра Івановича Каченовського у становленні та розвитку вітчизняної науки міжнародного права. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2010. № 919, вип. 7. С. 171–173.

15. Петрова Е. Е. Вклад российских ученых в становление института международного права. *Современные проблемы публичного права: международные и внутригосударственные аспекты.* Санкт-Петербург : Астерион, 2010. С. 24–28.

16. Сіваш О. М. Питання державного суверенітету в роботах учених-міжнародників Харківського університету (XIX ст.). *Проблеми законності.* Харків, 2010. Вип. 110. С. 17–26.

17. Буроменский М. В., Сенаторова О. В., Тарасов О. В. Харьковская школа международного права. *Альманах міжнародного права.* Одесса, 2011. Вып. 3. С. 57–77.

18. Пастушенко А. А. Английское каперство второй половины XVI века: структуры повседневности : дис. ... канд. ист. наук : 07.00.02 / Андрей Александрович Пастушенко ; М-во образования, науки, молодежи и спорта Украины, Харьк. нац. ун-т им. В. Н. Каразина ; науч. рук. С. Б. Сорочан. Харьков, 2011. 229 с.

19. Буроменский М. В., Сенаторова О. В., Тарасов О. В. Харківська школа міжнародного права. *Міжнародне право.* 2012. № 1. С. 123–139.

20. Охотнікова Н. Г. Вплив наукової спадщини Д. І. Каченовського на становлення і розвиток основних принципів міжнародного морського права. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2012. № 1000. С. 343–345. 2013 154.

21. Каченовський Дмитро Іванович. *Професори Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.* Харків : Право, 2014. С. 16.

22. Становлення й розвиток провідного юридичного закладу освіти і науки за часів Російської імперії, Радянського Союзу та перших років незалежності України. *Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 1804–2014.* Харків : Право, 2014. Розд. 1. С. 7–51.

23. Дидманидзе У. Т. Российская наука международного права XVI – начала XX вв. о войне. *Евразийский юридический журнал.* 2016. № 7. С. 95–100.

24. Кагановська Т. Є., Червяцова А. О. Дмитро Іванович Каченовський. *Universitates. Наука и просвещение.* 2008. № 3. С. 24–32.

25. Каченовський Дмитро Іванович, 1827–1872. URL: персон. бібліогр. покажч. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Наук. б-ка ; [уклад.: О. І. Самофал, Л. В. Покусай, В. В. Щабельник; відп. за вип. Н. П. Пасмор]. Електрон. текст. дані. Харків, 2018. 37 с.

26. Пастушенко А. О. Між ідеалізмом та позитивізмом: методологічний бунт Д. І. Каченовського. *Гілея: науковий вісник*. Київ, 2015. Вип. 118 (№ 3). С. 178–182.

27. Пастушенко А. О. Наукова робота Д. І. Каченовського і Західний світ: взаємні рефлексії. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : Історичні науки*. 2015. Вип. 8. С. 84–93.

28. Савчук К. О. Дмитро Іванович Каченовський – один із фундаторів вітчизняної науки міжнародного права. *Міжнародне право. Науково-практичний фаховий журнал*. 2013. № 1–2. С. 190–200.

29. Савчук К. О. Дмитро Іванович Каченовський та його внесок у становлення світової та вітчизняної науки міжнародного права. *Український щорічник міжнародного права*. 2009. Київ, 2014. С. 575–585

30. Савчук К. О. Дмитро Іванович Каченовський як юрист-міжнародник. *Правова держава: щорічник наук. праць*. 2009. Вип. 20. С. 404–411.

31. Савчук К. О. Розвиток науки міжнародного права в Україні у XIX – першій половині XX сторіччя. *Українській щорічник міжнародного права*. Київ, 2010. С. 264–292 (у співавторстві).

32. Денисов В. Н., Савчук К. О. Наука міжнародного права в Україні у XIX – першій половині XX століття: історія становлення та розвитку. *Право України*. 2012. № 3–4. С. 258–267.

33. Гавриленко О.А. Сироїд Т.Л. Кафедра міжнародного і європейського права Харківського університету: класична традиція та сучасність. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право*. Вип. 26. 2018. С. 10–15.

Ланг Йосип Матвійович / Joseph Lang

(близько 1775 – 1820 рр.)

Народився близько 1775 р. у Німеччині у м. Фрайбург-ім-Брисгау (Freiburg im Breisgau). З 1793 по 1798 рр. навчався філософії та правознавству в Фрайбурзькому університеті. Після закінчення університету працював у тому ж університеті репетитором філософії та математики. У 1795 р. йому було доручено (через хворобу штатного професора математики) викладати цю науку.

У квітні 1803 р. разом з іншими викладачами-іноземцями його було запрошено до Харківського університету. Спочатку перебував на посаді ад'юнкта філософських та математичних наук. У 1809 р. обраний Радою університету екстраординарним професором філософії, у 1812 р. призначений ординарним професором університету. Грунтовна освіта та різнобічна підготовка Й. М. Ланга дозволила йому виконувати в університеті низку обов'язків, у тому числі значних. Так, за вибором Ради Харківського університету, від початку його функціонування і до 1812 р. він обіймав посаду секретаря морально-політичного відділення; з 1807 р. за сумісництвом виконував обов'язки суббібліотекаря.

Під час перебування у Харкові (1803–1820 рр.) Й. Ланг, окрім загального цивілізаційного та народного права (саме так на той час іменувалося право міжнародне), викладав значну кількість інших навчальних дисциплін, а саме: природне право; дипломатику; державне господарство; народну економію та політичну арифметику; науку про суспільні прибутки; науку про фінанси, поліцію та державні прибутки; політичну економію; логіку та метафізику.

У період своєї науково-викладацької діяльності в Харківському університеті Й. Ланг видав друком дві значні праці: «Meber der obersten Grundsatz der politischen Oeconomie» («Про вищий принцип політичної економії», Рига, 1807) та «Grundlinien der politischen Aritmetik» («Основи політичної арифметики», Харків, 1811). У цей час професор також двічі виступав з актовими промовами. Перша, виголошена у 1810 р., називалася «Ober das Studium der juridischen und politischen Wissenschaften» («Про вивчення юридичних і політичних наук»). Її актуальність була зумовлена наказом 1809 р. про створення при університеті інституту цивільних чиновників. Науковець вважав, що державний чиновник мусить засвоїти юридичні та політичні науки, що містять загальні та важливі пізнання, а саме: природне право або філософічне правознавство; вітчизняне позитивне право; державне господарство; вітчизняну історію і статистику; римське право. Друга його актова промова 1814 р. була присвячена фінансовим проблемам та іменувалася у «Was ist das Geld?» («Що є гроші?», видана у 1815 р.).

У Харківському університеті Й. М. Ланг виявляв себе як «неспокійний іноземець», енергійно відстоюючи права і свободи викладачів, за що

неодноразово отримував догани та попередження про притягнення до університетського суду. В історичних довідках та записках університету зазначається, що Й. М. Ланг був «захисником свободи» в усіх її проявах. Вочевидь, саме це стало справжньою причиною його звільнення «без атестату» 26 серпня 1819 р. за рішенням міністра духовних справ і народної освіти Російської імперії начебто через «самовільний від'їзд за кордон».

Помер у 1820 р. дорогою з Харкова до Санкт-Петербургу. За іменним рескриптом російського імператора його вдові та дітям було призначено пенсію.

Lanh Yosyp Matviiovych

(around 1775 – 1820)

Born around 1775 in Freiburg im Breisgau (Germany). From 1793 to 1798 he studied philosophy and law at the University of Freiburg. After graduating from university he worked at the same university as a lecturer in philosophy and mathematics. In 1795 he was entrusted to teach mathematics due to the illness of a full professor.

In April 1803, together with other foreign lecturers, he was invited to Kharkiv University. Initially, he was an adjunct of philosophy and mathematics. In 1809 he was elected by the University council as an extraordinary professor of philosophy, in 1812 he was appointed an ordinary professor of the university. Y. Lanh's good education and versatile training allowed him to perform a number of duties at the university, including significant ones. Thus, by the choice of the University council, since the day of its opening until 1812 he had been holding the position of secretary of the Department of Morality and Politics; from 1807 he worked part-time as a sub-librarian.

During his stay in Kharkiv (1803–1820) Y. Lanh, in addition to general civilizational and nations' law (this is what international law was called at that time), taught a large number of other disciplines, namely: natural law; diplomacy; state economy; national economy and political arithmetic; the science of social income; science of finance, police and public revenues; political economy; logic and metaphysics.

During his career at Kharkiv University, Y. Lanh published two significant works: "Meber de obersten Grundsatz der politischen Oeconomie" ("The highest principle of political economy", Riga, 1807) and "Grundlinien der politischen Aritmetik" ("Fundamentals of political arithmetic", Kharkiv, 1811). At that time, the professor also gave two commencement speeches.

The first, given in 1810, was called "Ober das Studium der juridischen und politischen Wissenschaften" ("On the study of legal and political sciences"). It was important due to the order of 1809 on the establishment of the institute of civil servants at the university. The scholar believed, that a civil servant had to master legal and political sciences, which contained general and important knowledge, namely: natural law or philosophical jurisprudence; domestic positive law; state economy; national history and statistics; Roman law. His second speech in 1814 was

devoted to financial problems and was called “Was ist das Geld?” (“What is money?”, published in 1815).

At Kharkiv University, Y. Lanh proved to be an “anxious foreigner”, vigorously defending the rights and freedoms of lecturers. Due to this he frequently received reprimands and warnings about being brought to the university court. Historical references and notes of the university state, that Y. Lanh was a “defender of freedom” in all its aspects. Apparently, this was the real reason for his dismissal “without a certificate” on August 26, 1819, by the decision of the Minister of Spiritual Affairs and Public Education of the Russian Empire, allegedly due to “unapproved departure abroad”.

He died in 1820 on the way from Kharkiv to St. Petersburg. According to the personal rescript of the Russian emperor, his widow and children were granted a pension.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Lang J. Ober das Studium der juridischen und politischen Wissenschaften / Об изучении юридических и политических наук. *Речи, произнесенные в торжественном собрании Императорского Харьковского университета, бывшем 30 июня 1810 г.* Харьков, 1811.

2. Lang J. Grandlinien der politischen Arithmetik. 1811, hrsg. von G. Uebe, Bern : Verlag Peter Lang. 1988.

Література про нього

Literature about him

1. Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905) / под ред. проф. М. П. Чубинского и проф. Д. И. Багаля. Харьков : Тип. «Печатное дело», 1908. С. 167, 187, 271–272.

2. Покидченко М. Г., Йозеф Ланг – новое имя в истории российской науки. «*Вестник Российской академии наук*». 1994. Т. 64. № 3. С. 266–270.

3. Хохуляк В. В. Російсько-німецька школа фінансів та її вплив на становлення вітчизняної науки фінансового права. *Фінансове право*. 2012. № 4 (22). С. 19–22.

4. Воспоминания о Харьковском университете профессора Людвиг Якоба. *Харківський історіографічний збірник*. 2014. Вип. 13. С. 218–259.

5. Пасічник Н. Актові промови викладачів фінансово-економічних дисциплін Харківського університету першої третини ХІХ ст. як форма науково-просвітницької діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : збірник наукових праць. Серія 6: Історичні науки*. 2015. Вип. 13: Ювілейний випуск до 180-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова. С. 210–213.

6. Рубанов В. В. Истоки Харьковской школы политического анализа и ее влияние на формирование теории и методологии политической аналитики. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна, серія «Питання політології»*. 2017. Вип. 31. С. 5–11.

7. Пасічник Н. Йозеф Ланг: сучасний погляд на життєвий шлях та наукову спадщину професора Харківського університету. *Europa Orientalis. Studia z Dziejów Europy Wschodniej i Państw Bałtyckich*. 2018. No 9. С. 11–24.

Міцкевич Олександр Миколайович /

(1801 – 1871 рр.)

Народився у 1801 р., на хуторі Заосся неподалік м. Новогрудок Гродненської губернії Російської імперії (нині Гродненська обл. Білорусі) в родині дрібного шляхтича, адвоката Миколая Міцкевича. Доводився рідним братом видатному польському поетові Адаму Міцкевичу (1798–1855).

З 1819 р. навчався на юридичному факультеті Віленського університету. Виявляв значні успіхи у навчанні. Брав участь у конкурсі наукових праць з історії права з роботою «Який вплив римське законодавство мало на законодавство польське та литовське?», посівши друге місце. Згодом це його дослідження разом з коментарями видатного юриста Й. Левеля було опублі-

коване у часописі «Dziennik Warszawski» (1825–1826 рр.). Водночас, будучи студентом О.М. Міцкевич разом з братом Адамом брав участь у діяльності таємних молодіжних організацій, проходив як обвинувачений у «процесі філоматів». З листопада 1823 р. до квітня 1824 р. ув'язнений у францисканському монастирі м. Вільно. Через брак доказів був звільнений.

Завершив навчання в університеті у 1826 р. Того самого року він став лауреатом нагороди Віленського університету розміром у 100 срібних рублів, що видавалася найуспішнішому студентові-юристу. У 1827 р. захистив латиномовну дисертацію «De pominiis rignoe» (латинською мовою) та здобув ступінь магістра законодавства і церковного права та вступив на службу до Кременецького (Волинського) ліцею викладачем римського права, а також цивільного польсько-литовського права.

За час викладання в ліцеї О. М. Міцкевич написав польською мовою кілька творів з історії польсько-литовського права та уклав посібники з предметів, які викладав. Усі ці твори були схвалені до друку, але опубліковано лише один: «Про вплив римського законодавства на законодавство польсько-литовське» (Варшава, 1827).

Після придушення польського повстання 1830 р. царським урядом у 1832 р. було закрито Віленський університет і Кременецький ліцей та ліквідовано Віленський навчальний округ. У 1833 р. О.М. Міцкевича відряджено в розпорядження попечителя Київського навчального округу для роботи над створенням юридичного підґрунтя для переміщення матеріальної бази ліквідованого навчального закладу до щойно заснованого Університету св. Володимира в Києві. З початком занять у 1834 р. він був залишений викладачем римського права, 26 березня 1835 р. радою університету його було затверджено на посаді екстраординарного професора, а вже 2 липня 1836 р. – ординарного професора. Водночас на певний час на нього було покладено виконання обов'язків секретаря факультету.

Незважаючи на стрімку наукову кар'єру, О.М. Міцкевич все ж вважався політично неблагонадійним. Вочевидь, саме через це 29 січня 1838 р. його було переведено до Харківського університету на посаду ординарного професора кафедри римського права (в подальшому – римського законодавства та історії), де він у подальшому й працював протягом двадцяти років. Професор здійснював викладання навчальних курсів «Історія римського права», «Система римського права», «Сімейне і спадкове право із системи римського законодавства», «Система римського цивільного права у вигляді пандектів». За дорученням ради університету 30 серпня 1848 р. на урочистому зібранні з приводу початку нового навчального року виголосив латиную промову «*De juris Romani indole oratio*» («Промова про властивості римського права»).

Після раптової смерті в 1849 р. професора Г. С. Гордеєнкова (Гордієнка), який, окрім кримінального права, водночас викладав курс загальнонародного права (як тоді іменувалося міжнародне право), на О. М. Міцкевича, зважаючи на нагальну необхідність, було покладено й читання лекцій з обох цих навчальних дисциплін.

У цьому ж (1849) році О. М. Міцкевича одностайно було обрано деканом юридичного факультету та затверджено на цій посаді Міністром народної освіти. На цій посаді він перебував до 1 січня 1850 р.

У 1845 р., враховуючи науково-педагогічний стаж, професора було нагороджено знаком «XV років бездоганної служби», а в 1850 р. він отримав знак «XX років бездоганної служби». За вислугою 25 років у 1852 р. О. М. Міцкевич був залишений на службі ще на п'ять років, а після цього, отримавши знак «XXV років бездоганної служби», подав у відставку і 3 серпня 1858 р. вийшов на пенсію. Помер 16 (за іншими даними 22) листопада 1871 р. у придбаному раніше

невеликому маєтку Губернія поблизу Кобрина на білоруському Поліссі. Близько двох десятків наукових праць О. М. Міцкевича з історії римського і польсько-литовського права залишилися неопублікованими.

Mitskevych Oleksandr Mykolaiovych

(1801–1871)

Born in 1801 in the small village of Zaossia near Novogrudok town, Grodno Province of the Russian Empire (now Grodno region, Belarus) in the family of a small nobleman, lawyer Mykolai Mitskevych. He was a brother of a famous Polish poet Adam Mickiewicz (1798-1855).

Since 1819 O. M. Mitskevych studied at the Faculty of Law in Vilnius University. He showed significant success in his studies. He participated in the competition of scientific works on the history of law with the work "What influence did Roman law have on Polish and Lithuanian law?" and took second place. Later, his study, together with the comments of the eminent lawyer Y. Level, was published in the journal "Dziennik Warszawski" (1825–1826). At the same time, while being a student, O. M Mitskevych, together with his brother Adam, took part in secret youth organizations and was one of the accused in the "Philomath process". From November 1823 to April 1824 he was imprisoned in the Franciscan monastery in Vilno. He was released due to lack of evidence.

He graduated from the university in 1826. In the same year he won the award of the University of Vilnius in the amount of 100 silver rubles, which was awarded to the most successful law student. In 1827 he defended his thesis "De nominis pignore" (in Latin) and received a master's degree in law and ecclesiastical law and started working the Kremenets (Volyn) lyceum as a teacher of Roman law, as well as civil Polish-Lithuanian law.

During his teaching at the lyceum O. M Mitskevych wrote several works on the history of Polish-Lithuanian law in Polish and textbooks on the subjects he taught. All those works were approved for publication, but only one of them was published: "On the Influence of Roman legislation on Polish-Lithuanian legislation" (Warsaw, 1827).

After the suppression of the Polish uprising in 1830, the tsarist government closed Vilnius University and Kremenets Lyceum in 1832 and liquidated the Vilnius educational district. In 1833 O.M. Mitskevych was sent to the disposal of the patron of the Kyiv educational district to work on creating a legal basis for moving the material base of the liquidated educational institution to the newly established University of St. Volodymyr in Kyiv. With the beginning of classes in 1834 he was left as a teacher of Roman law. On 26 March 1835 the university council approved him as an Extraordinary Professor and on July 2, 1836 – an Ordinary Professor. At the same time, he was assigned to perform the duties of the secretary of the faculty for a while.

Despite a successful scientific career, O.M. Mitskevych was still considered politically unreliable. Apparently, because of this on 29 January 1838 he was

transferred to Kharkiv University to the position of ordinary professor of Roman law (later – Roman law and history), where he worked for twenty years. The professor taught courses of History of Roman law, System of Roman law, Family and inheritance law from the system of Roman law, System of Roman civil law in the form of pandects. On behalf of the university council on 30 August 1848 at a solemn meeting on the occasion of the beginning of the new academic year he gave a speech in Latin “De juris Romani indole oratio” (“Speech on the features of Roman law”).

After the sudden death of professor H. S. Hordiiienkov (Hordiienko), (who, in addition to criminal law, at the same time taught a course in international law) in 1849, O. M. Mitskevych, according to the circumstances, was entrusted with lecturing in both of these disciplines.

In the same year (1849) O. M Mitskevych was unanimously elected as the dean of the Faculty of Law and approved for this position by the Minister of Education. He had been holding this position until 1 January 1850.

In 1845, taking into account the scientific and pedagogical experience, the professor was awarded the badge “XV years of impeccable service”, and in 1850 he received the badge “XX years of impeccable service”. After serving 25 years in 1852, O. M Mitskevych was left in the service for another five years, and after that, having received the badge of “XXV years of impeccable service”, he resigned and on 3 August 1858, he retired. He died on 16 November (according to other sources 22 November) in 1871 in the previously acquired small mansion of Huberniia near Kobryn in Polissya, Belarus. About two dozen scientific works by Mitskevych on the history of Roman and Polish-Lithuanian law remained unpublished.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Обзорение систем философии, образовавшихся во Франции. *Tygodnik* (Санкт-Петербург).*
2. О влиянии римского законодательства на законодательство польско-литовское. *Dzennik Warszawsky*. 1825. № 4; 1826. № 6.*

Література про нього

Literature about him

1. Мицкевич (Александр Николаевич). *Энциклопедический словарь*. Т. XIXа: Михаила орден – Московский телеграф. Санкт-Петербург : Типо-литогр. И.А. Эфрона, 1896. С. 508.
2. Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905) / под ред. проф. М. П. Чубинского и проф. Д. И. Багаля. Харьков: Тип. «Печатное дело», 1908. С. 171–173, 210, 211.
3. Wrzosek A. Aleksander Mickiewicz. Ostatni professor prawa w dawnym Liceum Krzemienieckim (Sylwetka skreślona przez jego ucznia). *Minerwa Polska*. 1927. Nr. 1. S. 75–79.

4. Makowiecka Z. Mickiewicz Julian Aleksander (1801–1871). *Polski Słownik Biograficzny*. Tom XX. Zeszyt 8. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk : Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich; Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1975. S. 706.

5. Бушанський В.В. Міцкевич Олександр Миколайович. *Юридична енциклопедія*: У 6 т. Т. 3 : К–М. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. С. 792.

6. Sondel J. Aleksander Mickiewicz i jego poglądy na tle sporu z początków XIX wieku na temat roli prawa rzymskiego w dawnej Polsce. *Krakowskie studia z historii państwa i prawa*. 2004. Т. 1. S. 9–25.

7. Дуда І., Ткачов С. Міцкевич Олександр. *Тернопільський енциклопедичний словник*: у 4 т. Т. 2 : К–О. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграф. комбінат «Збруч», 2005. С.538.

8. Майданик Р. А., Дідковська І. А. Цивілістична школа в Імператорському університеті Св. Володимира. *Київська школа цивілістики: до 175-річчя Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 1834–2009* / за ред. Р. А. Майданика. Київ : Алерта, 2009. С. 13–42.

9. Міцкевич Олександр. *Гриценко І.С., Короткий В.А. Юридичний факультет Університету св. Володимира. 1834–1920*. Київ : Либідь, 2009. С. 20–22.

10. Марценюк Р. Литва-Україна-Литва – життєвий та творчий шлях професора Олександра Міцкевича. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2016. № 1 (128). С. 42–48.

Орнатський Сергій Миколайович

(1806 – 1884 рр.)

Народився 19 (31) березня 1806 р. у Городищенському погості (тепер с. Городище Волховського р-ну Ленінградської обл., Росія). У період з 1828 по 1832 рр. навчався на юридичних факультетах Петербурзького й Берлінського університетів, працював кодифікатором цивільного законодавства у 2-му відділенні Власної його імператорської величності канцелярії. У 1835 р. розпочав трудову діяльність у Київському університеті Святого Володимира на посаді завідуючого кафедри російських цивільних законів і процесу, виконував обов'язки секретаря юридичного

факультету. З 1841 по 1843 рр. працював на посаді декана юридичного факультету. З 1835 р. – доктор права. У 1840 р. С. М. Орнатського призначено на посаду проректора університету, але адміністративна робота не надто приваблювала вченого.

Протягом 1846–1848 рр. – завідувач кафедри міжнародного права і дипломатії Харківського університету.

Наукова спадщина С. М. Орнатського вирізняється фундаментальними дослідженнями епістемологічних проблем порівняльного правознавства. Зокрема, його увагу привертало такі проблеми: співвідношення людських законів та «закону вічної правди»; причини різниці між людськими законами; межа протилежності між законодавствами різних країн; можливість рецепції, запозичення норм законодавства однієї держави іншою. С. М. Орнатський був переконаний, що для всіх людей, незалежно від просторово-часового виміру, існує універсальний та незмінний «закон вічної правди». Вчений обстоював

думку про первинність суб'єктивного фактору в правотворенні («мудрий законодавець») та істотний вплив «народного духу» при створенні законів.

С. М. Орнатський вважається фундатором концепції «кількісних відмінностей», яка, у свою чергу, допомогла йому поставити питання щодо існування чи відсутності взаємозв'язку між системами законодавства різних держав через призму протилежних понять «подібність-різниця», які відображали спільні або відмінні ознаки суспільного розвитку. Як один з розробників ідей юридичної енциклопедистики, він звертав пильну увагу на законознавство. В його межах він пропонував спільно вивчати загальне законодавство, що мало вплив на всіх жителів однієї держави, та приватне законодавство (законодавство окремих частин держави, в даному випадку – різноманітні закони, що діяли на окремих територіях Російської імперії). Таке спільне вивчення мало відбуватися, передусім, у межах порівняльно-історичного дослідження та мало на меті як теоретично-наукові, так і суто практичні цілі. Зокрема, таким чином можливо було з'ясувати недоліки і позитиви цих законів, виявити, що можна було запозичити, враховуючи загальне благо та приватні інтереси, віднайти і вилучити різноманітні протиріччя, що зустрічаються у законодавчих актах.

У 1848 р. професор переїхав з Харкова до Москви й працював на кафедрі енциклопедії законознавства та російських державних законів Московського університету. Але вже за рік через тяжку хворобу С.М. Орнатський полишив службу та подав у відставку. Помер у січні 1884 р. у Курську.

Ornatskyi Serhii Mykolaiovych

(1806–1884)

Born on 19(31) March 1806 in Horodyshche village (Volkhovsky district, Leningrad region, Russia). During 1828-1832 he studied at the faculties of law of St.Petersburg and Berlin universities, worked as a codifier of civil law in the 2nd department of His Imperial Majesty's Chancellery. In 1835 S.Ornatskyi began his career at St.Volodymyr's University in Kyiv as the head of the Department of Russian Civil Law and Procedure, acting as secretary of the Faculty of Law. During 1841–1843 he worked as dean of the Faculty of Law. From 1835 he was a doctor of law. In 1840 S.Ornatskyi was appointed vice-rector of the University.

Since 1846 he was the head of the Department of International Law and Diplomacy at Kharkiv University.

S.Ornatskyi's scientific heritage is distinguished by fundamental studies of epistemological issues of comparative jurisprudence. In particular, he focused on such issues as: the relationship between human laws and the "Law of Eternal Truth"; the reasons for the difference between human laws; the boundary of contradictions between the laws of different countries; possibility of reception, borrowing of norms of the legislation of one state to another. S. Ornatskyi was convinced that for all people,

regardless of space-time dimension, there is a universal invariant “Law of Eternal Truth”. The scholar argued for the primacy of the subjective factor in lawmaking (“wise legislator”) or a significant influence in the creation of the laws of “people’s spirit”.

S.Ornatskyi is considered the founder of the concept of “quantitative differences”, which, in turn, helped him to raise the issue of existence or absence of interrelationships between the legal systems of different states through the lens of opposite concepts “similarity-difference”, which reflected common or different signs of social development. As one of the developers of the ideas of legal encyclopedics, he paid close attention to jurisprudence. Within its framework, he proposed to study jointly the general legislation that affected all the inhabitants of one state, and private legislation (legislation of individual parts of the state, in this case – various laws in force in certain territories of the Russian Empire). Such a joint study was to take place, first of all, within the framework of comparative-historical research and was aimed at both theoretical-scientific and practical goals. In particular, it was possible to find out the shortcomings and weaknesses of these laws, to find out what could be borrowed, taking into account the common good and private interests, to find and eliminate various contradictions found in legislation.

In 1848 S.Ornatskyi moved to Moscow and worked at the Department of Encyclopedia of Law and Russian State Laws at Moscow University. A year later due to a serious illness S.Ornatskyi left the service and resigned. He died in January 1884 in Kursk.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Орнатский С. Н. Об отношении между общим и частным в законодательстве и законоведении. *Журнал Министерства народного просвещения*. 1839. Август. С. 63–110.
2. Орнатский С. Н. Об отношении между общим и частным в законодательстве и законоведении. *Журнал Министерства народного просвещения*. 1839. Сентябрь. С. 169–196.
3. Орнатский С. Н. Об отношении между общим и частным в законодательстве и законоведении. Киев, 1840.*
4. Орнатский С. Н. Сравнительный взгляд на современные представления об энциклопедии и взгляды о ней у древних греков и римлян. Москва, 1855. 59 с.
5. Орнатский С. Н. О единстве всеобщего, высшего закона правды в сравнении со множеством и разнообразием положительных законов в разных человеческих обществах. Москва, 1856.*

Література про нього

Literature about him

1. Орнатский Сергей Николаевич. *Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского Московского университета*. Т. 2. Москва: Универ. тип., 1855. С. 174–182.

2. Касяненко Ю.Я. Орнатський Сергій Миколайович. *Юридична енциклопедія*. У 6 т. Т. 4 : Н–П. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 2002. С. 326.

3. Орнатский Сергей Николаевич. *Императорский Московский университет: 1755–1917 : энциклопедический словарь* / А. Ю. Андреев, Д. А. Цыганков Москва : РОССПЭН, 2010. С. 529–530.

Паулович Костянтин Павлович

(1781–186? р.)

Народився в 1781 р. в Угорщині. Закінчив Пештський університет, у якому працював на філософському і юридичному факультетах. У 1805 р. йому було присуджено науковий ступінь доктора вільних наук та філософії. З 1806 р. працював нотаріусом. З 1807 по 1808 рр. був викладачем історії в гімназії війська Донського у м. Черкаськ. З 1808 р. за протекцією Харківського університету викладав римське право у Слобідсько-Української гімназії. З 1810 р. – ад'юнкт кафедри римського права Харківського університету. Викладав римське право цивільним чиновникам у м. Харків. З 1811 по 1815 рр. – секретар морально-політичного відділення. Викладав з 1810 по 1815 рр. загальне

природне право, загальне кримінальне право, російське кримінальне право, історію римського права і римське право, загальне публічне право, загальне кримінальне право.

Був членом «Випробувального для цивільних чиновників комітету» (23 квітня – 21 жовтня 1834 р.). У 1816 р. став екстраординарним професором, а в 1817 р. – ординарним професором Харківського університету. Активно працював над створенням енциклопедичних видань із різноманітних аспектів права.

З 1817 р. по 1834 рр. – професор кафедри міжнародного права.

Як заслуженого професора, К. Пауловича «звільнено зовсім від служби» на підставі розпорядження міністра народної освіти від 21 жовтня 1834 р. Після цього він був членом наглядової ради в Інституті шляхетних дівиць з господарських питань. Мав статус статського радника.

Paulovych Kostiantyn Pavlovych

(1781–186?)

Born in 1781 in Hungary. He graduated from the University of Pest, where he worked at the faculties of Philosophy and Law. In 1805 he obtained the degree of Doctor of Liberal Sciences and Philosophy. From 1806 he worked as a notary. During 1807–1808 he was a teacher of history at the gymnasium of Don Army in Cherkasy. From 1808, under the auspices of Kharkiv University, he taught Roman law at the Sloboda Ukraine gymnasium. From 1810 he was an associate professor at the department of Roman law at Kharkiv University. He taught Roman law to civil servants in Kharkiv. During 1811–1815 he was secretary of the Department of Morality and Politics. From 1810 to 1815 he taught General Natural Law, General Criminal Law, Russian Criminal Law, History of Roman Law and Roman Law, and General Public Law.

He was a member of the “Test Committee for Civil Servants” (April 23 – 21 October 1834). In 1816 he became Extraordinary Professor, and in 1817 – Ordinary Professor at Kharkiv University. He worked actively on the creation of encyclopedic publications on various aspects of law. During 1817–1834 he was a professor at the department of International Law. As an honored professor, K.Paulovych was “dismissed from service completely” on the basis of an order of the Minister of Education dated 21 October 1834. He was a member of the supervisory board on economic affairs at the Institute for Noble Maidens. He also had the status of a state adviser.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Паулович К.П. О состязательных истинах уголовных законов. 1816.*
2. Паулович К.П. Конспект, или краткое обозрение дипломатики вообще. Харьков, 1829.
3. Паулович К.П. Конспект римского правоведения. Харьков, 1829.*
4. Паулович К.П. Замечания о Лондоне и об Италии. Три отрывка из путешествия по Европе, части Азии и Африки. Харьков, 1846.
5. Паулович К.П. Замечания об Италии, преимущественно о Риме. Два отрывка из путешествия по Европе, части Азии и Африки. Харьков, 1856.

Література про нього

Literature about him

1. Розальон-Сошальский А.Г. Мои воспоминания. *Харьковские губернские ведомости*. 1870. № 36.

2. Решетов Н.А. Люди и дела давно минувших дней. *Русский архив*. 1886. № 10. С. 221–225.

3. Багалея Д. И. Воспоминания о Полтавской гимназии и Харьковском университете за полстолетия назад. *Опыт истории Харьковского университета. Т. I (1802–1815 гг.)*. Вып. 2. Харьков, 1896. С. 221; Вып. 3. Харьков, 1898. С. 951.

4. Берзін П.С. Харківська школа кримінального права: загальна характеристика розвитку у 1804–1919 роках та аналіз діяльності викладачів кримінального права в Імператорському Харківському університеті впродовж 1804–1834 років (частина I). *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2016. № 1(6). С. 51–112.

Передерій Олександр Сергійович

(1984 р.н.)

Народився 14 червня 1984 р. у м. Харків. У 2006 р. закінчив Харківський національний університет внутрішніх справ МВС України (м. Харків, Україна) за спеціальністю «Правоохоронна діяльність» та здобув кваліфікацію «юрист» і ступінь «магістр права».

Викладацьку діяльність розпочав у 2006 р. на посаді викладача кафедри теорії та історії держави і права Харківського національного університету внутрішніх справ. З 2006 по 2009 рр. поєднував навчання в ад'юнктурі Харківського національного університету внутрішніх справ і викладацьку діяльність на кафедрі.

У 2009 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень (науковий керівник – д.ю.н., доцент А.М. Шульга). Тема дисертації: «Правовий статус поліції країн континентальної правової сім'ї (загальнотеоретична характеристика на матеріалах Франції, Німеччини, Польщі)». У 2013 р. присвоєно вчене звання доцента кафедри державно-правових дисциплін.

З 2011 р. працює на юридичному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. З вересня 2016 р. працює доцентом (за сумнісством) на кафедрі міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Протягом професійної діяльності викладав такі навчальні курси: «Теорія держави і права», «Правова ситема України», «Тлумачення права», «Взаємодія України і Європейського Союзу за Угодою про асоціацію», «Правове регулювання соціальної сфери в Європейському Союзі», «Правове регулювання сфери юстиції і внутрішніх справ Європейського Союзу», «Актуальні питання міжнародного правопорядку» та ін.

З 2017 по 2020 рр. – вчений секретар спеціалізованої вченої ради К 64.051.30 Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна з правом прийняття і проведення захисту дисертацій зі спеціальності 12.00.01 та 12.00.08 (теорія та історія держави і права; історія політичний і правових учень; кримінальне право і криминологія).

Коло наукових інтересів: політико-правові аспекти розвитку державності України, міжнародна поліцейська, міжнародно-правові основи співробітництва і взаємодії правоохоронних органів України з органами охорони правопорядку держав-членів Європейського Союзу, міжнародно-правові і національні механізми забезпечення прав та свобод людини і громадянина.

У травні 2016 р. перебував у відрядженні в Сполучених Штатах Америки у межах реалізації програми «Відкритий світ» з метою обміну професійним досвідом у питаннях протидії корупції та забезпечення панування принципу верховенства права. З 29 листопада по 3 грудня 2016 р. брав участь у роботі Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальные проблемы юридического образования в контексте обучения альтернативному урегулированию споров как подхода к обеспечению прав человека», яка відбувалася на базі юридичного факультету Білоруського державного університету у м. Мінськ (Республіка Білорусь).

Автор понад 50 наукових статей з проблем функціонування правової і правоохоронної системи України, взаємодії правоохоронних органів України і держав Європейського Союзу, впровадження кращого світового та європейського досвіду державного будівництва в національну практику державотворення.

Perederii Oleksandr Serhiiovych

(Born 1984)

Born on 14 June 1984 in Kharkiv. In 2006 he graduated from Kharkiv National University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (Kharkiv, Ukraine), speciality – Law enforcement; obtained a qualification of lawyer and a master's degree in law.

He began his teaching career in 2006 as a lecturer at the Department of Theory and History of State and Law of Kharkiv National University of Internal Affairs. From 2006 to 2009 he combined postgraduate studies at Kharkiv National University of Internal Affairs and teaching at the department.

In 2009 he defended his thesis for the degree of PhD in Law majoring in 12.00.01 – Theory and history of state and law; History of political and legal doctrines (scientific supervisor – Doctor of Law, Associate Professor A. M. Shulha). Research topic “Legal status of the police of the states of the continental legal family (general theoretical characteristics based on the materials of France, Germany, Poland)”.

In 2013 he was awarded the academic title of Associate Professor of the Department of State and Legal Disciplines.

Since 2011 he works at the Faculty of Law of V. N. Karazin Kharkiv National University. Since September 2016 he is an associate professor (on a part-time basis) at the Department of International and European Law, Faculty of Law, V. N. Karazin Kharkiv National University.

During his professional career he has taught the following courses: Theory of State and Law, Legal System of Ukraine, Interpretation of Law, Interaction of Ukraine and the European Union under the Association Agreement, Legal Regulation of the Social Sphere in the European Union, Legal Regulation of Justice Sphere and Home Affairs of the European Union, Topical issues of International Legal Order, etc.

From 2017 to 2020 – an Academic Secretary of the Specialized academic council K 64.051.30 of V. N. Karazin Kharkiv National University with the right to accept and conduct thesis defence in the specialty 12.00.01 and 12.00.08 (Theory and history of state and law; History of political and legal doctrines; Criminal law and criminology).

Research interests: political and legal aspects of statehood development of Ukraine, international police science, international legal bases of cooperation and interaction of law enforcement agencies of Ukraine with law enforcement agencies of EU member states, international legal and national mechanisms of ensuring human and civil rights and freedoms.

In May 2016, he was on an assignment to the United States as part of the “Open World” programme to share professional experience in combating corruption and ensuring the rule of law. From 29 November to 3 December 2016 he participated in the International Scientific and Practical Conference “Topical issues of legal education in the context of teaching alternative dispute resolution as an approach to ensuring human rights”, which took place at the Faculty of Law of the Belarusian State University in Minsk (Republic of Belarus).

Author of more than 50 scientific articles on the functioning of the legal and law enforcement systems of Ukraine, the interaction of law enforcement agencies of Ukraine and the European Union, the implementation of the best world and European experience of state building in the national practice of state formation.

Основні друковані праці

Major printed works

I. Монографії / Monographs:

1. Правовий статус працівника органів внутрішніх справ (вітчизняний та зарубіжний досвід): *монографія*. Авторський колектив М.О. Свірін, Ю.І. Коваленко, І.Л. Невзоров, О.С. Передерій. За заг. ред. доц., д.ю.н.,

Проценка Т.О., проф. д.ю.н. Ярмиша О.Н. Київ.: Державний науково-дослідний інститут МВС України, 2010. 185 с.

II. Наукові статті / Scientific articles:

1. Передерій О. С. Поліція в механізмі держав континентальної правової сім'ї. *Право і безпека*. 2006. Т.5. № 4. С. 33–35.

2. Передерій О. С. Особливості правового регулювання діяльності поліції країн континентальної правової сім'ї. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. № 37. С. 32–36.

3. Передерій О. С. Спеціальні гарантії здійснення компетенції поліцією в країнах континентальної правової сім'ї (загальнотеоретична характеристика на прикладі Польщі). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. № 39. С. 53–60.

4. Передерій О. С. Дисциплінарна відповідальність як складова правового статусу поліції країн континентальної правової сім'ї (загальнотеоретична характеристика на прикладі Німеччини). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2008. № 1. С. 137–141.

5. Передерій О. С. Організаційно-правові форми міждержавного співробітництва поліцейських органів країн Європейського Союзу. *Право і безпека*. 2009. № 3. С. 14–18.

6. Передерій О. С. Європейське поліцейське відомство в інституціональному механізмі Європейського Союзу: історичні передумови створення, порядок формування, компетенція. *Право і безпека*. 2010. № 2. С. 34–39.

7. Передерій О.С. Державний апарат Королівства Саудівська Аравія: особливості структурної будови і функціонування. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2011. № 945. С. 34–39.

8. Передерій О.С., Шестак С.В. Особливості здійснення недержавного контролю за діяльністю поліції в зарубіжних країнах (на прикладі Англії і Сполучених Штатів Америки). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2011. № 988. С. 38–44.

9. Передерій О.С. Громадська безпека і громадський порядок як об'єкти поліцейського захисту в країнах Європейського Союзу. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011 №4 (55). С. 117–124.

10. Передерій О.С. Організаційно-правові форми співробітництва України і Європейського поліцейського офісу (теоретико-правовий аналіз). *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. № 105 (Ч.1). С.124–129.

11. Передерій О.С. Дисциплінарна відповідальність працівників поліції країн Європейського Союзу: теоретико-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2012. № 1000. С. 36–40.

12. Передерій О.С. Реформування Європейського поліцейського відомства в контексті трансформації інституціонального механізму Європейського Союзу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2012. № 1028. С. 20–22.

13. Григоренко Є.І., Передерій О.С. Проходження військової служби в аспекті функціонування демократичного політичного режиму в Україні. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2012. № 1034. С. 61–65.

14. Передерій О.С., Григоренко Є.І. Історико-правові аспекти формування поліції європейських держав (загальнотеоретичний огляд на прикладі Франції, Німеччини, Польщі). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2013. № 1062. С. 36–38.

15. Передерій О.С., Григоренко Є.І. Особливості правового статусу громадських рад при органах державної виконавчої влади (теоретико-правова характеристика). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2013. № 1077. С. 38–41.

16. Григоренко Є.І., Передерій О.С. Основні підходи до визначення сутності та цінності сучасної конституції. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2014. № 1106. С. 52–54.

17. Григоренко Є.І., Передерій О.С. Відмежування предмету філософії права від предмету загальної теорії держави і права та галузевих юридичних наук. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2014. № 1137. С. 46–49.

18. Передерій О.С. Пріоритети діяльності правоохоронних органів України в світлі активізації європейської інтеграції. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2015. № 1151. С. 37–39

19. Передерій О.С. Григоренко Є.І. Особливості правового статусу Національної поліції в Україні (теоретико-правовий аспект). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2015. № 20. С. 35–38.

20. Передерій О.С. Дмитрів В.М. Інститут антикризового управління у світлі двостороннього співробітництва України та Європейського Союзу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2016. № 21. С. 28–31.

21. Передерій О.С., Кулачок-Тітова Л.В. Організаційно-правові форми здійснення громадського контролю за діяльністю Національної поліції України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2016. № 22. С. 43–46.

22. Передерій О.С., Кулачок-Тітова Л.В. Пріоритети діяльності правоохоронних органів України в світлі договірних зобов'язань України і Європейського Союзу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2017. № 23. С. 15–18.

23. Передерій О.С. Взаємодія України і Європейського поліцейського офісу в контексті реалізації спільної з Європейським Союзом політики безпеки. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2017. № 24. С. 32–34.

24. Шульга А. М., Передерій О. С. Особливості нормативно-правового забезпечення трансформації правової системи України в умовах асоціативного партнерства з Європейським Союзом. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2018. № 25. С. 152–154.

25. Передерій О. С. Право Європейського Союзу як чинник трансформації правових систем держав Європи: теоретико-правові аспекти *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2018. № 26. С. 29–33.

26. Передерій О. С., Кулачок-Тітова Л. В. Аспекти взаємного впливу процесів розширення правового простору Європейського Союзу і реформування правової системи України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2019. Вип. 27. С. 33–41.

27. Передерій О. С. Модернізація правової системи України і розширення правового простору Європейського Союзу: аспекти взаємообумовленості. *Вісник Національної академії правових наук України.* 2019. Т. 26. № 3. С. 62–68.

28. Передерій О. С. Тенденції трансформації законодавчих засад європейської інтеграції України на сучасному етапі. *Часопис Київського університету права.* 2020. № 1. С. 66–70.

III. Підручники та навчальні посібники / Tutorials:

1. Головка О. М., Погрібний І. М., Волошенко О. В. Теорія держави і права: *навч. посіб.* Харків : ХНУВС, 2010. 274 с.

2. Шестак В. С., Корнієнко В. В. Передерій О. С. Європейське право: *підручник для вищих навчальних закладів.* Донецьк : ООО «Цифровая типография», 2010. 232 с.

3. Передерій О.С., Григоренко Є.І. Конституція та засади конституційного ладу України у питаннях та відповідях: *навчальний посібник.* Харків : ХУПС, 2010. 172 с.

4. Кагановська Т. Є., Григоренко Є. І., Передерій О. С. Держава у правовому вимірі : *навч. посіб. у питаннях і відповідях.* Харків : Право, 2013. 568 с.

5. Шульга А. М., Новікова Л. В., Передерій О. С., Григоренко Є. І. *Теорія держави і права: навчальний посібник для студентів.* Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. 464 с.

6. Кагановська Т. Є., Григоренко Є. І., Передерій О. С. Конституційні засади сучасного державотворення: *навч. посіб. у питаннях та відповідях.* Харків : Право, 2017. 304 с.

Бібліографічні профілі

Bibliographic profiles

Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=tyZ6b7EAAAAJ>

Researchgate: https://www.researchgate.net/profile/Oleksandr_Perederii

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4898-876X>

Рейт Бернгард Йосипович /

Bernhard von Reith

(1770–1824 pp.)

Народився у 1770 р. у м. Майнц, де й отримав першу освіту; потім удосконалювався в науках у Єні, Лейпцигу та Геттінгені, отримав докторський ступінь у Кенігсберзі. Після повернення на батьківщину, вступив на цивільну службу і був членом управи благочиння, а також президентом суду благочиння Монтонерського департаменту Верштабського округу. Невідомі обставини (можливо, посилення влади французів над його співвітчизниками) спонукали Рейта покинути батьківщину і відправитися до Дерпту (нині м. Тарту), де він протягом року обіймав посаду віце-директора Педагогічного інституту.

У 1804 р. попечитель Харківського навчального округу С. О. Потоцький запросив його до Харківського університету викладати історію європейських держав і статистику. З цього часу Рейт невідлучно жив у Харкові, будучи в університеті спочатку ад'юнктом, а потім професором по кафедрі права природного, політичного і народного (саме народним правом або правом народів, *jus gentium* тоді називали міжнародне право). Ад'юнктом його було обрано в 1809 р., екстраординарним професором – у 1811 р. і ординарним – у 1814 р. У 1815–1822 pp. Б. Рейта було обрано деканом морально-політичного відділення. Окрім того, він був членом Училищного комітету (з 1815 р.), бібліотекарем (з 1814 по 1823 р.), секретарем Ради (у 1816 р.), а також протягом певного часу – завідувачем нумізматичного кабінету.

Протягом своєї викладацької діяльності Рейт читав латиною такі курси: до 1807 р. – загальну історію, статистику та географію; до 1814 р. – історію прав нових народів; з 1814 р. – природне, державне і народне право (за працями Гроція, Якоба, Мейстера та Клейна); тимчасово (у 1819 р.) – політичну економію і дипломатику. В 1805–1806 pp. він читав німецьку мову та словесність у підготовчому класі університету. Окрім того, протягом одного року (1815) Рейт безкоштовно читав такі курси: «Про публічне право колишньої Германської імперії», «Про Рейнський союз», «Про публічне право в Об'єднаному Королівстві Великобританії».

Науково-літературна діяльність Рейта відноситься головним чином до періоду його життя, що передував його приїзду до Харкова. Стосовно ж Харківського періоду варто розрізняти два етапи: перший (до 1815 р., до реакції) характеризується хоча і не видатною, але все ж значною науковою продуктивністю, другий (епоха реакції), навпаки, вирізняється повним припиненням науково-літературної діяльності. За часів реакції, коли відбувалися гоніння на науку та освіту, Рейт був так наляканий діями реакційно

налаштованого уряду Російської імперії (зокрема вигнанням з Харківського університету професора Й.Б. Шада), що навіть на лекціях, як згадували його колишні студенти, «диктуючи своїм слухачам природне право, по декілька разів обмірковував і переправляв навіть найневинніші вирази».

Загалом Б. Й. Рейт відзначався великою начитаністю і з великим запалом брався до будь-якої наукової праці. У 1784–1786 рр. Б. Рейт спільно з М. Енгелем у Майнці та Лейпцігу видавав «Magazin der Philosophie und schönen Künste», пізніше був почесним членом Санкт-Петербурзького вільного товариства любителів російської словесності.

Дослідники творчості Рейта особливо відзначали його пріоритет у розробці курсу історії Русі, у зв'язку з його працею, що була видана ним в 1811 р. у Харкові латиною під заголовком: «Specimen historiae Rossorum. Pars prior». Книга ця (обсягом 101 стор.), що являла обою нарис політичної історії давньої Русі від Рюрика до татарської навали, дійсно, була першим досвідом короткого нарису історії східних слов'ян, задуманим і виконаним (хоча й не повністю) із сумлінним застосуванням історичної критики.

Помер Б.Й. Рейт 23 грудня 1824 р.

Reith Bernhard Yosypovych

(1770–1824)

Born in 1770 in Mainz, where he received his first education; then studied in Jena, Leipzig and Göttingen, received his doctorate in Königsberg. After returning home, he entered civil service and was a member of the board of denomination, as well as president of the court of denomination of the Montoren department of Vershtab district. Unknown circumstances (possibly the increase of French ruling over his compatriots) prompted Reith to leave his homeland and go to Dorpt (now Tartu), where he held the position of vice-director of the Pedagogical Institute for a year. In 1804, the trustee of Kharkiv educational district S.O.Pototskyi invited him to Kharkiv University to teach History of European States and Statistics. Since then, Reith lived inseparably in Kharkiv, first as an associate professor at the university and then as a professor at the Department of Natural, Political and People's Law (people's law or the law of nations (*jus gentium*) was then called international law). He was elected as an associate professor in 1809, extraordinary professor in 1811, and ordinary professor in 1814. In 1815–1822, Reith was elected dean of the Department of Morality and Politics. In addition, he was a member of the School Committee (from 1815), librarian (from 1814 to 1823), secretary of the Council (in 1816), and for some time – head of the numismatic office.

During his teaching career, Reith taught the following courses in Latin: until 1807 – General History, Statistics and Geography; until 1814 – History of Rights of New Peoples; since 1814 – Natural, State and People's Law (according to the works of Grotius, Jacob, Meister and Klein); temporarily (in 1819) – Political Economy

(according to Storch's manual and Jacob's work "Grundsätze der National Oekonomie") and Diplomacy (according to his own notes). In 1805-1806 he taught German Language and Literature in the preparatory class of the University. In addition, for one year (1815) Reith taught the following courses free of charge: 1) on Public Law of the Former German Empire; 2) on the Rhine Union; 3) on Public Law in the United Kingdom of Great Britain.

Reith's scientific and literary activity relates mainly to the period of his life that preceded his arrival in Kharkiv. Regarding the Kharkiv period, two stages should be distinguished: the first (before 1815, before the reaction) is characterized, though not outstanding, but still significant scientific productivity; the second (the era of reaction), on the contrary, is characterized by the complete cessation of scientific and literary activity. During the reaction to the persecution of science and education, Reith was so frightened by the actions of the reactionary government of the Russian Empire (including the expulsion of Professor J.B. Shad from Kharkiv University) that even at his lectures, as his former students recalled, giving the material on natural law, he pondered and forwarded several times even the most innocent expressions.

In general, B. Reith was noted for his great erudition and he was passionate about any scientific work. In 1784–1786 Reith, together with M. Engel, published the "Magazin der Philosophie und schönen Künste" (Mainz und Leipzig), and later he was an honorary member of the St. Petersburg Free Society of Lovers of Russian Literature.

Researchers of Reith's work noted especially his priority in developing a course on History of Russia, in connection with his work, which he published in 1811 in Kharkov in Latin under the title "Specimen historiae Rossorum. Pars prior". This book (101 pages), which was both an essay on the political history of ancient Russia from Rurik to the Tatar invasion, was indeed the first experience of a short essay on the history of the East Slavs, conceived and executed (though not entirely) with honest application of historical criticism.

B. Reith died on 23 December 1824.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Reith B. Historisch-politische Briefe nebst dem Versuche einer Geschichte der ehemaligen Reichsstadt Mainz. Mannheim. 1789. *
2. Reith B. Etwas über die Wahlcapitulation. 1790.*
3. Reith B. Beiträge zur Revolutionsgeschichte von Worms, 1792–1793. Offenb. 1793.*
4. Reith B. Etwas über Klubbs und Klubbisten in Deutschland. Frankf. a. M. 1793.
5. Reith B. H. K. Davila's Geschichte der bürgerlichen Kriege in Frankreich. Aus dem italienischen übersetzt, mit einer Geschichte der königlichen Macht und der

Staatsveränderungen in Frankreich vom Ursprunge der Monarchie bis zur Ligue. V Bde, Leipzig. 1792–1795 pp. (друге видання вийшло у Відні у 1817 р.).*

6. Reith B. Geschichte der königlichen Macht und der Staatsveränderungen in Frankreich vom Untergange der Ligue bis zur Republik. 2 Th. Leipzig. 1796–1797.*

7. Reith B. Des Generals Dümouriez historisch-statistisches Gemälde von Portugall. Aus dem französischen. Leipzig. 1797.*

8. Reith B. Gemälde der Revolutionen in Italien. Erstes Buch. Geschichte der Staatsveränderungen der Republik Venedig. Leipzig. 1798.*

9. Reith B. Reise nach Sicilien, Athen, Constantinopel n. s. w., frei nach dem englischen, mit Kupfern. Leipzig. 1798.*

10. Reith B. Geist der litterarischen Kultur der Orients und Occidents. Rede. Charkow. 1811.*

11. Reith B. Der Orient. Rede, gehalten, den 25 December a. s. im J. Charkow. 1814.*

Література про нього

Literature about him

1. Багалея Д. И. Опыт истории Харьковского университета (По неизд. материалам): В 2 т. Т.1 (1802–1815 гг.). Харьков : Тип. Зильберберга, 1896. С. 647, 649.

2. Багалея Д. И. Опыт истории Харьковского университета (По неизд. материалам): В 2 т. Т. 2. Харьков : Тип. Зильберберга, 1896. С. 332–337.

3. Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805–1905). / Под ред. М.Г. Халанского, Д.И. Багалея. Харьков, 1908. С. 22, 48–50, 63–64.

4. Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905) / под ред. проф. М. П. Чубинского и проф. Д. И. Багалея. Харьков: Тип. «Печатное дело», 1908. Т. 1. С. 8, 10, 14, 15, 17, 18, 246, 272–274.

5. Русский биографический словарь. В 25 т. Т. 16 : Рейтерн – Ройцберг / под ред. А. А. Половцова. 1913. С. 24–26.

Сироїд Тетяна Леонідівна

(1969 р.н.)

Народилася 2 лютого 1969 р. на Житомирщині. У 1994 р. закінчила Харківський інститут внутрішніх справ (м. Харків, Україна) за спеціальністю «Правознавство» та здобула кваліфікацію юриста.

Викладацьку діяльність розпочала на кафедрі конституційного і міжнародного права Університету внутрішніх справ (нині Харківський національний університет внутрішніх справ МВС України) з 1995 р. З 1997 р. по 2000 р. навчалась в ад'юнктурі Національного університету внутрішніх справ. У 2000 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: «Захист жертв злочинів у

міжнародному праві» за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право (науковий керівник – кандидат юридичних наук, професор Семенов В. С.). У 2004 р. присвоєно вчене звання доцента кафедри конституційного і міжнародного права. З 2000 р. до 2011 р. працювала старшим викладачем, доцентом, професором кафедри конституційного і міжнародного права ХНУВС. У 2011 р. захистила докторську дисертацію на тему: «Правовий статус учасників кримінально-процесуальних відносин у міжнародному кримінальному судочинстві» за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право (науковий консультант – член-кореспондент АПрНУ, доктор юридичних наук, професор Ярмиш О. Н.). У 2012 р. присвоєно вчене звання професора кафедри державно-правових дисциплін. З 2011 р. по 2014 р. працювала професором кафедри державно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства та дізнання Харківського національного університету внутрішніх справ.

З 2014 р. по 2016 р. працювала професором кафедри конституційного, муніципального і міжнародного права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. З 2016 р. – по теперішній час –

завідувач кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Сфера наукових інтересів – міжнародне гуманітарне право, міжнародне кримінальне і кримінально-процесуальне право, міжнародно-правове регулювання сфери ІКТ, права людини, право міжнародної безпеки. За час роботи опублікувала близько 200 наукових та навчально-методичних праць. Поряд із дослідженнями у сфері міжнародного права, працює в галузі права Європейського Союзу, а також історії міжнародного права.

За час своєї педагогічної діяльності викладала для курсантів факультету міжнародної правоохоронної діяльності, слідчого факультету, факультету кримінальної міліції Харківського національного університету внутрішніх справ, студентів Інституту сходознавства та міжнародних відносин «Харківський колегіум», студентів Міжнародного гуманітарного університету, студентів юридичного факультету та факультету міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна такі дисципліни: «Міжнародне право», «Міжнародне гуманітарне право», «Міжнародний захист прав людини», «Право зовнішніх зносин», «Право міжнародної відповідальності», «Європейське право», «Право Європейського Союзу», «Державне право зарубіжних країн» та ін.

Має практичний досвід реалізації міжнародних проектів. У 2016–2017 рр. була лектором Модуля Жана Моне «Започаткування навчального курсу з права ЄС» на юридичному факультеті Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (553472-EPP-1-2014-1-UA-EPPJMO-MODULE).

Проходила зарубіжні стажування, зокрема науково-педагогічне стажування «Юридична освіта майбутнього: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (м. Люблін, Республіка Польща, 2017 р.); навчалася в літній школі «Protection of Migrants' Rights» (The John Paul II Catholic University of Lublin, Lublin Coalition for Integration; м. Люблін, Республіка Польща, 2019 р.).

Протягом багатьох років працювала у складі спеціалізованих вчених рад по захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів зі спеціальностей 12.00.11 – міжнародне право Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого (нині Національного університету імені Ярослава Мудрого; 12.00.02 – конституційне право у Харківському національному університеті внутрішніх справ. Нині є членом спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальностями 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» та 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право», а також спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) юридичних наук за спеціальностями 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право;

міжнародне приватне право» та 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна.

Член редакційних колегій періодичних наукових видань «Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: Право»; науково-практичного журналу «Правова позиція», науково-практичного журналу «Customs Scientific Journal».

Є членом Української Асоціації міжнародного права.

Syroid Tetiana Leonidivna

(Born 1969)

Born on 2 February 1969 in Zhytomyr region. In 1994 graduated from Kharkiv Institute of Internal Affairs (Kharkiv, Ukraine), majoring in Jurisprudence, qualified as a lawyer.

She began teaching at the Department of Constitutional and International Law of University of Internal Affairs (now Kharkiv National University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine) since 1995. From 1997 to 2000 she pursued the postgraduate studies at Kharkiv National University of Internal Affairs. In 2000 she defended her thesis research on “Protection of Victims of Crimes in International Law” majoring in 12.00.11 – International Law (scientific supervisor – PhD in Law, Professor V.S. Semenov). In 2004 she was awarded the academic title of Associate Professor of constitutional and international law. From 2000 to 2011 she worked as a senior lecturer, associate professor, professor at the Department of Constitutional and International Law of Kharkiv National University of Internal Affairs. In 2011 she defended her doctoral thesis on “Legal Status of Participants in Criminal-Procedural Relations in International Criminal Justice” majoring in 12.00.11 – International Law (scientific consultant – corresponding member of NALS of Ukraine, Doctor of Law, Professor O.N. Yarmysh). In 2012 she was awarded the academic title of Professor of the Department of State and Legal Disciplines. From 2011 to 2014 she worked as a professor at the Department of State and Legal Disciplines of the Faculty of Training for Investigation and Initial Inquiries of Kharkiv National University of Internal Affairs.

From 2014 to 2016 she was a professor at the Department of Constitutional, Municipal and International Law, Faculty of Law, V.N. Karazin Kharkiv National University. Since 2016 – Head of the Department of International and European Law, Faculty of Law, V.N. Karazin Kharkiv National University.

Research interests: international humanitarian law, international criminal and criminal procedure law, international legal regulation of information and communication technology, human rights, international security law. During her work she has published about 200 scientific and educational works. Along with research in the field of international law, she works in the field of law of the European Union, as well as history of international law.

During her pedagogical activity she has taught students (cadets) of the Faculty of International Law Enforcement, the Faculty of Investigation, the Faculty of Criminal Police of the Kharkiv National University of Internal Affairs, students of the Institute of Oriental Studies and International Relations “Kharkiv Collegium”, students of the Faculty of Law and the Faculty of International Economic Relations of the V.N. Karazin Kharkiv National University such disciplines: International Law, International Humanitarian Law, International Human Rights, Law of Foreign Relations, European Law, Law of the European Union, State Law of Foreign Countries, etc.

She has a great experience in implementing international projects, in particular Jean Monnet Module “Starting a course on the law of the European Union” at the Faculty of Law at V.N. Karazin Kharkiv National University in 2016–2017 (553472-EPP-1-2014-1-UA-EPPJMO-MODULE).

Passed foreign internships, in particular scientific and pedagogical internship “Legal education of the future: promising and priority areas of research” (Lublin, Republic of Poland, 2017); Summer School “Protection of Migrants’ Rights” (The John Paul II Catholic University of Lublin, Lublin Coalition for Integration; Lublin, Republic of Poland, 2019).

For many years she worked as a member of specialized scientific councils for the defense of theses for degrees majoring in 12.00.11 – International Law, at Yaroslav Mudryi National Law Academy (now Yaroslav Mudryi National Law University); 12.00.02 – Constitutional Law, at Kharkiv National University of Internal Affairs. Currently she is a member of the specialized academic council with the right to accept for consideration and defense of theses for the degree of PhD in Law majoring in 12.00.01 – Theory and history of state and law; History of political and legal doctrines; and 12.00.08 – Criminal law and criminology; Criminal executive law; as well as specialized academic council with the right to accept for consideration and defense of theses for scientific degree of Doctor (Candidate) of Law majoring in 12.00.03 – Civil law and civil procedure; Family law; Private international law; and 12.00.07 – Administrative law and process; Finance law; Information law, at V.N. Karazin Kharkiv National University.

She is a member of the editorial boards of periodicals “Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series: Law”; scientific and practical journal “Legal Position”, scientific and practical journal “Customs Scientific Journal”.

She is a member of the Ukrainian Association of International Law.

Основні друковані праці

Major printed works

I. Монографії / Monographs

Одноособові монографії / Sole monographs:

1. Сыроед Т.Л. Права жертв преступлений: Международные стандарты и национальное законодательство (Монография). Харьков: Эспада, 2002. 272 с.

2. Субъекты (участники) международных уголовно-процессуальных отношений: понятие, виды, специфика правового статуса: Монография. Харьков : Изд-во «ФИНН», 2010. 584 с.

Вітчизняні колективні монографії / Domestic collective monographs:

1. Сироїд Т.Л. Міжнародні універсальні контрольні органи захисту прав людини: сучасний стан та перспективи розвитку. *Міжнародне право XXI століття: сучасний стан та перспективи розвитку (до 60-ліття В.М. Репецького): Монографія / М.М. Микієвич, М.В. Буроменський, В.В. Гутник [та ін.]; за ред. д.ю.н. М.М. Микієвича. Львів : ЛА «Піраміди», 2013. С. 222–236.*

2. Сироїд Т.Л. Механізм Організації Об'єднаних Націй щодо захисту цивільного населення під час збройних конфліктів. *Від теорії міжнародного права до практики захисту прав людини. Liber Amicorum до 60-річчя проф. В.В. Мицика: Монографія / автор. кол.; за ред. О.В. Задорожного та О.Р. Поєдинок. Київ; Одеса: Фенікс, 2016. С. 660–672.*

3. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правове регулювання сфери інформаційно-комунікаційних технологій і протидія кіберзлочинності. *Сучасні проблеми міжнародного права. Liber Amicorum до 60-річчя проф. М. В. Буроменського : моногр. / авт. кол.; за ред. В. М. Репецького, В.В. Гутника. Львів; Одеса: Фенікс, 2017. С. 495–521.*

Зарубіжні колективні монографії / Foreign collective monographs:

1. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Організаційно-правовий механізм захисту прав людини Європейського Союзу. *Challenges and prospects for the development of legal systems in Ukraine and EU countries: comparative analysis: Collective monograph. Riga : Izdevniecība «Baltija Publishing», 2019. Volume 2. P. 129–144.*

2. Tatiana Syroid. Professional and ethical standards for civil servants of international intergovernmental organizations. *The issues of improving legal knowledge in the XXI century: the unity of theory and practice: collective monograph / V. Benkivsky, M. Burdonosova, O. Shepik-Trehubenko, O. Holovko, etc. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. 260 p.*

II. Наукові статті / Scientific articles:

1. Сыроед Т.Л. Защита потерпевших – забота государства. *Бизнес – Информ.* 1997. № 13. С. 20–21.

2. Сыроед Т.Л. Международно-правовая защита жертв преступлений. *Бизнес – Информ.* 1998. № 21–22. С. 24–27.

3. Сыроед Т.Л. Обеспечение безопасности жертв преступлений (Международно-правовые основы). *Бизнес – Информ.* 1999. № 7–8. С. 29–32.

4. Сыроед Т.Л. Правовые основы возмещения ущерба жертвам преступлений. *Бизнес – Информ.* 1999. № 9–10. С.23–25.

5. Сироїд Т.Л. Загальна декларація прав і свобод людини як гарант права на безпеку жертв злочинів. *Вісник Університету внутрішніх справ.* Вип. 9. Харків, 1999. С. 315–321.

6. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правовий захист дітей у кримінальному судочинстві. *Вісник Запорізького юридичного інституту.* 2003. № 1. С. 61–65.

7. Сироїд Т.Л. Жертви злочинів під захистом міжнародного співтовариства. *Вісник Запорізького юридичного інституту.* 2003. № 2. С. 138–141.

8. Ярмиш О.Н., Сироїд Т.Л. Реалізація універсальної юрисдикції Міжнародного кримінального суду: проблеми і перспективи. *Український часопис міжнародного права.* 2003. № 4. С.57–60.

9. Сироїд Т.Л. Міжнародні стандарти діяльності поліції та права людини. *Інформаційний бюлетень обміну досвідом МВС.* 2003. № 148. С. 36–39.

10. Сироїд Т.Л. Правовий статус учасників кримінально-процесуальних відносин у міжнародному праві. *Право і безпека.* 2003. Т. 2. № 4. С. 173–175.

11. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правові стандарти забезпечення права на реабілітацію жертв зловживання владою. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* 2006. Вип. 33. С.58–65.

12. Сыроед Т.Л. Обеспечение права на информацию жертв преступлений и злоупотреблений властью: международные стандарты и национальное законодательство. *Современный научный вестник* (Белгород), 2006. № 3 (4). С. 42–46.

13. Сироїд Т.Л. Правове становище захисника в міжнародному кримінально-процесуальному праві. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* 2007. Вип. 36. С. 48–52.

14. Сироїд Т.Л. Забезпечення міжнародних стандартів поведінки з засудженими Міжнародним кримінальним судом. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2008. № 817. Вип. 1–3. С. 90–94.

15. Сироїд Т.Л. Співвідношення конституційного принципу невидачі і положень Статуту Міжнародного кримінального суду. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* 2008. Вип. 41. С. 69–74.

16. Сироїд Т.Л. Правове положення суддів Міжнародного кримінального суду. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: Право.* 2008. № 819. Вип. 2 (4). С. 156–161.

17. Сироїд Т.Л. Забезпечення безпеки потерпілих і свідків у діяльності Міжнародного кримінального суду. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* 2008. Вип. 42. С. 23–28.

18. Сироїд Т.Л. Забезпечення принципу презумпції невинності Статутом Міжнародного кримінального суду. *Митна справа.* 2008. № 4 (2). С. 31–35.

19. Сироїд Т.Л. Забезпечення прав потерпілих і свідків Міжнародним кримінальним судом. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2008. № 4. С. 58–60.
20. Сироїд Т.Л. Правове становище та роль Прокурора в міжнародному кримінальному судочинстві. *Право і безпека*. 2009. № 5 (32). С. 25–29.
21. Сироїд Т.Л. Правові підстави та порядок відшкодування шкоди потерпілим Міжнародним кримінальним судом. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 1 (42). С. 29–35.
22. Сироїд Т.Л. Правове регулювання арешту Статутом Міжнародного кримінального суду. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2009. Вип. 44. С. 62–69.
23. Сироїд Т.Л. Особливості правового становища свідків у Міжнародному кримінальному суді. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 3. С. 233–239.
24. Сироїд Т.Л. Привілеї та імунітети учасників кримінально-процесуальних відносин Міжнародного кримінального суду. *Вибори і демократія*. 2009. № 3 (21). С. 46–51.
25. Сыроед Т.Л. Канцелярия Прокурора Международного уголовного суда: принципы деятельности и компетенция. *Митна справа*. 2009. № 5 (65). Ч. 2. С.123–127.
26. Сыроед Т.Л. Порядок признания физических лиц потерпевшими в международном уголовном судопроизводстве. *Вісник Академії митної служби України: Серія: Право*. 2009. Вип. 2 (3). С. 159–165.
27. Сироїд Т.Л. Роль міжнародного співробітництва у забезпеченні міжнародного кримінального правосуддя. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: Право*. 2009. № 872. С. 171–175.
28. Сыроед Т.Л. Роль органов, осуществляющих расследование в международном уголовном судопроизводстве. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. Збірка наукових праць* (Донецький юридичний інститут Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка). 2010. № 2. С. 182–187.
29. Сироїд Т.Л. Поняття та ознаки суб'єктів (учасників) міжнародних кримінально-процесуальних відносин. *Центральноукраїнський правничий часопис*. 2010. № 2. С. 3–9.
30. Сироїд Т.Л. Система правової допомоги у Міжнародному кримінальному суді. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 4. С. 42–48.
31. Сыроед Т.Л. Правовой статус участников, содействующих международному уголовному правосудию. *Вісник Академії митної служби України. Серія: Право*. 2010. № 2. С.157–162.
32. Сироїд Т.Л. Види суб'єктів міжнародного кримінального судочинства.

Право і безпека. 2010. № 4. С. 6–10.

33. Сыроед Т.Л. Актуальные вопросы предупреждения насилия в отношении детей в системе отправления правосудия. *Вісник Академії митної служби України. Серія: Право*. 2011. № 2 (7). С. 140–145.

34. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правові аспекти захисту соціально-економічних прав дітей. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. Вип. 54. № 3. С. 44–51.

35. Сыроед Т.Л. Правовое положение судебных палат Международного уголовного суда. *Право і безпека*. 2011. № 3 (40). С. 160–164.

36. Сироїд Т.Л. Актуальні питання забезпечення безпеки учасників миротворчих операцій ООН. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 8. Спец. випуск. С. 428–436.

37. Сироїд Т.Л. Щодо питання притягнення учасників миротворчих операцій ООН до кримінальної відповідальності. *Публічне право*. 2011. № 4. С. 166–172.

38. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правове регулювання статусу дітей-жертв і свідків злочину. *Вісник Запорізького юридичного інституту*. 2011. № 4 (57). С. 68–75.

39. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правові аспекти захисту дітей під час збройних конфліктів. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право*. 2011. № 988. С. 272–276.

40. Сироїд Т.Л. Окремі питання притягнення дітей до відповідальності за скоєння злочинів під час збройних конфліктів. *Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць*. (Луганськ: Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля). 2011. № 22. С. 521–530.

41. Сироїд Т.Л. Права дітей: міжнародно-правове регулювання і практика дотримання. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2011. № 6 (9). С. 147–152.

42. Сыроед Т.Л. Правовое положение переводчика в международном уголовном судопроизводстве. *Современный научный вестник* (Белгород). 2012. № 1 (113). С. 120–125.

43. Сироїд Т.Л. Актуальні питання відповідальності учасників миротворчих операцій ООН. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. № 1. 2012. С. 143–147.

44. Сыроед Т.Л. Криминализация ответственности за совершение агрессии Международным уголовным судом. *Форум права*. 2012. № 1. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11kvvtpa.pdf>.

45. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правова регламентація права на забезпечення безпеки дітей-жертв і свідків злочину. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 3. 2011. С. 38–41.

46. Сироїд Т.Л. Роль миротворчих сил ООН у захисті прав дітей під час

збройних конфліктів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2011. № 16. С. 79–81.

47. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правове регулювання відшкодування шкоди жертвам грубих порушень. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* 2012. № 1(56). С. 45–52.

48. Сыроед Т.Л. Правовой статус эксперта в международном уголовном судопроизводстве. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2012. № 1028. С. 388–392.

49. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правовий статус Ватикану. *Форум права.* 2012. № 4. С. 814–818. URL: <http://archive.nbuv.ua/e-journals/FP/2012-4/12ctipcv.pdf>.

50. Сыроед Т.Л. Обеспечение Международным уголовным судом гарантий прав осужденных лиц. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2012. № 1034. С.298–301.

51. Сыроед Т.Л. Правовые основания обжалования и пересмотра приговора в международных органах уголовной юрисдикции. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2013. №1062. С. 226–229.

52. Серегин В.А., Сыроед Т.Л. Целостность, системность и сбалансированность в преподавании международного права. *Український часопис міжнародного права.* 2013. № 1. С. 70–75.

53. Сыроед Т.Л. Обеспечение прав несовершеннолетних, совершивших уголовные правонарушения: международно-правовой аспект. *Порівняльно-аналітичне право. Електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет».* 2013. № 2. С. 372–376. URL: http://pap.in.ua/2_2013/1.pdf.

54. Сыроед Т.Л. Правовое положение и компетенция комиссий по установлению истины. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2013. № 22. Ч.1. Т.1. С. 214–217.

55. Сыроед Т.Л. Деятельность органов и институций ООН в сфере правосудия в отношении детей. *Порівняльно-аналітичне право. Електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет».* № 3–2. 2013. С. 358–361. URL: http://pap.in.ua/3-2_2013/Ужгород-електронне%20видання-3-2_Можаровська.pdf

56. Сыроед Т.Л. Международно-правовые аспекты прекращения практики детских браков. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2013. №1077. Вип. 15. С.144–148.

57. Сыроед Т.Л. Международно-правовая регламентация права на свободу мысли, совести и религии. *Часопис з юридичних наук.* 2014. № 1. URL: <http://periodicals.karazin.ua/jls/article/view/1649>

58. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правовий захист дітей-жертв торгівлі людьми.

Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право. 2014. № 1137. С. 208–211.

59. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правове регулювання захисту жінок на універсальному рівні. *Журнал східноєвропейського права.* 2014. № 10. С.18–24. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2014/12/burdin_10.pdf.

60. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правовий захист дітей від сексуального насилля. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2015. № 1151. Вип. 19. С. 166–169.

61. Сироїд Т.Л., Гарбазей Д.О. Міжнародно-правова протидія легалізації доходів, одержаних від правопорушень, пов'язаних із корупцією. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* 2015. № 1(68). С. 95–104.

62. Сыроед Т.Л. Криминализация преступления геноцида в международном праве. *Журнал Східноєвропейського права.* №16. 2015. С. 38–47.

63. Сыроед Т.Л. Деятельность ООН по предупреждению геноцида. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки.* 2015. Вип. 3. С. 191–195.

64. Сыроед Т.Л. Гуманитарная система ООН: актуальные вопросы современности. *Актуальні проблеми сучасного міжнародного права: зб. наук. статей за матеріалами І-х Харківських міжн.-прав. читань, присв. пам'яті проф. М.В. Яновського і В.С. Семенова, Харків, 27 листоп. 2015 р. У 2 ч. Ч.1. / редкол.: А.П. Гетьман, І.В. Яковюк, В.І. Самощенко та ін. Харків: Право, 2015. С. 61–68.*

65. Сыроед Т.Л. Механизм ООН по защите детей во время вооруженных конфликтов. *Журнал Східноєвропейського права.* 2016. № 23. С. 4–17.

66. Сыроед Т.Л. Роль ООН в становлении и развитии концепции ответственности по защите. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки.* 2016. Вип. 5. Т. 2. С. 208–213.

67. Сироїд Т.Л. Роль ООН в становлении, развитии и обеспечении принципа верховенства права. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2016. № 22. С. 182–188.

68. Syroid T. L., Fomina L. O. Some aspects of the provision of information security in the International criminal court practice. *Український часопис міжнародного права.* 2017. № 2. С. 93–96.

69. Сироїд Т.Л. Внутрішня система врегулювання спорів ООН. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2017. № 23. С. 165–172.

70. Сироїд Т.Л. Забезпечення захисту прав співробітників ООН *Jurnalul juridic national: teorie si practica.* 2017. № 3 (25). С. 142–146.

71. Syroid T. L., Fomina L. O. Some aspects of the provision of information security in the engagement of International criminal jurisdiction organs *Visegrad Journal on Human Rights.* 2017. №2/1. С. 169–174.

72. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правове підґрунтя регулювання статусу біженців і вимушених переселенців: реалії та перспективи. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2017. № 24. С. 154–157.

73. Сироїд Т.Л. Захист жертв тероризму: міжнародно-правовий аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2018. Спец. випуск № 3: Права людини: методологічний, гносеологічний та онтологічний аспекти. С. 99–104.

74. Сироїд Т.Л. Забезпечення європейської інформаційної безпеки. *Право і безпека в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції: зб. ст. та тез наук. повід. За матеріалами дискус. панелі II Харків. Міжнарод. юрид. форуму, м. Харків, 28 вересня 2018 р. / редкол. Ю.Г. Барабаш, Т.М. Анакіна, Д.В. Абакумова.* Харків: Право, 2018. 190 с. С. 5–133.

75. Сироїд Т.Л. Діяльність ООН щодо надання допомоги у проведенні виборів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2018. Вип. 53. Том 2. С. 156–159.

76. O. A. Gavrylenko, T. L. Syroed Classical and Modern Tradition in Kharkiv University: International and European Law. *Jus Gentium. Journal of International Legal History* (Talbot Publishing, USA). 2019. Vol. 4. № 2. P. 607–620.

77. Сироїд Т.Л. Міжнародна універсальна організаційно-правова основа в галузі роззброєння і обмеження озброєнь. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2019. Вип. 27. С. 95–104.

78. Сироїд Т.Л. Правова основа політики Європейського Союзу в галузі безпеки: від витоків до сучасності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2019. № 3. С. 54–60.

79. Сироїд Т.Л. Міжнародний організаційно-правовий механізм захисту національних меншин: від витоків до сьогодення. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: Право.* 2019. Вип. 28. С. 164–174.

80. Сироїд Т.Л. Міжнародний організаційно-правовий механізм забезпечення права на здоров'я осіб похилого віку. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2019. Вип. 3. Т. 2. С. 266–272.

81. Сыроед Т.Л. Становление и развитие гендерного принципа на международном универсальном уровне. *Порівняльно-аналітичне право.* 2019. №5. С. 462–466.

82. Serhiy Perepolkin, Tetiana Syroid. A diversity of opinions on the standards of international customs law. *Customs Scientific Journal.* 2019. No 1. P. 51–63.

83. Tetiana Syroid, Yuriy Kolomiets, Oleksandr Kliuiev, Valeriia Myrhorod-Karpova. International financial institutions as subjects of the financial system of the state. *Asia Life Sciences. The Asian International Journal of Life Sciences.* Supplement 21(1): 1–8, 2019.

84. Havrylenko O., Syroid T., Shevchenko A. Evolution of Financial Law Basics within the Antique States of the North Black Sea Region (Late 7th Century BC – the First Half of the 6th Century AD). *Journal on European History of law (UK, London)*. Vol. 11. 2019. No. 2. P. 101–114.

85. Syroid T. L., Fomina L. O. The role of smart technology in promoting the right to health of older persons. *Wiadomości Lekarskie T. LXXII*. 2019. Nr 12. Cz. II. Grudzień. P. 2558–2562.

III. Підручники, посібники, практичні матеріали / Tutorials:

1. Права детей и молодежи. Сборник международных документов / В.С. Семенов, Т.Л. Сыроед. Харьков: Ксилон. 2001. 204 с. Сыроед Т.Л. Банкноты. Описание внешнего вида и признаки подделки (гривни, рубли, доллары, евро). Практическое пособие Харьков: ООО «Изд-во Бурун Книга», 2003. 140 с.

2. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: Навчальний посібник. Харків: ТОВ «Прометей-Прес», 2005. 244 с.

3. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: Навчальний посібник (перероб і доповн.). Харків: ТОВ «Прометей-Прес», 2006. 268 с.

4. Парламентське право України: Навчальний посібник / Кол. авт; За ред. д-ра юрид. наук, О.Н. Ярмиша. Харків: Вид-во Харківського національного університету внутрішніх прав, 2007. 500 с.

5. Сыроед Т.Л. Международное уголовно-процессуальное право: Документы и комментарии. Харків: ТОВ «Прометей-Прес», 2007. 588 с.

6. Сироїд Т.Л. Міжнародне право: Навчальний посібник. Харків: ХНУВС, 2009. 336 с.

7. Субъекты (участники международных уголовно-процессуальных отношений): понятие, виды, специфика правового статуса: монография. Харьков: Изд-во «ФИНН», 2010. 584 с.

8. Перепьолкін С.М., Сироїд Т.Л. Практикум з міжнародного права: Навчально-методичний посібник. Дніпропетровськ: АМСУ, 2011. 116 с.

9. Т. Л. Сироїд, С. М. Перепьолкін, Л. А. Філянїна. Міжнародне право: словник-довідник. За заг. ред. Т. Л. Сироїд. Харків: Юрайт, 2014. 408 с.

10. Т.Л.Сироїд, О. А. Гавриленко, Л. В. Новікова. Історія міжнародного права: хрестоматія-практикум для студентів напряму підготовки 6.030202 – «Міжнародне право». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 688 с.

11. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд. Харк. нац. у-т імені В.Н. Каразіна. Харків: ФОП Бровин О.В., 2018. 292 с.

12. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.

13. Основи права Європейського Союзу: підручник / за заг. ред. Т. Л. Сироїд [координатор проекту А. О. Червяцова]; Харків. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. Харків : Право, 2018. 456 с.
14. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник / за заг. ред. д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд. Харків: Право, 2019. 472 с.
15. Сироїд Т.Л., Гавриленко О.А., Фоміна Л.О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд. 2-ге вид., перероб і допов. Харків: Право, 2019. 494 с.
16. Основи права Європейського Союзу: підручник / [Л.І. Адашис, Т.М. Анакіна, С.В. Вихрист та ін.]; за заг. ред. Т. Л. Сироїд; Харків. Нац. ун-т імені В.Н. Каразіна. Вид. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 590 с.
17. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право. 2020. 648 с.
18. Сироїд Т.Л., Гавриленко О.А., Фоміна Л.О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд. Вид. 2-ге вид., перероб і допов. Харків : Право. 2020. 494 с.

Література про неї

Literature about her

1. Сироїд Тетяна Леонідівна. *Науковці України – еліта держави*. Т. IV. Київ : Вид-во ЛОГОС Україна, 2015. С. 287.
2. Сироїд Тетяна Леонідівна. *Харківський національний університет внутрішніх справ: Ювілейне видання / під заг. ред. С. М. Гусарова*. Харків, 2015. С. 241.
3. Сироїд Тетяна Леонідівна. *Професори та доктори наук Харківського національного університету внутрішніх справ: біогр. довід. : До 100-річчя початку підготовки охоронців правопорядку в Харкові / редкол.: В. В. Сокурєнко (голова), О. М. Бандурка, С. М. Гусаров, М. Ю. Бурдін, В. А. Греченко*. Харків: ХНУВС, 2017. С. 229–231.

Бібліографічні профілі

Bibliographic profiles

Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=GFVITd8AAAAJ>
Researchgate: https://www.researchgate.net/profile/Tetyana_Syroed
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8165-4078>
Academia.edu: <https://kharkov-ua.academia.edu/ТатьянаСыроед>
Mendeley profile: <https://www.mendeley.com/authors/57211962411/>
Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57211962411>

Степанов Тихон Федорович

(1795 – 1 847 рр.)

Народився в 1795 р., у м. Вороніж у сім'ї чиновника. Свою першу освіту він отримав у семінарії. В 1814 р. вступив на морально-політичне відділення Харківського університету, курс якого закінчив зі званням кандидата. У 1823 р. його було призначено вчителем загальної історії та географії до Харківського пансіону шляхетних дівиць. Паралельно з цим Т.Ф. Степанов викладав у кількох приватних пансіонах.

У 1824 р. після захисту наукової праці «Про політичну рівновагу» отримав ступінь магістра політичної історії та статистики (за іншими даними ступінь магістра політичної економії і дипломатії).

Після отримання магістерського ступеня Т.Ф. Степанов продовжив викладати історію в м. Харків.

У 1830 р. переїхав до Петербургу, де вступив на службу до державної комісії погашення боргів. Тут він набув значного досвіду використання бюджетних коштів та формування податкової частини бюджету. На цій посаді він працював два роки.

В 1832 р. Т.Ф. Степанов призначений екстраординарним професором до Харківського університету на кафедру політичної економії і водночас до інституту шляхетних дівиць. Вже 5 вересня 1832 р. в якості професора Т.Ф. Степанов виступив зі своєю нині відомою серед науковців «Вступною лекцією з політичної економії».

Варто зауважити, що будучи професором політичної економії, Т. Ф. Степанов не був схильний до обмеженого розуміння своєї ролі в науці. Навпаки його інтереси виходили далеко за межі економіки. Про це свідчить,

наприклад, той факт, що він самостійно вивчив кілька іноземних мов. Ще одне свідчення такого підходу містилося в його промові «Про сутність, важливість та призначення політичних наук», проголошеній на урочистому зібранні Харківського університету 30 серпня 1833 р. Тут він розмірковував про війну і мир, про права й обов'язки держав, про взаємозв'язки між окремими галузями науки і навіть про майбутнє міжнародних відносин. Зокрема, Степанов зауважував, що політична економія і політика зосереджують свої дії в дипломатії, завдання ж останньої – викладення законів фізичного й етичного життя народів у їхніх взаємовідносинах, а також розкриття правил, яким народи повинні слідувати постійно впливаючи один на одного. Розмірковуючи так про дипломатію, Т.Ф. Степанов високо оцінював її роль у формуванні заснованих на мирному співіснуванні взаємовигідних відносин між народами для їхнього спільного блага. Також він пророкував у майбутньому глобальні інтеграційні процеси в міжнародних відносинах і стверджував, що саме Європа, переживши страшні війни, навчить інші частини світу мудрій обережності.

Завдяки своїм талантам, працелюбності та принциповості Т.Ф. Степанов заслужив визнання і повагу серед колег. Зазначені якості зумовили його кар'єрне просування в Харківському університеті.

Вже в 1833 р. він обіймав у Харківському університеті посаду синдика (особа, що здійснювала контроль за виконанням Статуту університету як студентами, так і професорсько-викладацьким складом), на яку призначалися лише авторитетні професори. Степанов виконував ці функції протягом 1833 – 1834 рр.

У 1835 р. Степанов був обраний деканом морально-політичного факультету.

В 1837 р. йому було доручено викладання основ загальнонародного правознавства, тобто міжнародного права. У тому ж році він був призначений проректором університету. Дехто з дослідників стверджує, що приблизно у цей період Т.Ф. Степанов навіть отримав від графа Головкина пропозицію стати ректором університету, від якої утім відмовився, вважаючи себе недостатньо підготовленим для цієї посади.

У 1839 р. йому було доручено нагляд за навчальною частиною в Педагогічному інституті, що функціонував при університеті, у званні директора цього інституту.

Тихон Федорович Степанов працював у Харківському університеті до 1845 р. Він вийшов у відставку у зв'язку з хворобою та після невдалого лікування за кордоном помер у 1847 р.

В останні роки своєї роботи в Харківському університеті Тихон Федорович активно працював над рукописом під назвою «Загальнонародне право в сукупності з дипломатією». У 1847 р. цей рукопис був допущений цензурою до опублікування, проте свого часу так і не був надрукований через смерть автора. Нині ця робота, яку відомий юрист міжнародник ХХ ст. професор В.С. Семенов

називав першим російським курсом міжнародного права, зберігається у формі рукопису в двох екземплярах у бібліотеці Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна та в Центральному державному історичному архіві України у місті Києві. Вперше вона була опублікована лише на початку 2000-х рр. в Антології української юридичної думки.

Stepanov Tykhon Fedorovich

(1795–1847)

Born in 1795 in Voronezh in the family of an official. He received his first education in the seminary. In 1814 he entered the Department of Morality and Politics of Kharkiv University, where he graduated with the title of candidate. In 1823 he was appointed a teacher of general history and geography at the Kharkiv Boarding School for Noble Maidens. At the same time, T. Stepanov taught in several private boarding schools.

In 1824, after defending his scientific work "On Political Equilibrium", Stepanov received master's degree in Political History and Statistics (according to other sources, a master's degree in Political Economy and Diplomacy).

After receiving his master's degree, Tykhon Fedorovich continued to teach history in Kharkiv.

In 1830, T. Stepanov moved to St. Petersburg, where he joined the State Commission for debt repayment. Here he gained considerable experience in the use of budget funds and the formation of the tax part of the budget. He held this position for two years, until his next appointment.

In 1832, T. Stepanov was appointed extraordinary professor at Kharkiv University at the Department of Political Economy and, at the same time, at the Institute of Noble Maidens. Already on 5 September 1832 as Professor T. Stepanov delivered his now well-known scholar thanks to the publication of the text "Introductory Lecture on Political Economy".

It is worth noting that as a professor of Political Economy T. Stepanov was not inclined to a limited understanding of his role in science. On the contrary, his interests went far beyond the economy. This is evidenced, for instance, by the fact that he studied several foreign languages on his own. Another evidence of this approach was contained in his speech "On the Essence, Importance and Purpose of Political Science", delivered at a solemn meeting of Kharkiv University on 30 August 1833. In this speech Stepanov reflected on war and peace, the rights and responsibilities of states, the relationship links between individual branches of science and even about the future of international relations. In particular, Stepanov noted that political economy and politics focus on diplomacy, and the task of the latter is to set out the laws of physical and ethical life of peoples in their relationships, as well as to reveal the rules that peoples must follow by constantly influencing each other. Reflecting on

diplomacy, T. Stepanov praised its role in the formation of mutually beneficial relations between peoples based on peaceful coexistence for their common good. He also predicted future global integration processes in international relations and argued that it was Europe that, having survived terrible wars, would teach other parts of the world wise prudence.

Thanks to his talents, diligence and principles T. Stepanov earned recognition and respect quickly among colleagues. These qualities led to his career advancement at Kharkiv University.

As early as 1833, T. Stepanov held the position of trustee at Kharkiv University (an official who supervised the implementation of the University Statute by both students and the faculty), who had a significant influence, and therefore an authoritative and respected professor was appointed. Stepanov performed these functions from 1833 to 1834.

In 1835 Stepanov was elected dean of the Faculty of Morality and Politics.

In 1837 he was entrusted with teaching the Basics of National Jurisprudence, i.e. International Law. In the same year he was appointed vice-rector of the University.

Some researchers claim that around this time T.F. Stepanov even received an offer from count Holovkin to become rector of the University, which he refused, considering himself insufficiently prepared for this position.

In 1839 he was entrusted with the supervision of the educational part of the Pedagogical Institute, which functioned at the University, with the title of director of the Institute.

T. Stepanov worked at Kharkiv University until 1845 (according to other sources – until 1847). He retired due to illness and died in 1847 after unsuccessful treatment abroad.

In the last years of his work at Kharkiv University, T. Stepanov worked actively on a manuscript entitled “Common Law in Conjunction with Diplomacy”. In 1847, this manuscript was censored for publication, but at one time was never published due to the author’s death. Today, this work, called the first Russian course in international law according to a well-known international lawyer of the XX century Professor V. Semenov, is stored in the form of a manuscript in duplicate in the library of V.N. Karazin Kharkiv National University and in the Central State Historical Archives of Ukraine in Kyiv. It was first published only in the early 2000s in the Anthology of Ukrainian Legal Thought.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Речь о сущности, важности и назначении политических наук, произнесенная в торжественном собрании Императорского Харьковского университета Э.О. Профессором Политической Экономии и Дипломатии Тихоном Степановым, 30 августа 1833 года. Харьков : Унив. тип., 1833. 64 с.

2. Степанов Т.Ф. Вступительная лекция по политической экономии, читанная в Императорском Харьковском университете сентября 5 дня 1832 года. Харьков : Унив. тип., 1833. 20 с.
3. Степанов Т.Ф. Записки о политической экономии. Ч. 1. Санкт-Петербург : Тип. Ольхина, 1844. СIII, 370, II с.
4. Степанов Т.Ф. Записки о политической экономии. Ч. 2. Харьков : Унив. тип., 1848. 143 с.
5. Степанов Т.Ф. Общеправное право в совокупности с дипломатией. *Антологія української юридичної думки* : в 10 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко (голова) та ін. Т. 8 : Міжнародне право / упоряд. : В.Н. Денисов, К.О. Савчук : відп. ред. В.Н. Денисов. Київ : Вид. дім «Юридична книга», 2004. С. 39–72.
6. Stepanov T. F. All-People's Law in Aggregate with Diplomacy. *Jus Gentium. Journal of International Legal History (USA)*. 2017. Vol. 2. № 2.*

Література про нього

Literature about him

1. Степанов Тихон Федорович. *Энциклопедический словарь* / под ред. К.К. Арсеньева, Ф.Ф. Петрушевского. Т. 31 (полумом 62). Санкт-Петербург : Брокгауз и Ефрон, 1901. С. 596.
2. Багалей Д.И. Опыт истории Харьковского университета (по неизданным материалам). Т. 2 (с 1815 по 1835 год). Харьков : Паровая тип. и литография М. Зильберберг и сыновья, 1904. С. 556–575.
3. Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования, 1805 – 1905 / под ред. М.П. Чубинского и Д.И. Багаля. Харьков : Тип. «Печатное дело», 1908. С. 277–279.
4. Теплицкий В.П. Економічні погляди Т.Ф. Степанова. *Нариси з історії економічної думки України* / АН УРСР, Ін-т економіки : [відп. ред. Д.Ф. Вірник]. Київ : Вид-во АН УРСР, 1956. С. 134–157.
5. Семенов В.С., Ульянова Н.Н. Первый русский курс международного права. *Советский ежегодник международного права. 1960*. Москва : Наука, 1961. С. 243–254.
6. Степанов Тихон Федорович. *Экономическая энциклопедия. Политическая экономия* : в 4 т. Т. 4. / гл. ред. А.М. Румянцев. Москва : Сов. энцикл., 1980. С. 62.
7. Злупко С.М. Персоналії і теорії української економічної думки. Львів : Євросвіт, 2002. С. 73–75.
8. Савчук К.О. Степанов Тихон Федорович. *Юридична енциклопедія. У 6 т. Т. 5.* / редкол. : Ю.С. Шемшученко (голова) та ін. Київ : Укр. енцикл., 2003. С. 646.
9. Савчук К.О. Внесок професора Т.Ф. Степанова в становлення вітчизняної науки міжнародного права. *Правова держава : щорічник наукових праць*. 2004. Вип. 15. С. 284–288.

10. Денисов В.Н., Савчук К.О. Степанов Тихон Федорович. *Антологія української юридичної думки* : в 10 т. / ред. кол. : Ю.С. Шемшученко (голова) та ін. Т. 8 : Міжнародне право / упоряд. : В.Н. Денисов, К.О. Савчук : відп. ред. В.Н. Денисов. Київ : Юрид. кн., 2004. С. 36–38.

11. Грабарь В.Э. Материалы к истории международного права в России (1647–1917) / науч. ред., автор биогр. очерка и сост. библиогр. У.Э. Батлер ; отв. ред. и автор предисл. В.А. Томсинов. Москва : Зерцало, 2005. С. 296, 311–315.

12. Ушаповський Ю.В. Ідеї інституціоналізму в економічній думці України XIX – початку XX ст. : монографія. Київ : Київ. нац. економ. ун-т ім. Вадима Гетьмана, 2012. С. 110–113, 191–193.

13. Економічна наука в Харківському університеті : колект. моногр. / [Глущенко В.В. та ін. ; відп. ред. В.В. Глущенко]. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. С. 43–45.

14. Butler W. E. Biographical Note: On the Life and Work of Tikhon Fedorovich Stepanov. *Jus Gentium. Journal of International Legal History (USA)*. 2017. Vol. 2. № 2.*

Стоянов Андрій Миколайович

(1829 – 1907 рр.)

Народився в Курській губернії в 1829 р. У 1853 р. закінчив юридичний факультет Харківського університету зі ступенем кандидата. В 1859 р. А. Стоянов склав магістерський екзамен і надрукував свою першу наукову працю: «Про ідеальні погляди на суспільство та державу». У 1862 р. молодим вченим була представлена дисертація на ступінь магістра міжнародного права на тему «Методи розробки позитивного права та суспільне значення юристів від глосаторів до кінця XVIII ст.». Юридичний факультет Харківського університету високо оцінив представлену роботу. Її було охарактеризовано як «істинно цінний здобуток для юридичної літератури».

У 1863 р. А.М. Стоянова було на два роки відряджено за кордон для ознайомлення з іноземним досвідом викладання юридичних наук. У 1865–1869 рр. він працював доцентом кафедри енциклопедії законодавства та російських державних законів Харківського університету.

Після блискучого захисту 29 квітня 1869 р. докторської дисертації на тему «Історія адвокатури. Стародавній світ: Єгипет. Індія. Єврей. Греки. Римляни» з 1869 по 1870 рр. він екстраординарний професор, у 1870 – 1884 рр. – ординарний професор по кафедрі найважливіших іноземних законодавств, стародавніх та нових, у 1884 – 1887 рр. ординарний професор кафедри енциклопедії права, з 1887 р. – ординарний професор кафедри римського права, у 1870 – 1876 рр. секретар, а 1876 – 1885 рр. декан юридичного факультету Харківського університету.

У 1872 р., після смерті видатного юриста-міжнародника Д. І. Каченовського, А. М. Стоянов став активно викладати міжнародне право. В період з 1873 по

1874 рр. розроблений ним навчальний курс було визнано першим повним курсом з міжнародного права, що викладався російською мовою.

До 1885 р. професор також посідав у Харківському університеті кафедру історії законодавств, викладав енциклопедію права та римське право. За широку ерудицію, ясність викладу й ораторські прийоми А. М. Стоянов набув широкої популярності як один з найкращих професорів Харківського університету. Був палким прихильником порівняльного та історичного методів вивчення правових інститутів, наслідував приклад Тейлора, Спенсера, Мена. Саме у цьому напрямку були написані його основні праці. Неодноразово виступав з публічними лекціями. Як в науковій, так і у викладацькій діяльності завжди і незмінно залишався представником ідей просвітництва та гуманізму.

Помер 2 червня 1907 р. у Києві.

Stoianov Andrii Mykolaiovych

(1829 – 1907)

Born in Kursk province in 1829. In 1853 he graduated from the Faculty of Law of Kharkiv University with the degree of candidate. In 1859 A. Stoianov passed the master's exam and published his first scientific work "On ideal views of society and the state". In 1862, a young scientist presented his dissertation for a master's degree in international law on "Methods of developing positive law and the social significance of lawyers from glossators to the end of the XVIII century". The Faculty of Law of Kharkiv University praised the presented work. It was described as "a truly valuable achievement for the legal literature".

In 1863, A. Stoianov was sent abroad for two years to get acquainted with foreign experience in teaching law. In 1865-1869 he worked as an associate professor at the Department of Encyclopedia of Law and Russian State Laws of Kharkiv University.

After a brilliant defense of his doctoral thesis on "History of Advocacy. Ancient world: Egypt. India. Jews. Greeks. Romans" on 29 April 1869, from 1869 to 1870 he was an extraordinary professor, in 1870–1884 – an ordinary professor at the Department of Important Foreign Laws, ancient and modern, in 1884–1887 – an ordinary professor at the Department of Encyclopedia of Law, from 1887 – an ordinary professor of the Department of Roman Law, in 1870–1876 – secretary, and in 1876–1885 – dean of the Faculty of Law of Kharkiv University.

In 1872, after the death of a prominent international lawyer Kachenovskiy, A. Stoianov began to teach international law actively. During 1873 to 1874, the course he developed was recognized as the first full course in international law taught in Russian. Until 1885, the professor also held the department of History of Legislation at Kharkiv University, taught an encyclopedia of law and Roman law. For wide erudition, clarity of presentation and oratory A. Stoianov became widely known as one of the best professors at Kharkiv University. He was an ardent supporter of

comparative and historical methods of studying legal institutions, following the example of Tailor, Spencer, Maine. It is in this direction that his major works were written. He gave public lectures repeatedly. In both scientific and teaching activities he always and invariably remained a representative of the ideas of Enlightenment and humanism.

He died on 2 June 1907 in Kyiv.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Стоянов А.Н. Методы разработки положительного права и общественное значение юристов от глоссаторов до конца XVIII столетия : монография. Харьков : Тип. Чеховского и Зарина, 1862. XXIII, 275 с.

2. Стоянов. А.Н. История адвокатуры. Вып. 1. Древний мир : Египет, Индия, евреи, греки, римляне. Харьков : Унив. тип., 1869. 145 с.

3. Стоянов А.Н. Воспоминание о Д. И. Каченовском. Профессор Д.И. Каченовский. [Сб. воспоминаний и речей 1872–1874 г.г.]. [Б.м. : б.и., б.г.]. С. 1–26.

4. Стоянов А.Н. Очерки истории и догматики международного права. Харьков : Унив. тип., 1875. X, 742 с.

5. Стоянов А.Н. Нравы общества и суды во Франции от конца XVII века до 1789 г. [Б.м. : б.и.], 1876.*

6. Стоянов А.Н. К вопросу о возникновении институтов имущественного и обязательственного права. *Юридический вестник*. 1877. № 10.*

7. Стоянов А.Н. Научное значение всеобщей истории законодательства. *Юридический вестник*. 1879. № 2.*

8. Стоянов А.Н. Английская адвокатура. *Юридический вестник*. 1880. № 4.*

9. Стоянов А.Н. Исторические аналогии и точки соприкосновения новых законодательств с древним правом. (Этюд по истории законодательств). Харьков : Унив. тип., 1883. 21 с.

10. Стоянов А.Н. Обычное право в истории важнейших государств западной Европы и особенно Франции. [Б.м. : б.и.], 1883.*

11. Стоянов А.Н. Зачатки семейного права у первобытных народов. [Б.м. : б.и.], 1884.*

12. Стоянов А.Н. Семейное право и наследование у евреев. [Б.м. : б.и.], 1884.*

13. Стоянов А.Н. Семья и брак и юридическое положение женщины по законодательным памятникам Индии. [Б.м. : б.и.], 1885.*

14. Стоянов А.Н. Курс истории древних законодательств: Законодательства древних народов Востока. Еврейское законодательство. Литографированные лекции, читанные в 1887–8 г. [Б.м. : б.и., б.г.].*

15. Стоянов А.Н. Из истории университетов Западной Европы. [Б.м. : б.и.], 1891.*

16. Стоянов А.Н. Из истории дуэлей в Западной Европе. (Историко-культурный очерк). *Записки Харьковского университета*. 1893. Вып. 3. Ч. неофиц. С. 1–22.

17. Стоянов А.Н. Мнение об исследовании Г. Соколовского «Договор товарищества по римскому гражданскому праву». [Б.м. : б.и.], 1893.*
18. Стоянов А.Н. Зачатки юридических и политических учреждений у первобытных народов. *Записки Харьковского университета*. 1894.
19. Стоянов А.Н. Этюды по всеобщей истории права. (Из лекций, читанных в 1884 г.). *Записки Харьковского университета*. 1894. Вып. 4. Ч. неофиц. С. 1–32.
20. Стоянов А.Н. Уголовное право Рима от древнейших времен до Юстиниана включительно. (Историко-культурный очерк). *Записки Харьковского университета*. 1895. Вып. 6. С. 99–130.
21. Стоянов А.Н. Зачатки юридических и политических учреждений у первобытных народов. [Б.м. : б.и.], 1895. С. 67–99.
22. Стоянов А.Н. Примитивное право и законодательство культурных народов древности. (Этюд по истории законодательства). *Записки Харьковского университета*. 1897. Вып. 2. С. 33–54.
23. Стоянов А.Н. Финансовая администрация во Франции от средних веков до 1789 г. [Б.м. : б.и., б.г.].*
24. Стоянов А.Н. Из лекций по истории восточных законодательств. *Записки Харьковского университета*. 1899. Вып. 1. С. 53–87.
25. Стоянов А.Н. Законодательства Востока. Литографиров. лекция. [Б.м. : б.и., б.г.].*

Література про нього

Literature about him

1. Никонов С.П. Стоянов Андрей Николаевич. *Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования, 1805–1905* / под ред. М. П. Чубинского и Д. И. Багалея. Харьков : Тип. «Печатное дело», 1908. С. 174–179.
2. Посохов С.І., Ярмиш О.Н. Стоянов Андрій Миколайович. *Юридична енциклопедія*. У 6 т. Т. 5. П–С. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2003. С. 655.
3. Стоянов Андрей Николаевич. *Шилохвост О. Русские цивилисты: середина XVIII – начало XX в. : Краткий биографический словарь*. Москва : Статут, 2005. С. 142–143.
4. Буроменский М. В., Сенаторова О. В., Тарасов О. В. Харьковская школа международного права. *Альманах международного права*. 2011. Вып. 3. С. 57–77.
5. Gavrylenko O.A., Syroed T.L. Classical and Modern Traditions in Kharkiv University: International and European Law. *Jus Gentium. Journal of International Legal History*. 2019. Vol. 4. № 2. P. 607–620.

Таубе Михайло Олександрович

(1869 – 1961 рр.)

Барон М. О. Таубе належав до старовинного роду. Він народився 15 травня 1869 р. у Павловську. В 1887 р. закінчив із золотою медаллю Шосту Петербурзьку гімназію, а в 1891 – юридичний факультет Петербурзького університету з дипломом I ступеня (за роботу «Рецепція римського права на Заході»). 1 грудня 1891 р. М. О. Таубе був залишений при університеті для приготування до професорського звання по кафедрі міжнародного права. Одночасно з 2 січня 1892 р. і до 1917 р. він вступив на службу до Міністерства закордонних справ Росій-

ської імперії.

28 травня 1896 р. М. О. Таубе, захистивши дисертацію «Історія зародження сучасного міжнародного права (середні віки)», отримав ступінь магістра міжнародного права.

Мав значний досвід викладацької роботи. З 1 січня 1897 р. протягом двох з половиною років, перебуваючи на посаді приват-доцента, викладав курс міжнародного права в Харківському університеті.

29 листопада 1899 р. у Петербурзькому університеті відбувся захист його докторської дисертації «Принципи миру і права в міжнародних зіткненнях середніх віків». Після чого вчений залишився працювати на посаді приват-доцента у своїй альма матер. У 1903 р. М. О. Таубе було обрано екстраординарним професором, у 1904 р. він виконував обов'язки декана юридичного факультету. З 1906 р. він – ординарний професор кафедри

міжнародного права. Протягом 1903–1911 рр. у Санкт-Петербурзькому університеті читав загальний курс «Міжнародне право», а також спеціальні курси «Право війни»; «Міжнародні зіткнення і засоби захисту прав та інтересів», «Історія міжнародних відносин Росії від доби Петра Великого». За сумісництвом у 1909–1917 рр. читав лекції в Петербурзькому Училищі правознавства.

Як і його вчитель Ф. Ф. Мартенс, М. А. Таубе вдало поєднував науково-педагогічну роботу з практичною роботою дипломата, міжнародного арбітра і консультанта. До нього зверталися за порадою і консультацією як вітчизняні й іноземні державні діячі та фахівці з міжнародного права, так і міжнародні організації та наукові товариства. Практична діяльність М. О. Таубе була доволі насиченою та різноманітною. Від 1892 до 1917 рр., перебуваючи на службі у Міністерстві закордонних справ, займався питаннями морського права. Брав участь у низці міжнародних конференцій з цих проблем. З 18 листопада 1909 р. він був представником Росії в Постійній палаті Міжнародного третейського суду в Гаазі. З 22 квітня 1911 р. М. О. Таубе обіймав посаду товариша міністра народної освіти, а з 19 жовтня 1914 по 11 січня 1915 рр. тимчасово керував міністерством. Брав участь і в розробці закону про запровадження загального початкового навчання. 11 лютого 1915 р. М. О. Таубе був призначений сенатором і став членом Державної Ради Російської імперії.

Після 1917 р. М. О. Таубе виїхав на постійне мешкання до Франції. В еміграції він продовжував наукову діяльність. У цей період опубліковано близько двадцяти його праць. У 1930-ті роки М. О. Таубе був юрисконсультом, активно працював у якості члена Російського історико-генеалогічного товариства в Америці. Помер 29 листопада 1961 р. і похований на кладовищі Сент-Женев'єв-де-Буа.

Taube Mykhailo Oleksandrovych

(1869 – 1961)

Baron M. Taube had a historic name. He was born on 15 May 1869 in Pavlovsk. In 1887 he graduated with a gold medal from the Sixth St. Petersburg Gymnasium, and in 1891 – from the Faculty of Law of St. Petersburg University with a first-degree diploma (for his work “Reception of Roman Law in the West”). On 1 December 1891, M. Taube was left at the university to prepare for a professorship in the Department of International Law. Simultaneously, from 2 January 1892 and until 1917, he entered the service of the Ministry of Foreign Affairs of Russian Empire.

On 28 May 1896 M. Taube, defending his thesis “History of the origin of modern international law (Middle Ages)” received a master’s degree in international law.

He had considerable teaching experience. From 1 January 1897, for two and a half years, as a private associate professor, he taught a course in international law at Kharkiv University.

On 29 November 1899, his doctoral thesis “Principles of Peace and Law in International Conflicts of the Middle Ages” was defended at St. Petersburg University.

After that, the scientist remained to work as a private associate professor at his alma mater. In 1903, M. Taube was elected an extraordinary professor, and in 1904 he served as dean of the Faculty of Law. Since 1906 he has been an ordinary professor at the Department of International Law. During 1903–1911 he taught the general course of International Law at St. Petersburg University, as well as special courses of Law of War; International conflicts and means of protection of rights and interests, History of Russia's international relations since the time of Peter the Great. In 1909–1917, he lectured part-time at the St. Petersburg School of Law.

Like his teacher F. Martens, M. Taube successfully combined scientific and pedagogical work with the practical work of a diplomat, international arbitrator and consultant. He consulted both domestic and foreign statesmen and specialists in international law, as well as international organizations and scientific societies. The practical activity of M. Taube was quite rich and varied. From 1892 to 1917, while serving in the Ministry of Foreign Affairs, he dealt with maritime law. He has participated in a number of international conferences on these issues. From 18 November 1909, he represented Russia in the Permanent Chamber of the International Court of Arbitration in the Hague. From 22 April 1911, M. Taube held the position of deputy Minister of Education, and from 19 October 1914 to 11 January 1915, he temporarily headed the Ministry. M. Taube also participated in the development of the law on introduction of general primary education. On 11 February 1915 M. Taube was appointed senator and became a member of the State Council of the Russian Empire.

After 1917, M. Taube went to France for permanent residence. In exile, he continued his scientific activity. He published about twenty works. In the 1930s, M. Taube was a legal adviser, actively working as a member of the Russian Historical and Genealogical Society in America. He died on 29 November 1961 and buried in Saint-Geneviève-des-Bois cemetery.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Таубе М.А. История зарождения современного международного права (средние века). Т. 1 : Введение и часть общая. Санкт-Петербург : Типо-литогр. П. И. Шмидта, 1894. XII, 370 с.

2. Таубе М.А. Международный конгресс на Волыни в XV столетии. Москва : Тов. типо-литогр. В. Чичерин, 1898. 21 с.

3. Таубе М.А. Основные фазисы в истории развития международных отношений и права : (вступит. лекция, чит. в Харьк. ун-те 31-го янв. 1897 г.). Харьков : Паровая Тип. и литогр. Зильберберг, 1898. 9 с.

4. Таубе М.А. История зарождения современного международного права (средние века). Т. 2 : Часть особенная : Принципы мира и права в

международных столкновениях средних веков. Харьков : Паровая тип. и литогр. Зильбербергъ, 1899. 361 с.

5. Таубе М. История зарождения современного международного права (средние века). Т. 3. Гл. 1: Христианство и организация международного мира. Санкт-Петербург : Тип. В. Киршбаума, 1902. 63 с.

6. Таубе М.А. Система междугосударственного права в схематическом изложении : программа-конспект лекций. Санкт-Петербург : Тип. В.Ф. Киршбаума, 1909. 51 с.

7. Таубе М.А. Ф.Ф. Мартенс. (1845–1909): (Некролог). Санкт-Петербург : Сенат. тип., 1909. 16 с.

8. Таубе М.А. Perpetual Peace или Perpetual War: Мысли о Лиге Наций. Берлин, 1922.

9. Таубе М.А. Эпизоды исторического развития международного права в Восточной Европе , 1926 (франц. мовою).

10. Таубе М.А. Аграф. О незаписанных в Евангелии изречениях Иисуса Христа. Москва : Крутицкое Подворье, 2007. 216 с.

Література про нього

Literature about him

1. За XXV лет (1891–1.XII.1916). Свод фактических данных о государственной службе и научной деятельности члена Государственного Совета, сенатора, профессора бар. М. А. Таубе. Петроград, 1917.

2. Стародубцев Г.С. Международно-правовая наука российской эмиграции (1918–1939). Москва : Книга и бизнес, 2000. 293 с.

3. Савчук К.О. Таубе Михайло Олександрович. *Юридична енциклопедія*. У 6 т. Т. 6 : Т–Я. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 2004. С. 26.

4. Стародубцев Г.С. Российский юрист-международник М.А. Таубе в эмиграции. *Международное право*. Москва : Изд-во РУДН, 2006. № 4 (28). С. 205–213.

5. Лиман С. И. История средних веков в творчестве М. А. Таубе: харьковский период его научно-педагогической деятельности (1897–1899). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія»*. 2017. Вип. 51. С. 123–130.

Тітов Євген Борисович

(1979 р.н.)

Народився 3 вересня 1979 р. у м. Харків. У 2001 р. закінчив Національний університет внутрішніх справ (нині – Харківський національний університет внутрішніх справ МВС України) за спеціальностями: «Правознавство», здобувши кваліфікацію юриста та «Менеджмент», здобувши кваліфікацію «Бакалавр з менеджменту». 3 липня 2001 р. по жовтень 2001 р. працював у штабі Комінтернівського районного відділку міліції м. Харкова. 3 листопада 2001 р. до жовтня 2004 р. навчався в ад'юнктурі Національного університету внутрішніх справ. Під час навчання в ад'юнктурі отримав міжнародний грант від Харківського Центру вивчення організованої злочинності спільно з Американським Університетом у Вашингтоні на написання наукової статті. З 2004 р. до початку 2006 р. працював на факультеті кримінальної міліції Харківського національного університету внутрішніх справ.

З січня 2006 р. призначений викладачем кафедри конституційного і міжнародного права Харківського національного університету внутрішніх справ. У 2007 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Правова природа та проблеми кваліфікації захоплення заручників у міжнародному кримінальному праві» за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право (наукові керівники: кандидат юридичних наук, професор В.С. Семенов; доктор юридичних наук, професор Л.Д. Тимченко).

З 2006 р. по 2011 р. працював викладачем, старшим викладачем та доцентом кафедри конституційного і міжнародного права Харківського національного університету внутрішніх справ. У 2011–2012 р.р. працював доцентом кафедри державно-правових дисциплін факультету підготовки

фахівців для підрозділів слідства та дізнання Харківського національного університету внутрішніх справ. З 2013 по 2017 рр. працював старшим викладачем та доцентом кафедри загальноправових дисциплін факультету права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ. У 2015 р. присвоєно вчене звання доцента кафедри загальноправових дисциплін ХНУВС. У 2015–2016 рр. приймав участь у спільній програмі Україна–ОБСЄ з реформування органів внутрішніх справ України в якості тренера на курсах підготовки.

З 2017 р. по теперішній час працює доцентом кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

За час своєї педагогічної діяльності викладав для курсантів факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства та дізнання, факультету кримінальної міліції, факультету громадської безпеки, факультету права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ, слухачів курсів первинної підготовки патрульної поліції, слухачів курсів первинної підготовки патрульної поліції при Харківському національному університеті внутрішніх справ, слухачів курсів підвищення кваліфікації дільничних інспекторів поліції при Харківському національному університеті внутрішніх справ, студентів юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна такі дисципліни: «Захист прав людини у правоохоронній діяльності», «Конституційне право України», «Державне право зарубіжних країн», «Права людини. Верховенство права, Конституціоналізм», «Вступ до спеціальності», «Міжнародне право», «Міжнародне кримінальне право», «Міжнародний захист прав людини», «Право міжнародної відповідальності», «Європейське право», «Право Європейського Союзу» та ін. Читав для іноземних студентів англійською мовою, такі дисципліни: «Introduction to speciality», «International Public Law (basic theories)».

Проходив зарубіжні стажування, зокрема підвищував кваліфікацію за напрямком «Higher Education Strategies for Technological Innovation in the Global Context of Changing Social Demands» (10–15 вересня 2019 р., Університет Менеджменту, м. Варна, Болгарія).

За час роботи опублікував близько 50 наукових та навчально-методичних праць. Поряд із дослідженнями у сфері міжнародного права, працює в галузях Європейського права та права Європейського Союзу.

Titov Yevhen Borysovych

(Born 1979)

Born on 3 September 1979 in Kharkiv. In 2001 he graduated from National University of Internal Affairs (now Kharkiv National University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine) majoring in both Jurisprudence, (obtained

qualification of a lawyer) and Management (obtained qualification of bachelor of management). From July 2001 to October 2001 he passed the training at the headquarter of Kominternivskyi police department in Kharkiv, while preparing for admission to the postgraduate studies.

From November 2001 to October 2004 he pursued the postgraduate studies at National University of Internal Affairs. During his postgraduate studies, he received an international grant from the Kharkiv Centre for the Study of Organized Crime together with the American University in Washington to write a research paper. From 2004 to the beginning of 2006 he worked at the Faculty of Criminal Police of Kharkiv National University of Internal Affairs.

Since January 2006 he has been appointed a lecturer at the Department of Constitutional and International Law of Kharkiv National University of Internal Affairs. In 2007 he defended his thesis on “Legal Nature and Problems of Qualification of Hostage-taking in International Criminal Law” majoring in 12.00.11 – International Law (scientific supervisors – PhD in Law, Professor V. S. Semenov; Doctor of Law, Professor L. D. Tymchenko).

From 2006 to 2011 he worked as a lecturer, senior lecturer and associate professor at the Department of Constitutional and International Law of Kharkiv National University of Internal Affairs. In 2011–2012 he was an associate professor of the Department of State and Legal Disciplines of the Faculty of Training for Investigation and Initial Inquiries of Kharkiv National University of Internal Affairs. From 2013 to 2017 he was a senior lecturer and associate professor of the Department of General Law at the Faculty of Law and Mass Communications of Kharkiv National University of Internal Affairs. In 2015 he was awarded the academic title of Associate Professor of general law disciplines. In 2015–2016 he participated in joint Ukraine-OSCE programme on reforming the internal affairs bodies of Ukraine as a trainer in training courses.

Since 2017 he works as an associate professor of the Department of International and European Law at the Faculty of Law of V.N. Karazin Kharkiv National University.

During his pedagogical activity he has taught for cadets of the Faculty of Investigation and Initial Inquiries, Faculty of Criminal Police, Faculty of Public Security, Faculty of Law and Mass Communications of Kharkiv National University of Internal Affairs, students of primary training of patrol police of Kharkiv National University of Internal Affairs, students of advanced training courses for district police inspectors of Kharkiv National University of Internal Affairs, law students of V.N. Karazin Kharkiv National University the following disciplines: Protection of Human Rights in Law Enforcement, Constitutional Law of Ukraine, State Law of Foreign Countries, Human Rights. Rule of law, Constitutionalism, Introduction to Specialty, International Law, International Criminal Law, International Protection of Human Rights, Law of International Responsibility, European Law, Law of the

European Union and others. He also teaches for foreign students in English the following disciplines: Introduction to Specialty, Public International Law (fundamentals of theory).

Passed foreign internships, in particular, advanced training in the field of "Higher Education Strategies for Technological Innovation in the Global Context of Changing Social Demands" (September 10–15, 2019, University of Management, Varna, Bulgaria).

During his work he has published about 50 scientific and educational works. Along with research in the field of international law, he works in the fields of European law and law of the European Union.

Основні друковані праці

Major printed works

I. Наукові статті / Scientific articles:

1. Тітов Є.Б. Захват заложников в системе преступлений, подпадающих под юрисдикцию международных организаций. *Збірник наукових праць Харківського Центру по вивченню організованої злочинності спільно з Американським університетом у Вашингтоні*. Вип. 7. Харків: Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив. 2003. С. 254–273.

2. Тітов Є.Б. Міжнародна конвенція про боротьбу з захопленням заручників 1979 року в системі заходів по боротьбі з міжнародним тероризмом. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2004. Вип. 25. С. 49–53.

3. Тітов Є.Б. Правове визначення захоплення заручників в міжнародно-правових актах. *Право і безпека*. 2004. № 3'1. С. 166–169.

4. Тітов Є.Б. Національне законодавство держав як впливовий фактор боротьби з захопленням заручників. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2005. Вип. 31. С. 136–141.

5. Тітов Є.Б. Актуальні питання індивідуальної відповідальності у міжнародному кримінальному праві. *Право і безпека*. 2009. № 1. С. 19–24.

6. Тітов Є.Б. Система універсальних міжнародних актів по боротьбі з катуваннями та іншими формами негуманного поводження. *Форум права*. 2014. № 3. С. 383–389. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2014_3_64.pdf.

7. Тітов Є.Б. Міжнародно-правові механізми боротьби з катуваннями та іншими формами негуманного поводження у Європі. *Форум права*. 2014. № 4. С. 332–338. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_4_59.pdf.

8. Тітов Є.Б. Проблема розуміння засад та механізмів впровадження у національне законодавство норм міжнародного права. *Право і безпека*. 2014. № 4. (55). С. 28–33.

9. Тітов Є.Б. Міжнародні механізми контролю у сфері боротьби з катуваннями та іншими формами негуманного поводження. *Форум права*. 2015.

№ 1. С. 311–317. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2015_1_51.pdf.

II. Підручники, посібники, практичні матеріали / Tutorials:

1. Конституції зарубіжних країн: Навчальний посібник / авт.-упоряд.: В.О. Серьогін, Ю.М. Колломієць, О.В. Марцеляк та ін.; за заг. ред. к.ю.н., доц., В.О. Серьогіна. Харків : ФІНН, 2009. 664 с.

2. Державне право зарубіжних країн. Особлива частина: навч. посіб. / [Л.Д. Варунц, А.В. Войціховський, Т.І. Гудзь та ін.]; за заг. ред. В.О. Серьогіна; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2011. 292 с.

3. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд. Харк. нац. ун-т імені В.Н. Каразіна. Харків : ФОП Бровін О.В., 2018. 292 с.

Бібліографічні профілі

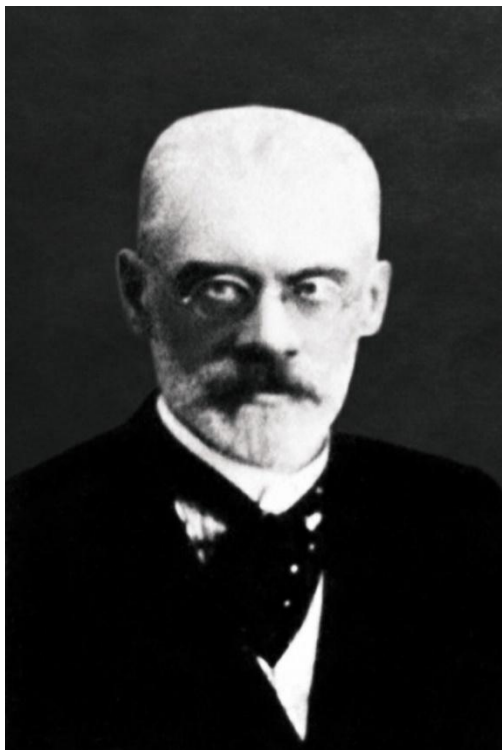
Bibliographic profiles

Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=AgTsCx0AAAAJ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1221-612X>

Уляницький Володимир Антонович

(1854 – 1920 рр.)

Народився 30 січня 1854 р. у Москві. Після завершення навчання в 3-й Московській гімназії вступив до Московського університету на юридичний факультет, який закінчив у 1874 р. В 1877 р. склав магістерський екзамен з міжнародного права. В 1878 р. вступив на службу до Московського Головного архіву Міністерства закордонних справ.

У 1883 р. захистив магістерську дисертацію «Нариси дипломатичної історії східного питання. Дарданели, Босфор і Чорне море в XVIII столітті», яка в 1885 р. була відзначена Академією наук Уварівською премією. В 1885 р. був призначений на посаду приват-доцента кафедри міжнародного права Московського університету,

де разом із Л. О. Камаровським читав лекції з теорії міжнародного права і спеціальні курси з історії дипломатії. В 1897 р. в Москві надруковано лекції В. А. Уляницького з міжнародного права.

Низку статей В. А. Уляницького було надруковано в часописах «Юридический вестник», «Русский вестник», «Известия Московского общества для содействия торговому мореходству», «Чтения общества истории и древностей российских», «Труды Московского нумизматического общества», «Журнал министерства народного просвещения». Він був співробітником відділу зовнішньої політики в газетах «Русский Курьер», «Земство», «Московский Телеграф» і «Русские Ведомости».

В 1898 р. був затверджений членом Археографічної комісії Міністерства народної освіти. З 1887 по 1901 рр. був постійним співробітником «Русских

ведомостей» із закордонного відділу. Наполегливо працював над матеріалами Головного архіву МЗС. За дорученням міністра закордонних справ у 1890 р. написав роботу «Про третейський суд імператриці Катерини II між Австрією та Прусією», однак її не було опубліковано.

В 1899 р. В.А. Уляницькому довелося залишити службу в Головному архіві, адже цього ж року він був призначений приват-доцентом кафедри міжнародного права Харківського університету. В 1900 р., після захисту докторської дисертації в Москві на тему «Російські консульства за кордоном у XVIII столітті», його було призначено ординарним професором кафедри міжнародного права Харківського університету, а в 1901 р. – переведено до Томського університету на ту ж саму посаду.

З 8 травня 1909 р., він вийшов «за вислугою років на пенсію». 28 травня 1910 р. В.А. Уляницького затверджено «за вислугу 25 років у викладацькій посаді при університеті в званні заслуженого професора» і він продовжував проводити заняття. З 23 липня 1911 по 1916 рр. перебував на посаді приват-доцента Казанського університету. В Казані пройшли останні роки його життя.

В.А. Уляницький був постійним співробітником Енциклопедичного словника «Гранат», в якому він розмістив низку статей з міжнародного права (у томах 10–33). В 1911 р. він видав повний курс своїх лекцій з міжнародного права, які раніше видавалися у співавторстві з Л. О. Камаровським (Москва, 1897, 1900 і 1908 рр.). Разом з професором міжнародного права в Демидівському юридичному лицейі А. М. Лодигенським здійснив переклад книги І. К. Блюнчлі «Міжнародне право» (Москва, 1876 р.).

Ulianytskyi Volodymyr Antonovych

(1854 – 1920)

Born on 30 January 1854 in Moscow. After graduating from the Moscow 3rd Gymnasium, he entered Moscow University at the Faculty of Law, graduating in 1874. In 1877 he passed the master's exam in international law (initially considered the department of State Law). In 1878 he entered the service of the Moscow Main Archive of the Ministry of Foreign Affairs.

In 1883 he defended his master's thesis "Essays on the diplomatic history of the Eastern question. Dardanelles, the Bosphorus and the Black Sea in the XVIII century", which was awarded the Uvarov Prize by the Academy of Sciences in 1885. In 1885 he was appointed as private associate professor of International Law at Moscow University, where together with L. Kamarovskyi gave lectures on theory of international law and special courses on history of diplomacy. In 1897, V.A.Ulianytskyi's lectures on international law were published in Moscow.

A number of articles by Ulianytskyi was published in "Legal Herald", "Russian Herald", "Izvestiia of the Moscow Society for the Promotion of Merchant Shipping",

“Readings of the Russian History and Antiquities Society”, “Works of the Moscow Numismatic Society”, and “Journal of the Ministry of Education”. He was an employee of the foreign policy department in the newspapers “Ruskyi Kurier”, “Zemstvo”, “Moskovskiy Telegraf”, and “Russkie Vedomosti”.

In 1898 he was approved as a member of Archaeological Commission of the Ministry of Education. From 1887 to 1901 he was a permanent employee of “Russkie Vedomosti” in the foreign department.

Ulianytskyi continued to work hard on the materials of the Main Archive. On behalf of the Minister of Foreign Affairs in 1890 he wrote a work “On the Arbitration Court of Empress Catherine II between Austria and Prussia”, but the latter was not published.

In 1899, Ulianytskyi had to leave the service in the Main Archive, because in the same year he was appointed private associate professor of international law at Kharkiv University. In 1900, after defending his doctoral thesis in Moscow on “Russian consulates abroad in the XVIII century”, he was appointed full professor of international law at Kharkiv University, and in 1901 – transferred to Tomsk University in the same position where he worked until 1910.

On 28 May 1910, Ulianytskyi was approved for 25 years of service in a teaching position at the university as an honored professor, and even earlier, on 8 May 1909, he retired for years of service. Nevertheless, he continued to teach until he moved to Kazan University. From 23 July 1911 to 1916 he was a private associate professor at Kazan University. The last years of Ulianytskyi’s life passed in Kazan.

Ulianytskyi was a regular contributor to the Encyclopaedic Dictionary “Granat”, in which he published a number of articles on international law (volumes 10-33). In 1911 he published a full course of his lectures on international law, which had previously been co-authored with L.A. Kamarovskiy (Moscow, 1897, 1900 and 1908). Together with A. Lodyzhenskiy he translated the book by I.K. Blunchley “International Law” (Moscow, 1876).

Основні друковані праці

Major printed works

1. Уляницький В. А. Дарданеллы, Босфор и Черное море в XVIII веке: монография Москва: Тип. А. А. Гатцука, 1883. 769 с.
2. Уляницький В. А. Материалы для истории взаимных отношений России, Польши, Молдавии, Валахии и Турции в XIV–XVI вв. Москва: Унив. тип. (М. Катков и К), 1887. 252 с.
3. Уляницький В. А. Сношения России с Средней Азией и Индией в XVI–XVII вв. По документам Московского Главного Архива Министерства Иностранных Дел. Москва: Унив. тип., 1889. 65 с.
4. Уляницький В. А. Междукняжеские отношения во Владимиро-Московском Великом княжестве в XIV–XV в.: Москва: Унив. тип., 1893. 54 с.

5. Уляницкий В.А. Лекции по международному праву (Курс, читанный в 1894–95 г.). Москва: Типография Общества распространения полезных книг, 1895. 152 с.

6. Уляницкий В.А. Ген. Н. Е. Бранденбург. Род князей Мосальских : Рецензия В. Уляницкого, прив. -доцента Московского университета. Отдельный оттиск из «Отчета о XXXVI присуждении наград гр. Уварова». Санкт-Петербург: Тип. Императ. Акад. наук, 1895. 80 с.

7. Уляницкий В. А. Русские консульства за границей в XVIII веке: монография, Ч. 1–2. Москва: Тип. Г. Лисснера и А. Гешеля, 1899. 1529 с.

8. Уляницкий В.А. Лекции по международному праву : (Курс, читанный в 1896–97 г.). Москва: тип. О-ва распротр. полезных книг, 1900. 149 с.

9. Международное право по лекциям профессора графа Л.А. Камаровского и приват-доцента В.А. Уляницкого. Москва: Универ. Тип., 1908. 276 с.

10. Уляницкий В.А. Международное право : (Вместо литогр. изд. лекций). Томск : П.И. Макушин, 1911. 460 с.

Література про нього

Literature about him

1. Уляницкий Владимир Антонович. *Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона*. Т. XXXIV. Санкт-Петербург., 1902. С. 719.

2. Уляницкий Владимир Антонович. *Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805 – 1905) / под ред. М. П. Чубинского и Д. И. Багалея*. Харьков: Тип. «Печатное Дело», 1908. С. 252–253.

3. Краткий исторический очерк Томского университета за первые 25 лет существования (1888–1913). Томск, 1917. С. 23.

4. Уляницкий Владимир Антонович. *Энциклопедический словарь «Гранат»*. 7-е изд. Т. 42. С. 290.

5. Грабарь В.Э. Материалы к истории литературы международного права в России (1647–1917). Москва, 1958. С. 344–345.

6. Грабарь В.Э. Томский университет. *Материалы к истории литературы международного права в России (1647 – 1917) / отв. ред. и автор предисл. В.А. Томсинов*. Москва : Зерцало, 2005. С. 446–448.

7. Уляницкий Владимир Антонович. *Большая советская энциклопедия*. 2-е изд. Т. 44. Москва, 1956. С. 221.

8. Уляницкий Владимир Антонович. *Правовая наука и юридическая идеология России. Энциклопедический словарь биографий*. Т. 1 (XI – начало XX вв.). Москва : Изд-во Россияская академия правосудия, 2009. С. 290.

9. Стародубцев Г.С. Преподавание международного права в Томском императорском университете. *Власть. Народное представительство. Федерализм*. Издательство Томского университета, 2016. С. 51–56.

Фоміна Ліна Олександрівна

(1991 р.н.)

Народилася 2 червня 1991 р. на Херсонщині. У 2013 р. закінчила Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (м. Харків, Україна) за спеціальністю «Правознавство» та здобула кваліфікацію магістра права. У 2013 р. була зарахована до аспірантури Харківського національного університету внутрішніх справ. Працювала секретарем судового засідання Харківського апеляційного адміністративного суду з 2013 по 2014 рр. З 2014 по 2015 рр. працювала провідним спеціалістом відділу кадрової роботи Харківського апеляційного адміністративного суду, з 2015 по 2016 рр. – головним спеціалістом відділу по забезпеченню роботи керівництва Харківського апеляційного адміністративного суду. З 2016 р. працювала викладачем кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, з 2018 р. – по теперішній час – доцент кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. У 2017 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Правове регулювання забезпечення безпеки учасників міжнародного кримінального судочинства» за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право (науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Сироїд Т.Л.).

Сфера наукових інтересів – міжнародне кримінальне право, міжнародно-правове регулювання сфери ІКТ, права людини, право міжнародної безпеки. Оpubлікувала низку наукових та навчально-методичних праць. Поряд із дослідженнями у сфері міжнародного права, працює в галузі права Європейського Союзу.

За час своєї педагогічної діяльності викладала для студентів юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна такі дисципліни: «Міжнародне право», «Міжнародне кримінальне право», «Міжнародно-правові засади правозахисної діяльності», «Міжнародне судочинство», «Захист вразливих категорій осіб у міжнародному праві», «Правові засади міжнародної цивільної служби», «Міжнародне публічне право» та ін.

Проходила зарубіжні стажування, зокрема науково-педагогічне стажування «Юридична освіта майбутнього: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (м. Люблін, Республіка Польща, 2017 р.).

Fomina Lina Oleksandrivna

(Born 1991)

Born on 2 June 1991 in Kherson region. In 2013 she graduated from V. N. Karazin Kharkiv National University majoring in Law and obtained a master's degree in law. In 2013 she was enrolled in postgraduate studies at Kharkiv National University of Internal Affairs. She worked as the secretary of the court session of Kharkiv Administrative Court of Appeal from 2013 to 2014. From 2014 to 2015 she worked as a leading specialist of staff department of Kharkiv Administrative Court of Appeal, from 2015 to 2016 – chief specialist of the department for ensuring the work of the management of the Kharkiv Administrative Court of Appeal. Since 2016 she works as a lecturer at the Department of International and European Law, Faculty of Law, V.N. Karazin Kharkiv National University; since 2018 – associate professor at the Department of International and European Law, Faculty of Law, V.N. Karazin Kharkiv National University. In 2017 she defended her thesis research on “Legal Regulation of Security of the Participants in International Criminal Proceedings” majoring in 12.00.11 – International Law (scientific supervisor – Doctor of Law, Professor T. L. Syroid).

Research interests: international criminal law, international legal regulation of information and communication technology, human rights, international security law. She has published a number of scientific and educational works. Along with research in the field of international law, she works in the field of law of the European Union.

During her pedagogical activity she has taught for students of the Faculty of Law of V.N. Karazin Kharkiv National University the following disciplines: International Law, International Criminal Law, International Legal Principles of Human Rights Activities, International Judiciary, Protection of Vulnerable Categories of Persons in International Law, Legal Principles of International Civil Service, Public International Law (main branches), and others.

Passed foreign internships, including scientific and pedagogical internship “Legal education of the future: promising and priority areas of research” (Lublin, Republic of Poland, 2017).

Основні друківані праці

Major printed works

I. Монографії / Monographs

Зарубіжні колективні монографії / Foreign collective monographs:

1. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Організаційно-правовий механізм захисту прав людини Європейського Союзу. *Challenges and prospects for the development of legal systems in Ukraine and EU countries: comparative analysis: Collective monograph.* Riga : Izdevniecība «Baltija Publishing», 2019. Volume 2. 304 p. (p. 129–144).

II. Наукові статті / Scientific articles:

1. Фоміна Л. О. Деякі аспекти забезпечення безпеки обвинувачених осіб у міжнародному кримінальному судочинстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки».* 2014. № 6–2. Т.4. С. 158–161.

2. Фоміна Л. О. Забезпечення безпеки суддів міжнародних органів кримінальної юрисдикції і суддів України: порівняльно-правовий аспект. *Журнал східноєвропейського права.* 2015. № 12. С. 100–105 URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/02/fomina_12.pdf.

3. Фоміна Л. О. Регламентация права на безпеку в універсальних актах з прав людини в аспекті захисту учасників міжнародного кримінального судочинства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право.* 2016. №36. Т.2. С. 187–191.

4. Фоміна Л. О. Забезпечення безпеки жінок: міжнародно-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право.* 2016 . Вип. 22. С. 193–197.

5. Фомина Л. Закрепление права на обеспечение безопасности потерпевших и свидетелей в актах органов международной уголовной юрисдикции. *Legea și viața.* 2016. №4/3. С. 79–83.

6. Сироїд Т., Фоміна Л. Деякі аспекти забезпечення інформаційної безпеки у практиці Міжнародного кримінального суду. *Український часопис міжнародного права.* 2017. №2. С. 93–96.

7. Syroid T., Fomina L. Some aspects of the provision of information security in the engagement of international criminal jurisdiction organs. *Visegrad journal on human rights.* 2017. №2/1. С. 169–174.

8. Фоміна Л.О. Діяльність ООН щодо захисту прав людини у сфері бізнесу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право.* 2018. Вип. 53. Т. 2. С. 160–163.

9. Pchelin V., Fomina L., Maksakova R., Kubariev I. Foreign experience in providing public security and order by police during mass events and the possibility of using it in Ukraine. *Asia Life Sciences. The Asian International Journal of Life Sciences.* Supplement 21(1): 1–9, 2019.

10. Syroid T. L., Fomina L. O. The role of smart technology in promoting the right to health of older persons. *Wiadomości Lekarskie*. 2019, T. LXXII, Nr. 12. Cz. II. URL: <https://wiadlek.pl/wp-content/uploads/2020/02/WL-12-cz-II-2019.pdf>.

III. Підручники, посібники, практичні матеріали / Tutorials:

1. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. ХНУ імені В.Н. Каразіна. Харків, 2018. 292 с.

2. Основи права Європейського Союзу: підручник; за заг. ред. Т. Л. Сироїд ; [координатор проекту А. О. Червяцова] ; Харків. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. Харків: Право, 2018. 456 с.

3. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна. Харків: Право, 2019. 310 с.

4. Сироїд Т. Л., Гавриленко О. А., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2019. 494 с.

5. Основи права Європейського Союзу: підручник / Л. І. Адашис, Т. М. Анакіна, С.М. Вихрист та ін.; за заг. ред. Т. Л. Сироїд; Харків. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 590 с.

6. Сироїд Т. Л., Гавриленко О. А., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 494 с.

Бібліографічні профілі

Bibliographic profiles

Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=La-RajcAAAAJ&hl=uk>

Researchgate: https://www.researchgate.net/profile/Lina_Fomina

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8756-4006>

Academia.edu: <https://kharkov-ua.academia.edu/LinaFomina>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212605759>

Шад Іван Єгорович /

Johann Baptist Schad

(1758 – 1834 pp.)

Шад Йоган Баптист народився (30.11/12.12.1758 – 13/25.01.1834) в селі Мюрсбах, біля Бамберга у заможній селянській родині, освіту отримав у Банцькому монастирі та єзуїтській семінарії у Бамберзі. У 1778 р. прийняв чернецтво у Банцькому монастирі.

Духовна і фізична криза призводить до зміни релігійно-моральних переконань Й. Шада. Через переслідування, спричинені виданням гостросатиричної книги «Життя і доля поважного патера Синцериуса», втік з монастиря (1798) і перешов до протестантизму. В 1799 р. захистив у Єнському університеті дисертацію «Про зв'язок філософської теорії з практикою» і здобув

ступінь доктора філософії. У 1799–1804 pp. І. Є. Шад посів кафедру філософії Єнського університету.

В 1804 р., прийнявши запрошення від Харківського університету, став у ньому першим професором філософії. Перебуваючи в Харкові наполегливо працював. У 1814 р. побачила світ його праця «Institutiones juris naturae».

Вчення І. Є. Шада про природне право майже невідоме сучасним правознавцям, а його міжнародно-правові погляди не стали предметом спеціального дослідження, хоча його внесок у розвиток науки міжнародного права певною мірою аналізується у фундаментальній праці академіка В. Е. Грабаря «Матеріали до історії літератури міжнародного права в Росії

(1647–1917)» та в низці публікацій сучасних представників харківської школи міжнародного права.

І. Є. Шад як мислитель і особистість глибоко шанувався його сучасниками – зокрема Й.Г. Фіхте, Й.В. Гете, Ф. Шиллером. Послідовник, коментатор, критик філософії Канта, Фіхте, Шеллінга, І. Є. Шад зробив значний внесок у поширення ідей німецького ідеалізму в Російській імперії та створення його своєрідного осередку в Харківському університеті на початку XIX ст. Філософське та політико-правове вчення І. Є. Шада значною мірою вплинуло на формування методологічних засад харківської школи міжнародного права, в якій протягом майже всього XIX ст. домінував природно-правовий підхід до розуміння сутності міжнародного права. До «школи Шада» дослідники зараховують, зокрема, А. І. Дудровича, Геса де Кальве, Г. Хлопініна, І. Любачинського та ін.

Головною причиною звільнення І. Є. Шада з Харківського університету та його вислання за межі Російської імперії в грудні 1816 р., за твердженням В.О. Абашника, стала публікація в 1815 р. хрестоматії вибраних праць давньоримських авторів, а також курсу природного права. Й. Шада звинуватили у наявності плагиату в дисертаціях двох його учнів, а також у раціоналізмі та критичному ставленні до християнської релігії та моралі. 3 листопада 1816 р. Комітет міністрів Російської імперії постановив негайно звільнити його з посади професора Харківського університету та вислати за кордон, а наукову працю з природного права та хрестоматію латинських текстів повністю знищити й повідомити про це інші університети.

Подальша науково-викладацька діяльність філософа була пов'язана з Берлінським та Єнським університетами.

Помер 13 січня 1834 р.

Shad Ivan Yehorovych

(1758 – 1834)

Shad Johann Baptist (30.11/12.12.1758–13/25.01.1834) – philosopher, author of a fundamental course in natural law. Born in the village of Mürsbach, near Bamberg, into a wealthy peasant family, he was educated at the Banz Monastery and the Jesuit Seminary in Bamberg. In 1778 he became a monk in Banz Monastery.

Spiritual and physical crisis leads to a change in the religious and moral beliefs of J.Shad. The scandal caused by the publication of his sharply satirical book “The Life and Destiny of the Reverend Father Sincerius” prompted him to flee the monastery (1798) and convert to Protestantism. In 1799 he defended his thesis “On the Connection of Philosophical Theory with Practice” at the University of Jena and obtained the PhD degree. In 1799–1804 J.Shad held the Department of Philosophy at the University of Jena. In 1804, he accepted an invitation from Kharkiv University, where he became the first PhD.

In 1814 his work "Institutiones juris naturae" was published. J.Shad's doctrine of natural law is almost unknown to modern jurists, and his international legal views have not been the subject of special research yet, although Shad's contribution to the development of international law is analyzed to some extent in the fundamental work of Academician V.E.Hrabar "Materials on the History of Literature of International Law in Russia (1647–1917)" and in a number of publications of modern representatives of the Kharkiv school of international law.

J.Shad as a thinker and personality was deeply revered by contemporaries – in particular, Fichte, Goethe, Schiller. A follower, commentator, and critic of the philosophy of Kant, Fichte, and Schelling, J.Schad made a significant contribution to the spread of ideas of German idealism in the Russian Empire and the creation of a kind of its centre at Kharkiv University in the early nineteenth century. The philosophical and political legal doctrine of J.Shad significantly influenced the formation of the methodological foundations of Kharkiv school of international law, where during almost the entire nineteenth century natural law approach to understanding the essence of international law was dominant. Researchers include, in particular, A.Dudrovych, Hess de Calve, H.Khlopinin, I. Liubachynskyi, and others in the "Shad's school".

The main reason for the dismissal of J.Shad from Kharkiv University and his expulsion from the Russian Empire in December 1816, according to V.O.Abashnyk, was the publication of a textbook of selected works of ancient Roman authors in 1815, as well as his course in natural law. J.Shad was accused of plagiarism in the dissertations of two of his students, as well as of rationalism and critical attitude to the Christian religion and morality. On 3 November 1916, the Committee of Ministers of the Russian Empire decided to dismiss J.Shad, a professor at Kharkiv University immediately, and send him abroad, and to destroy the work of natural law and the textbook of Latin texts completely and inform other universities of that.

The philosopher's further research and teaching activity were connected with the universities of Berlin and Jena.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Schad J.B. Gemeinfassliche Darstellung des Fichteschen Systems und der daraus hervorgehende Religionstheorie. Bd. 1–2. Erfurt, 1799–1800.*
2. Schad J.B. Dissertatio exhibens nexum intimum inter philosophiam theoreticam et practicam. Jena, 1800.*
3. Schad J.B. Grundriss der Wissenschaftslehre. Jena, 1800.*
4. Schad J.B. Absolute Harmonie des Fichteschen Systems mit der Religion. Erfurt, 1802.*
5. Schad J.B. System der Naturphilosophie und Transcendentalphilosophie, in Verbindung dargestellt. T. 1–2. Landshut, 1803–1805.*

6. Schad J.B. Institutiones philosophiae universiae in usum auditorium suorum. T. 1. Logica pura et applicata. Charkov, 1812.*
7. Schad J.B. Dissertatio de existentia supremi numenis. Charkov, 1812.*
8. Schad J.B. Deutsch Chrestomatie. Prosaischer Theil. Charkov, 1813.*
9. Schad J.B. Institutiones juris naturae. Charkov, 1814.*
10. Schad J.B. De libertate Europae vindicata. Charkov, 1814.*
11. Schad J.B. De immoralitate animorum. Charkov, 1815.*
12. Schad J.B. De viris illustribus urbis Romae. Charkov, 1815.*
13. Schad J.B. Dissertatio de libertate mentis humanae. Charkov, 1815.*
14. Schad's Lebensgeschichte, von ihm selbst geschrieben. Bd. 1–2. Altenburg, 1828.*
15. Шад І.Є. [Фрагменти з творів]. Хроніка-2000. Вип. 37–38. Київ, 2000.*

Література про нього

Literature about him

1. Лавровский Н. А. Эпизод из истории Харьков. ун-та. *Чтения в обществе истории древностей российских при Московском университете*. 1873. Кн. IV.
2. Зеленогорский Ф. А. И. Г. Шад, бывший профессор философии в Харьковском ун-те (1804–1817). Биография. *Записки Имп. Харьков. ун-та*, 1896. Кн. 2. С. 49–64.
3. Зеленогорский Ф. А. «Логика» Шада. *Вопросы философии и психологии*. 1895. Кн. 27, 30.
4. Багалей Д. И. Удаление профессора И. Шада из Харьковского университета. Харьков, 1899.
5. Зеленогорский Ф. А. И. Г. Шад. «Institutiones juris naturae». *Записки Имп. Харьков. ун-та*. 1900. Кн. 1.
6. Багалей Д. И. Опыт истории Харьковского университета (по неизданным материалам). Харьков : Паровая тип. и лит. М. Зильберберг и с-вья, 1893–1898. Т. 1. (1802–1815 г.). II, [1], 1204 с.
7. Багалей Д. И. Опыт истории Харьковского университета (по неизданным материалам) Харьков : Паровая тип. и лит. М. Зильберберг и с-вья, 1904. Т. 2 (с 1815 по 1835 год). IV, 1136 с.
8. Зеленогорский Ф. А. Шад Иван Егорович. *Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805–1905)* / под ред. М. Г. Халанского и Д. И. Багаля. Харьков: Типография А. Дарре, 1908. 2-й счет. С. 12–31.
9. Кравец И. Н. Иоганн Шад – профессор философии Харьков. ун-та нач. XIX в. *Философские науки*. 1960. № 4.
10. Noack L. Philosophiegeschichtes Lexikon. Historisch-Biographisches Handwörterbuch zur Geschichte der Philosophie. Stuttgart, 1968.

11. Тевзадзе Г. В. Проблема сили уяви у філософії Й. Б. Шада. *Філософська і соціологічна думка*. 1989. № 4.
12. Білодід В. Шад Йоган Баптист. *Філософська думка в Україні: Біобібліографічний словник*. Київ, 2002. С. 216.
13. Грабарь В. Э. Материалы к истории литературы международного права в России (1647–1917) / науч. ред., автор биографического очерка и сост. биографии У.Э. Батлер; отв. ред. и автор предисл. В.А. Томсинов. Москва : Зерцало, 2005. С. 244–246.
14. Буроменский М. В., Сенаторова О. В., Тарасов О. В. Харьковская школа международного права. *Альманах международного права*. 2011. Вып. 3. С. 57–77.
15. Абашник В. А. Харьковская университетская философия (1804–1920): в 2 т. Т. 1: 1804–1850 гг. Харьков: «БУРУН и К», 2014. 750 с.

Шамрасва Валентина Михайлівна

(1976 р.н.)

Народилася 18 липня 1976 р. у м. Харків. У 1998 р. закінчила Інститут сходознавства і міжнародних відносин «Харківський колегіум» (м. Харків, Україна) за спеціальністю «міжнародні відносини» та здобула кваліфікацію «Спеціаліст з міжнародних відносин, референт-перекладач».

Працювала викладачем, старшим викладачем, доцентом кафедри міжнародних відносин Інституту сходознавства і міжнародних відносин «Харківський колегіум» з 1998 по 2005 рр. У 2003 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: «Міжнародні відносини УНР доби Директорії» за

спеціальністю 07.00.02 – всесвітня історія (науковий керівник – доктор політичних наук, професор Головченко В.І.).

З 2005 по 2013 рр. працювала доцентом кафедри європейської інтеграції та національної безпеки Харківського регіонального інституту державного управління, Академії державного управління при Президентові України. У 1997 по 2000 рр. навчалася в ад'юнктурі Харківського національного університету внутрішніх справ. У 2007 р. присвоєно вчене звання доцента кафедри європейської та євроатлантичної інтеграції і національної безпеки.

З 2013 по 2019 рр. працювала доцентом, професором кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. У 2016 р. захистила докторську дисертацію на тему: «Стратегічне партнерство в українсько-американських

міждержавних відносинах: концептуально-теоретичний та практичний аспекти» за спеціальністю 23.00.04. – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку (науковий консультант – доктор політичних наук, професор В.І. Головченко).

З 2019 р. працює професором кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

За час своєї педагогічної діяльності викладала для студентів Інституту сходознавства та міжнародних відносин «Харківський колегіум», студентів Харківського регіонального інституту державного управління, Академії державного управління при Президентові України, студентів юридичного факультету та факультету міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна такі дисципліни: «Історія дипломатії», «Міжнародні відносини та світова політика», «Теорія міжнародних відносин», «Геополітика», «Політика європейської інтеграції», «Інституційна та правова система ЄС», «Міжнародне право», «Право зовнішніх зносин», «Європейське право», «Право Європейського Союзу» та ін.

Проходила зарубіжні стажування, зокрема науково-педагогічне стажування «Innovative educational technologies: experience of the European Union and its implementation in the training of political scientists, sociologists, philosophers, psychologists, historians» (м. Сладковічово, Словацька Республіка, 2016 р.).

За час роботи опублікувала близько 200 наукових та навчально-методичних праць. Поряд із дослідженнями у сфері міжнародних відносин, працює в галузі права Європейського Союзу.

Член редакційної колегії науково-практичного журналу «Інтернаука».

Shamraieva Valentyna Mykhailivna

(Born 1976)

Born on 18 July 1976 in Kharkiv. In 1998 she graduated from the Institute of Oriental Studies and International Relations “Kharkiv Collegium” (Kharkiv, Ukraine) with a degree in International Relations and qualified as a specialist in international relations, interpreter.

She has worked as a lecturer, senior lecturer, associate professor of international relations at the Department, at the Institute of Oriental Studies and International Relations “Kharkiv Collegium” from 1998 to 2005. In 2003 she defended her thesis research on “International Relations of the UPR of the Directory” majoring in 07.00.02 – world history (scientific supervisor – Doctor of Political Sciences, Professor V. I. Holovchenko).

From 2005 to 2013 she worked as an associate professor at the Department of European Integration and National Security of the Kharkiv Regional Institute of Public

Administration, the Academy of Public Administration under the President of Ukraine. From 1997 to 2000 she studied at the postgraduate course of the Kharkiv National University of Internal Affairs. In 2007 he was awarded the academic title of Associate Professor of European and Euro-Atlantic Integration and National Security.

From 2013 to 2019 she worked as an associate professor, professor at the Department of International Relations, International Information and Security of V.N.Karazin Kharkiv National University. In 2016 she defended her doctoral thesis on the topic "Strategic Partnership in Ukrainian-American Interstate Relations: Conceptual and Theoretic and Practical Aspects" majoring in 23.00.04 – Political problems of international systems and global development (scientific adviser – Doctor of Political Sciences, Professor V. I. Holovchenko).

Since 2019 he works as a professor at the Department of International and European Law, Faculty of Law, V.N. Karazin Kharkiv National University.

During her pedagogical activity she has taught for students of the Institute of Oriental Studies and International Relations "Kharkiv Collegium", students of the Kharkiv Regional Institute of Public Administration, the Academy of Public Administration under the President of Ukraine, law students and the Faculty of International Economic Relations of Kharkiv National University. Karazin has the following disciplines: History of Diplomacy, International Relations and World Politics, Theory of International Relations, Geopolitics, European Integration Policy, EU Institutional and Legal System, International Law, Foreign Relations Law, European law, Law of the European Union law, etc.

Passed foreign internships, in particular, scientific and pedagogical internship "Innovative educational technologies: experience of the European Union and its implementation in the training of political scientists, sociologists, philosophers, psychologists, historians" (Sladkovichovo, Slovak Republic, 2016).

During her work she has published about 200 scientific and academic works. Along with research in the field of international relations, he works in the field of European Union law.

Member of the editorial board of the scientific-practical journal "Internauka".

Основні друковані праці

Major printed works

I. Монографії / Monographs

Одноособові монографії / Sole monographs:

1. Шамраєва В.М. Зовнішньополітична концепція УНР доби Директорії: процес вироблення та практична реалізація : монографія. Харків : Вид-во Хар РІ НАДУ «Магістр», 2012. 172 с.

2. Шамраєва В.М. Українсько-американське стратегічне партнерство: концептуальні засади й практична реалізація : монографія. Харків : ТОВ

«Оберіг», 2015. 364 с.

Вітчизняні колективні монографії / Domestic collective monographs:

1. Шамраєва В.М. Світова політика в умовах трансформаційних змін. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. А.П. Голикова, О.А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 316 с.
2. Регіональні механізми інтеграції України до Європейського Союзу / О.О. Труш, В.Ю.Стрельцов, В.М.Шамраєва та ін.; за заг. ред. О.О. Труша. Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2009. 124 с.

II. Наукові статті / Scientific articles:

1. Шамраєва В.М. Проблеми визначення зовнішньополітичної орієнтації УНР під час перебування на чолі Директорії Володимира Винниченка. *Нова політика*. 1999. № 6. С.26–33.
2. Шамраєва В.М. На чолі української дипломатії за доби Директорії (до 125 – річчя Володимира Чеховського). *Проблеми державотворення України: історія і сучасність*. Харків, 2001. С. 22–33
3. Шамраєва В.М. Міжнародна діяльність УСДРП на еміграції (29-і рр. XX ст.). *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Вип.28. Ч. 3. Київ, 2001. С.66–82.
4. Шамраєва В.М. Харківщина й українське національне відродження дев'ятого століття. *Україна: минуле і сучасність*. Кривий Ріг, 2001. С.158–169.
5. Шамраєва В.М. Андрій Лівіцький: штрихи до політичної біографії. *Київська старовина*. 2001. №1. С. 156–166.
6. Шамраєва В.М. Діяльність дипломатичної місії Директорії УНР на Паризькій мирній конференції. *Нова політика*. 2000. № 4–5.
7. Шамраєва В.М. Проблеми вироблення зовнішньополітичної концепції УНР взимку 1918–1919 рр. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Випуск 30, частина II. С.87–93.
8. Інституційний і адміністративний потенціал забезпечення процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України. *Науково-інформаційний збірник. Серія: Дослідження і розробки у сфері євроатлантичної інтеграції України*. Вип. 31. Київ : ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ», 2006. 191 с.
9. Шамраєва В.М. Нові реалії та перспективи розвитку українсько-американських відносин. *Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць*. Випуск 61. Частина II. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2006. С. 16–23.
10. Шамраєва В.М. Основні напрямки співробітництва МНС України з ФЕМА США. *Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць*. Випуск 62. Частина II. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2006. С. 100 – 107.

11. Шамраєва В. Вплив геополітичних інтересів Європейського Союзу, США та Росії на вироблення та реалізацію зовнішньої політики України. *Актуальні проблеми державного управління*: Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. Вип. 3 (27). Одеса: ОРІДУ, 2006. С. 97–103.

12. Шамраєва В.М. Розвиток українсько-американських відносин у контексті світових глобалізаційних та інтеграційних процесів. *Теорія та практика державного управління*: 36. наук. праць. Вип. 3 (15). Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2006. С.49–55.

13. Шамраєва В.М. Функціонування інституту державної служби в США. *Державне будівництво*. 2007. № 1. Ч.2. URL: <http://www.nbuu.gov.ua>.

14. Шамраєва В. Формування зовнішньополітичної доктрини США щодо України та її реалізація. *Історичний журнал*, 2007. № 4 (34). С. 78–83.

15. Шамраєва В.М. Нові тенденції в розвитку українсько-американських міждержавних відносин у 2006 році. *Політологічний вісник*. 36-к наук. праць. Київ : «ІНТАС», 2007. Вип. 28. С.226–238.

16. Шамраєва В.М. Еволюція системи державної служби США. *Теорія та практика державного управління*: 36. наук. праць. Вип. 4 (19). Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2007. С.12–19.

17. Шамраєва В.М. Співпраця України США та Канади з питань реформування вітчизняної державної служби. *Політологічний вісник*. 36-к наук. праць. Київ : «ІНТАС», 2007. Вип. 30. С.414–421.

18. Шамраєва В. Визначення основних зовнішньополітичних векторів України в сучасних умовах. *Актуальні проблеми державного управління*: Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. Вип. 4 (32). Одеса : ОРІДУ, 2007. С. 356–362.

19. Шамраєва В.М. Повноваження президента у визначенні та реалізації зовнішньої політики держави (на прикладі України та США). *Політологічний вісник*. 36-к наук. праць. Київ : «ІНТАС», 2008. Вип. 32. С.128–136.

20. Шамраєва В. М. Українсько-американські відносини в умовах світових глобалізаційних процесів. *Вісник Одеського Національного Університету*. Том 13. Випуск 5. Соціологія і політичні науки., 2008. С. 874– 883.

21. Шамраєва В.М. Реформування державної служби України (використання міжнародного досвіду). *Теорія та практика державного управління*: 36. наук. праць. Вип. 3 (22). Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2008. С. 391–396.

22. Шамраєва В.М. Розвиток українсько-американських відносин в контексті світових глобалізаційних та інтеграційних процесів. *Політологічний вісник*. 36-к наук. праць. Київ: «ІНТАС», 2008. Вип. 34. С. 295–307.

23. Шамраєва В. Становлення українсько-американських відносин: шлях до стратегічного партнерства. *Історичний журнал*, 2008. № 3 (39). С. 80– 86.

24. Шамраєва В.М. Теоретичні проблеми інституту президентства в Україні та США (порівняльний аналіз). *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. Київ, 2008. № 3. С. 210–218.

25. Шамраєва В.М. Теоретичні та практичні аспекти прийняття зовнішньополітичних рішень (на прикладі Сполучених Штатів Америки). *Науковий вісник. Одеський державний економічний університет*. Науки: економіка, політологія, історія. 2009. №1 (79). С. 129–139.

26. Шамраєва В.М. Неоконсерватизм у зовнішній політиці США. *Науковий вісник. Одеський державний економічний університет*. Науки: економіка, політологія, історія. 2009. № 2 (80). С. 191–200.

27. Шамраєва В.М. Забезпечення норм службової етики у структурах державної влади США. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. праць. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2009. № 1 (35). С. 384–392.

28. Шамраєва В. М. Нові тенденції українсько-американських відносин: за підсумками візиту Дж.Буша до Києва 31 березня – 1 квітня 2008 р. *Гілея (науковий вісник)*: Збірник наукових праць / гол. ред. В.М. Вашкевич. Київ, 2009. Вип. 21. С. 405–413.

29. Шамраєва В. М. Від Дж. Буша-молодшого до Б. Обама: можливі зміни в українсько-американських міждержавних відносинах. *Політологічний вісник*. 36-к наук. праць. Київ : «ІНТАС», 2009. Вип. 40. С.448–459.

30. Валентина Шамраєва. Основні етапи формування спільної міграційної політики ЄС. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*: Електронне наукове фахове видання Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України. 2009. Вип. 5. URL: www.nbu.gov.ua/e-journals/tpdp/index.html.

31. Шамраєва В.М. Становлення відносин між Україною та ЄС (перша половина 1990-х років). *Актуальні проблеми державного управління*: збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. Вип. 1 (37). Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. С. 90–93.

32. Шамраєва В.М. Теоретичні основи інструменту стратегічного партнерства у зовнішній політиці держави. *Нова парадигма*. /голов. ред. В.П. Бех. Вип. 85 Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. С. 154–163.

33. Шамраєва В.М. Теоретичні основи та практична реалізація стратегічного партнерства у зовнішній політиці України. *Політологічний вісник*. 36-к наук. праць. Київ: «ІНТАС», 2009. Вип. 41. С. 367–379.

34. Шамраєва В.М. Спільна міграційна політика ЄС в контексті євроінтеграційних устремлінь України. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. X. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2009 № 2 (36). С. 305–312.

35. Шамраєва В.М.Зміни у зовнішньополітичному курсі США з приходом до влади демократичної адміністрації. *Науковий вісник. – Одеський державний*

економічний університет. Науки: економіка, політологія, історія. 2010. 1 (102). 255 с. С. 99–110.

36. Шамраєва В., Левчук І. Державна служба в Україні (історико-правовий аспект). *Актуальні проблеми державного управління*. Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. Вип.4(40). С. 194–197.

37. Шамраєва В.М. Україна та США: Останні тенденції у міждержавних відносинах (2005 – 2008 р.). *Актуальні проблеми міжнародних відносин*: Збірник наукових праць. Випуск 84 (у двох частинах). Частина II. 2009. С. 37–44.

38. Шамраєва В.М. Українсько-американські відносини: зміни 2008–2009 рр. *Науковий вісник. – Одеський державний економічний університет. Науки: економіка, політологія, історія*. 2010. № 11 (112). С. 68–77.

39. Шамраєва В.М. «Перезавантаження» американо-російських відносин (вплив на український напрямок зовнішньої політики США). *Вісник Одеського Національного Університету*. Том 15. Вип. 7. Соціологія і політичні науки., 2010. С. 147–154.

40. Шамраєва В.М., Андрєєв С.С. Роль та місце транскордонного співробітництва в політиці регіонального розвитку в умовах євро інтеграційних процесів України. *Державне будівництво* 2010. №1. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua>

41. Шамраєва В.М. Міста-побратими як інструмент активізації регіонального співробітництва між Україною та США. *Теорія та практика державного управління*. 2010. Вип. 1. (28). С. 144–150.

42. Шамраєва В.М. Стратегічне партнерство як інструмент зовнішньої політики держави (історіографія проблеми). *Державне будівництво*. 2012. № 1. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua>.

43. Шамраєва В.М. Основи зовнішньополітичної концепції Президента США Б.Обами. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 2 (37). С. 407–415.

44. Шамраєва В.М. Українсько-американське співробітництво в контексті реалізації зовнішньополітичної доктрини США. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. Науковий журнал. Випуск 4 (1), 2013. С. 201–206.

45. Шамраєва В.М. Теоретичні аспекти державного управління в модерному суспільстві. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 4 (39). С. 148–155.

46. Шамраєва В.М. Зовнішня політика США у другій половині ХХ ст. *Сборник научных трудов SWorld. Современные направления теоретических и прикладных исследований*. 2013. Випуск 1. Том 28. С. 98–105.

47. Шамраєва В. М. Поява українського питання у зовнішньополітичній доктрині США у першій чверті ХХ ст. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія*. Випуск 23 (3) С. 246–251.

48. Шамраєва В.М. Становление украинского направления во внешней политике США начала ХХ века. *Молодой ученый*. № 5 (52), 2013. С. 572–575.

49. Шамраева В.М. Активизация регионального сотрудничества между Украиной и США (использование инструмента городов-побратимов. *Вестник государственного и муниципального управления*. 2013. №2. С. 19–197.

50. Шамраева В.М. Історіографія українсько-американських міждержавних відносин. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. Науковий журнал. Випуск 5, 2013. С. 140–146.

51. Шамраева В.М. Энергетическая политика Украины и США: основные подходы и возможности взаимовыгодного сотрудничества. *Вестник государственного и муниципального управления*. № 4, 2013. С. 298–306.

52. Шамраева В.М. Развитие сотрудничества городов-побратимов Харькова и Цинциннати как инструмент активизации международного сотрудничества органов местного самоуправления. *Развитие института государственной службы в регионах : международный и российский опыт*. В 3-х т. Т III Под общей редакцией доктора политических наук, профессора В.Ф.Ницевича. Орел: Изд-во ОФ РАНХиГС, 2013. С. 236–242.

53. Shamraeva V.M. Reagan And Gorbachev Towards Ending Cold War. *Current issues and the development of science and education*. Westwood (Canada), 2015. P. 175–185.

54. Valentyna Shamraeva, Ukrainian Issue In Us Foreign Policy At The Beginning And During The Second World War. *Evropský Politický A Právní Diskurz (Praha)*. 2015, Vol. 2, Issue 3. P. 94–98.

55. Shamraeva Valentina Foreign Policy of the USA in the context of the Development of Ukrainian–American Collaboration : *Przegląd Politologiczny*. 2013. № 3. P. 39–46.

56. Шамраєва В. М. Передумови появи інформаційної війни як явища сучасних міжнародних відносин. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»* № 1 (23). Т. 1. С. 61–67.

57. Шамраєва В.М. Перспективи розвитку українсько-американського стратегічного партнерства. *Політикус*. Випуск 4. 2016. С. 98–102.

58. Шамраєва В.М., Павлова Т.С. Інструменти публічної дипломатії США. *Політикус*. Випуск 4. 2017. С. 106–112.

III. Підручники, посібники / Tutorials:

1. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи: конспект лекц. для слухачів усіх форм навчання за спеціальністю «Державне управління» Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. 74 с.

2. Шамраєва В.М. Міжнародні відносини та зовнішня політика. Частина I. Історія дипломатії: навчальний посібник. Харків : Фактор, 2012. 112 с.

3. Шамраєва В.М. Політика європейської інтеграції: підручник. Харків : Вид-во ХАР ПІ НАДУ «Магістр», 2012. 244 с.

4. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст.

голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. Київ; Дніпропетровськ: НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с. С. 184–189.

Бібліографічні профілі

Bibliographic profiles

Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=uKksZZgAAAAJ&hl=uk>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7140-3742>

Шевченко Альона Леонідівна

(1994 р.н.)

Народилася 23 вересня 1994 р. на Харківщині. У 2016 р. з відзнакою закінчила факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за спеціальністю «Міжнародне право» і здобула кваліфікацію бакалавра з міжнародного права. У лютому 2018 р. з відзнакою закінчила юридичний факультет Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за спеціальністю «Міжнародне право» і здобула кваліфікацію магістра з міжнародного права.

З вересня 2018 р. – по теперішній час – викладач кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського

національного університету імені В.Н. Каразіна.

З жовтня 2018 р. навчається в аспірантурі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за спеціальністю 12.00.11 – Міжнародне право. Тема дисертаційного дослідження: «Статус персоналу Міжнародного кримінального суду» (науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Сироїд Т.Л.).

Має досвід викладання англійської мови, перекладу наукової і спеціальної літератури. З лютого 2020 р. викладає низку дисциплін міжнародно-правового циклу англійською мовою для іноземних студентів юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

За час своєї педагогічної діяльності викладала для студентів юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна такі дисципліни: «Міжнародне право», «Міжнародне публічне право (основи теорії)», «Історія міжнародного права», «Право Європейського Союзу», «Правовий

статус території у міжнародному праві», «Захист вразливих категорій осіб у міжнародному праві» та ін.

За час роботи опублікувала низку наукових праць, зокрема статей в наукових журналах, внесених до бібліографічної та реферативної бази даних SCOPUS.

Проходила зарубіжні стажування, зокрема цикл практики Літньої школи «Захист прав мігрантів», присвячений проблемам міграції осіб, що не є громадянами Європейського Союзу (Люблінський католицький університет Іоана Павла II, Люблінська коаліція з питань інтеграції; Люблін, Республіка Польща, 2019 р.).

Shevchenko Alona Leonidivna

(Born 1994)

Born on 23 September 1994 in Kharkiv region. In 2016 she graduated with honours from the Faculty of International Economic Relations and Tourism Business of V. N. Karazin Kharkiv National University and obtained a bachelor's degree in international law. In February 2018 she graduated with honours from the Faculty of Law of V. N. Karazin Kharkiv National University and obtained master's degree in International Law.

Since September 2018 she is a lecturer at the Department of International and European Law, Faculty of Law, V. N. Karazin Kharkiv National University.

Since October 2018 she pursues the postgraduate studies (PhD) at V. N. Karazin Kharkiv National University, majoring in 12.00.11 – International Law. Topic of her thesis research is “Status of Staff of the International Criminal Court” (scientific supervisor – Doctor of Law, Professor T. L. Syroid).

She has experience in teaching English, translation of scientific and special literature. Since February 2020 she teaches a number of international legal disciplines in English for foreign students of the Faculty of Law of V. N. Karazin Kharkiv National University.

During her pedagogical activity she has taught for students of the Faculty of Law of V. N. Karazin Kharkiv National University the following disciplines: International Law, Public International Law (fundamentals of theory), History of International Law, Law of the European Union, Legal Status of Territory in International Law, Protection of Vulnerable Categories of Persons in International Law, etc.

During her work she has published a number of scientific papers, namely, articles in scientific journals included in the bibliographic and abstract database SCOPUS.

Passed foreign internships, in particular, the cycle of practice of Summer School “Protection of Migrants’ Rights”, dedicated to the problems of migration of non-citizens of the European Union (The John Paul II Catholic University of Lublin, Lublin Coalition for Integration; Lublin, Republic of Poland, 2019).

Основні друковані праці

Major printed works

I. Наукові статті / Scientific articles:

1. Шевченко А.Л. Міжнародна цивільна служба: від витоків до сучасності. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право.* Вип. 26. С. 132–135.

2. Шевченко А.Л. Стандарти професійної та етичної поведінки персоналу Міжнародного кримінального суду. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* № 55. Т. 2. 2019. С. 163–166.

3. Shevchenko A. Procedure for appointing staff of the International Criminal Court. *Visegrad Journal on Human Rights.* 2019. № 6. Vol. 2. С. 213–218.

4. Syroid, T., Havrylenko, O., Shevchenko, A. Evolution of financial law basics within the antique states of the north black sea region (Late 7th century BC – the first half of the 6th century AD). *Journal on European History of Law.* 2019. No. 2. P. 101–114.

II. Підручники, посібники, практичні матеріали / Tutorials:

1. Кишиштофік Е. Система правосуддя Європейського Союзу. *Основи права Європейського Союзу : підручник / [Л.І. Адашис, Т.М. Анакіна, С.М. Вихрист та ін.]; за заг. ред. Т. Л. Сироїд; Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. С. 146–176. [переклад з польськ].*

III. Матеріали наукових конференцій / Materials of scientific conferences:

1. Шевченко А.Л. Правовий статус і компетенція Міжнародної організації кримінальної поліції. *Від громадянського суспільства – до правової держави: XIII Міжнародна наукова конференція молодих вчених та студентів, 27 квітня 2017 р., м. Харків: Збірник тез доповідей.* Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. С. 312–315.

2. Шевченко А.Л. Роль спеціалізованих форумів ООН у протидії злочинності. *Верховенство права – основоположний принцип правової держави: VIII Науковий круглий стіл молодих вчених, аспірантів та магістрів, 16 грудня 2016 р., м. Харків: Збірник тез доповідей.* Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. С. 442–446.

3. Шевченко А.Л. Проблемы эффективности функционирования Совета Безопасности ООН. *Міжнародні організації та міжнародне право XXI століття: етапи становлення, сучасний стан та перспективи розвитку. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 19 лютого 2016 р., м. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. С.193–197.*

4. Шевченко А.Л. Концепція загальної спадщини людства у сучасному міжнародному праві та проблеми її реалізації. *Актуальні проблеми міжнародного права. Матеріали науково-практичного круглого столу, 17 квітня 2015 р.*, м. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. С.130–133.

5. Shevchenko A.L. Confidence-Building Measures and European Security. *Іноземні мови у світовому економіко-правовому просторі: студентські студії: збірник наукових статей студентів. Випуск 2 (20 лютого 2015 р. (on-line)*, Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2015. С. 288–293.

6. Shevchenko A.L. International Legal Personality and International Law. *Іноземні мови у світовому економіко-правовому просторі: студентські студії: збірник наукових статей студентів.* Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. С. 213–217.

7. Шевченко А.Л. Забезпечення інформаційної безпеки персоналу Міжнародного кримінального суду. *Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми» (23 листопада 2018 р., м. Харків) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ; Координатор проектів ОБСЄ в Україні.* Харків : ХНУВС, 2018. С. 397–401.

8. Шевченко А.Л. Класифікація посад міжнародних цивільних службовців Міжнародного кримінального суду. *Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 1–2 лютого 2019 р.* Дніпро : ГО «Правовий світ», 2019. С. 103–105.

9. Шевченко А.Л. Стандарти професійної поведінки слідчих Міжнародного кримінального суду. *Міжнародна науково-практична конференція «Правоохоронна функція держави : теоретико-методологічні та історико-правові проблеми».* Харків, 2019. С. 257–259.

10. Шевченко А.Л. Понятійно-категоріальний апарат міжнародної цивільної служби Міжнародного кримінального суду. *Сучасна юридична наука: проблеми доктринальної комунікації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції.* Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. С. 313–315.

11. Шевченко А.Л. Реалізація гендерної рівності в діяльності Міжнародного кримінального суду. *Міжнародна науково-практична конференція «Захист прав людини: міжнародний та вітчизняний досвід» (16 травня 2019 р.).*

12. Шевченко А.Л. Міжнародний комітет Червоного Хреста: від витоків до сучасності. *Матеріали Норвезько-української конференції, присвяченої діяльності Ф. Нансена в Україні у 1921–1922 роках, (Харків, 10–11 жовт. 2019 р.) / Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна; Посольство Норвегії в Україні.* Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2019. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/15066>.

13. Шевченко А.Л. Забезпечення інформаційної безпеки потерпілих персоналом Міжнародного кримінального суду. *Протидія кіберзагрозам та торгівлі людьми (26 листоп. 2019 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац.*

ун-т внутр. справ; Координатор проектів ОБСЄ в Україні. Харків: ХНУВС, 2019. С. 326–328.

14. Шевченко А.Л. Щодо питання кваліфікації персоналу Міжнародного кримінального суду. *Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє (1994–2019 рр.)* : зб. тез доп. на міжнар. наук.-практ. конф. до 25-річчя створення ун-ту, Харків, 22 листоп. 2019 р. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. С. 508–509.

15. Шевченко А.Л. Гарантії діяльності персоналу Канцелярії Прокурора Міжнародного кримінального суду. *Права людини XXI століття: міжнародні та національні аспекти: матеріали круглого столу (м. Дніпро, 21 листопада 2019 р.)* ; уклад.: канд. юрид. наук, доц. Л.А.Філяніна. Дніпро: Університет митної справи та фінансів; 2019. С. 17–19.

16. Шевченко А.Л. Щодо статусу цивільних службовців Європейського Союзу. *Конституційні принципи місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 24 квітня 2020 року)*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. С. 271-273.

Бібліографічні профілі

Bibliographic profiles

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9907-8371>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?origin=AuthorProfile&authorId=57211966546&zone=>

Mendeley profile: <https://www.mendeley.com/authors/57211966546/>

Ястржембський Володимир Антонович

(1866 – після 1927 рр.)

Народився у 1866 р. у м. Олександрія, Херсонської губернії. Закінчив другу Харківську гімназію. У 1886 р. вступив до Харківського університету на філологічний факультет, але через два тижні навчання перевівся на юридичний факультет. За прослуховування восьми семестрів отримав випускне свідоцтво, але державний іспит склав лише через рік – у травні та вересні 1891 р. В університеті отримав іменну премію професора Д. І. Каченовського за наукову працю «Про право війни» та переклав разом з іншими студентами під редакцією професора А. М. Стоянова «Підручник з історії римського права» Карла Майнца.

У 1892 р. юридичний факультет клопотав щодо його залишення при Харківському університеті на кафедрі міжнародного права, але через бюрократичну тяганину затвердження міністра народної освіти прийшло майже через півтора роки. З 1 січня 1894 р. В. А. Ястржембський був залишений при університеті на два роки. У квітні 1895 р. після складення магістерського іспиту його було прийнято до числа приват-доцентів Харківського університету, водночас факультет клопотав про доручення молодому викладачеві читання обов'язкового курсу міжнародного права на 1885–1886 рр. Але міністр народної освіти не погодився з цією пропозицією і доручив викладання зазначеного курсу приват-доценту М. І. Догелю, який мав ступінь магістра.

У 1895–1896 рр. В. А. Ястржембський викладав студентам паралельний обов'язковий курс міжнародного права. У першому півріччі 1896–1897 рр. він читав власний навчальний курс «Історія міжнародних зносин». З січня 1897 по січень 1899 рр. перебував у від'їзді за межами Російської імперії, де ознайомився з досвідом викладання юридичних дисциплін у європейських університетах.

Після повернення на батьківщину, у зв'язку з переходом професора міжнародного права М. О. Таубе з Харкова до Петербургу, його було запрошено юридичним факультетом викладати обов'язковий курс міжнародного права. Але в той самий час міністерство народної освіти призначило на кафедру міжнародного права до Харкова приват-доцента Московського університету В. А. Уляницького. Тому В. А. Ястржембський читав у 1899–1900 рр. та

наступному навчальному році паралельний обов'язковий курс міжнародного права. В червні 1901 р. наказом міністра народної освіти В. А. Уляницького було переведено на кафедру міжнародного права до Томського університету і В.А. Ястржембський з цього часу за дорученням юридичного факультету отримав змогу читати обов'язковий курс міжнародного права.

У 1905 р. він захистив у Київському університеті магістерську дисертацію «Про капітуляції в Оттоманській імперії», після чого лишився там працювати професором кафедри міжнародного права.

Після приходу до влади більшовиків до 1926 р. продовжував викладання міжнародного права в Харкові.

Yastrzhembskyi Volodymyr Antonovych

(1866 – after 1927)

Born in 1866 in Aleksandria, Kherson province. He graduated from the 2nd Kharkiv Gymnasium. In 1886 he entered Kharkiv University at the Faculty of Philology, but two weeks later he transferred to the Faculty of Law. He received a graduation certificate for listening for eight semesters, but passed the state exam only a year later – in May and September 1891. At the University he received the nominal award of Professor D.I. Kachenovskiy for the scientific work “On the Law of War” and translated together with other students under Professor A.M. Stoianov’s editorship the “Textbook on the History of Roman Law” of Karl Mainz.

In 1892, the Faculty of Law applied to keep him at the University of Kharkiv at the Department of International Law, but due to bureaucratic red tape, the approval of the Minister of Education came almost a year and a half later. From 1 January 1894, V.A.Yastrzhembskyi was left at the University for two years. In April 1895, after passing the master’s exam, he was accepted as a private associate professor at Kharkiv University, at the same time the faculty requested that the young lecturer be instructed to teach a compulsory course in International Law for 1885–1886. However, the Minister of Education did not agree with this proposal and instructed the teaching of this course to private associate professor M. I. Dohel, who had a master’s degree.

In 1895–1896, V.A.Yastrzhembskyi taught students a parallel compulsory course in international law. In the first half of 1896–1897, Yastrzhembskyi taught his own course of History of International Relations. From January 1897 to January 1899 he was on a business trip outside the Russian Empire, where he learned about the experience of teaching law at European universities.

After returning to his homeland, in connection with the transfer of Professor of International Law Baron M. O. Taube from Kharkiv to St. Petersburg, he was invited by the Faculty of Law to teach a compulsory course in International Law. But at the same time, the Ministry of Education appointed private associate professor of Moscow University V.A.Ulianytskyi to the Department of International Law in Kharkiv.

Therefore, V.A.Yastrzhembskiy taught a parallel compulsory course in International Law in 1899–1900 and the following academic year.

In June 1901, by order of the Minister of Education V.A.Ulianytskiy was transferred to the Department of International Law at Tomsk University and from then on, V.A.Yastrzhembskiy was given the opportunity to take a compulsory course in International Law on behalf of the Faculty of Law.

In 1905 he defended his master's thesis "On Surrender in the Ottoman Empire" at the University of Kyiv, after which he remained there to work as a professor at the department of International Law.

After the Bolsheviks came to power in 1926, he continued teaching International Law in Kharkiv.

Основні друковані праці

Major printed works

1. Ястржембский В. А. М. Догель. Юридическое положение личности во время сухопутной войны. Комбатанты. Казань 1894 [Рецензия]. *Журнал Министерства народного просвещения*. 1895. № 3. С. 161–175.

2. Ястржембский В. А. Д. И. Каченовский, как ученый и преподаватель. *Памяти Дмитрия Ивановича Каченовского : Торжественное заседание Юридического Общества при Императорском Харьковском Университете 22 ноября 1903 г.* Харьков : Тип. Н. В. Петров, 1905. С. 1–20.

3. Ястржембский В. О капитуляциях в Оттоманской империи. Харьков : Тип. «Печатное дело» К. Н. Гагарина, 1905. 510 с.

4. Ястржембский В. Лига Наций. *Вестник советской юстиции*. 1924. № 16. С. 495–498.

Література про нього

Literature about him

1. Ястржембский Владимир Антонович. Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805 – 1905) / под ред. М. П. Чубинского и Д. И. Багалея. Харьков: Тип. «Печатное Дело», 1908. С. 253–254.

2. Буроменский М. В., Сенаторова О. В., Тарасов О. В. Харьковская школа международного права. *Альманах международного права*. 2011. Вып. 3. С. 57–77.

3. Буроменский М. Харьковская школа международного права / М. Буроменский, О. Сенаторова, О. Тарасов. *Право Украины*. 2013. № 2. С. 112–128.

Загальні праці про юридичний факультет і кафедру міжнародного і європейського права

Selected works on the Faculty of Law and the Department of International and European Law

1. Юридичний факультет: нариси з історії / ред. А.О. Червяцова. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2005. 76 с.
2. Мережко А. А. История международно-правовых учений. Київ: Таксон, 2006. 492 с.
3. Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905) / Под ред. М. П. Чубинского, Д. И. Багалея. Харьков : Изд-во САГА, 2007. 15, VIII, 309 с.
4. Буроменский М. В., Сенаторова О. В., Тарасов О. В. Харьковская школа международного права. *Альманах международного права*. 2011. Вып. 3. С. 57–77.
5. Павлова Т. Г. Сто лет спустя после юбилея. *Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905)* / Под ред. М. П. Чубинского, Д. И. Багалея. Харьков : Изд-во САГА, 2007. С. 5–32.
6. Гавриленко О.А., Сироїд Т.Л. Кафедра міжнародного і європейського права Харківського університету: класична традиція та сучасність. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право*. Вип. 26. 2018. С. 10–15.
7. Тарасов О. В. К истории Харьковской школы международного права. *Актуальні проблеми сучасного міжнародного права : зб. наук. ст. за матеріалами I Харківських міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова*, Харків, 27 листоп. 2015 р. : у 2 ч. Харків, 2015. Ч. 1. С. 42–47.
8. Gavrylenko O.A., Syroed T.L. Classical and Modern Traditions in Kharkiv University: International and European Law. *Jus Gentium. Journal of International Legal History* (Talbot Publishing, USA). 2019. Vol. 4. № 2. P. 607–620.

Зміст

Кафедра міжнародного і європейського права: віхи історії	4
Від укладачів	22
Анакіна Тетяна Миколаївна	24
Варунц Лариса Дмитрівна	31
Воєводін Ігор Сергійович	35
Войціховський Андрій Васильович	37
Гавриленко Олександр Анатолійович	44
Гайдар Дар'я Валеріївна	57
Гордеєнков (Гордієнко) Гаврило Степанович	59
Даневський Всеволод Пійович	62
Догель Михайло Іванович	69
Каченовський Дмитро Іванович	72
Ланг Йосип Матвійович	82
Міцкевич Олександр Миколайович	86
Орнатський Сергій Миколайович	91
Паулович Костянтин Павлович	95
Передерій Олександр Сергійович	98
Рейт Бернгард Йосипович	104
Сироїд Тетяна Леонідівна	108
Степанов Тихон Федорович	121
Стоянов Андрій Миколайович	127
Таубе Михайло Олександрович	131
Тітов Євген Борисович	135
Уляницький Володимир Антонович	140
Фоміна Ліна Олександрівна	145
Шад Іван Єгорович	149
Шамраєва Валентина Михайлівна	153
Шевченко Альона Леонідівна	162
Ястржембський Володимир Антонович	167
Загальні праці про юридичний факультет і кафедру міжнародного і європейського права	170

Content

Department of International and European Law: milestones of history.....	13
Author's note.....	23
Anakina Tetiana Mykolaivna.....	26
Varunts Larysa Dmytrivna.....	32
Voievodin Ihor Serhiiovych.....	35
Voitsikhovskiy Andrii Vasylovych.....	38
Havrylenko Oleksandr Anatoliiovych.....	46
Haidar Daria Valeriivna.....	57
Hordieienkov (Hordiienko) Havrylo Stepanovych.....	59
Danevskiy Vsevolod Piiovych.....	64
Dohel Mykhailo Ivanovych.....	70
Kachenovskiy Dmytro Ivanovych.....	73
Lanh Yosyp Matviiovych.....	83
Mitskevych Oleksandr Mykolaiovych.....	88
Ornatskiy Serhii Mykolaiovych.....	92
Paulovych Kostiantyn Pavlovych.....	96
Perederii Oleksandr Serhiiovych.....	99
Reith Bernhard Yosypovych.....	105
Syroid Tetiana Leonidivna.....	109
Stepanov Tykhon Fedorovych.....	123
Stoianov Andrii Mykolaiovych.....	128
Taube Mykhailo Oleksandrovych.....	132
Titov Yevhen Borysovych.....	136
Ulianytskyi Volodymyr Antonovych.....	141
Fomina Lina Oleksandrivna.....	145
Shad Ivan Yehorovych.....	149
Shamraieva Valentyna Mykhailivna.....	154
Shevchenko Alona Leonidivna.....	163
Yastrzhembskiy Volodymyr Antonovych.....	168
Selected works on the Faculty of Law and the Department of International and European Law.....	170

Воеводін Ігор Сергійович,
Гавриленко Олександр Анатолійович,
Гайдар Дар'я Валеріївна,
Передерій Олександр Сергійович,
Сироїд Тетяна Леонідівна
Тітов Євген Борисович,
Фоміна Ліна Олександрівна,
Шамраєва Валентина Михайлівна,
Шевченко Альона Леонідівна.

Біобібліографічний словник-довідник

професорсько-викладацького складу
кафедри міжнародного і європейського права
юридичного факультету
Харківського університету
(1805-2020 рр.)

Підписано до друку 02.06.2020. Формат 60x84/16.
Друк: цифровий. Папір: офсетний 80 г/м²
Ум.-друк. арк. 10,1. Обл.-видавн. арк. 10,16.
Наклад 50 примірн.

Видавець.
ТОВ «Планета-Прінт»
м. Харків, вул. Багалія, 16.
Свідоцтво ДК №4568.
Виготовлювач.
ФОП Рубан В. В.
м. Харків, вул. Н. Ужвій 64, кв. 96